T. C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

XVI. YÜZYILA AİT BİR ŞAİR MECMŪASI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Firuze BOZKURT

2007- NİĞDE

T. C.

NİĞDE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

XVI. YÜZYILA AİT BİR ŞAİR MECMŪASI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Firuze BOZKURT

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Nevin GÜMÜŞ

2007- NİĞDE

Yrd. Doç. Dr. Nevin GÜMÜŞ danışmanlığında **Firuze BOZKURT** tarafından hazırlanan*“ XVI. YÜZYILA AİT BİR ŞAİR MECMŪASI ”* adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ :

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Nevin GÜMÜŞ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Bekir ÇINAR

Üye : Yrd. Doç. Dr. Hikmet KORAŞ

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu’nun ………………. Tarih ve ……………………….. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Tarih

Doç. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu çalışmanın konusu Sermet Çifter Kütüphanesi'nin Yazma Eserler Bölümü'nde 1083 numara ile kayıtlı Mecmū̄a-i Eş'âr'dır. Eserdeki bütün şiirler transkripsiyonlu hale getirilmiş, şiirlerin vezni bulunmuş ve ulaşılabildiği kadarıyla dîvânları yayınlanmış olan şâirlerin dîvânlarındaki şiirleriyle karşılaştırılmıştır. Ömer Ma'rū̄f Satırzâde ve Sa'dullâh Efendi tarafından tertiplenen eser 60 varak olup, içinde 199 şiir bulunmaktadır. Eserin tertiplenmesinde belli bir düzen bulunmamaktadır. Eserde, semâî, musammat, murabba, gazel, kıta, terkib-i bend, mesnevi, kasîde, rubâî, müfret nazım biçimleriyle yazılmış şiirler bulunmakta olup, bu şiirlerden bir kısmı nazîredir. Eserde örnek alınan şâirleri bilinen on nazîre bulunduğu ve bunların: Necâti, Zâtî, Hayretî, Selimî, Hayalî, Mu'īdī, Bâkî, Ahmet ve Cafer'in şiirlerine yazılmış olduğu görülmektedir. Eserdeki şiirler Türkçe, Arapça ve Farsça yazılmış olup, özellikle Nef'î'nin ve Bâkî'nin şiirlerinde Arapça, Farsça kelimelerin ve tamlamaların fazla olduğu görülmektedir. Dokuz şiirin devamı eserde bulunamamıştır. Bazı şiirlerin de devamı hiç ilgisi olmayan bir başka varakta bulunmuş, devamı bir başka varakta bulunan şiirler bir hayli fazla olup, bu durumdaki şiirler birleştirilmiştir. Bu durum eserin önceden dağınık bir halde bulunduğunu, sonradan bütünlüğüne dikkat edilmeden birleştirilmiş olduğunu göstermektedir. Çalışmamızın birinci bölümünde mecmū̄a ve mecmū̄a türleri, nazîre ve eserde tespit edilen nazîrelerin genel özellikleri, eseri tertipleyenler; eserin şekil incelemesi, dili, yeni harflere aktarılmasında izlenen yol ve eserde ismi geçen şairler hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmamızın konusunu oluşturan Mecmū̄a-i Eş'âr'ın transkripsiyonlu metni ikinci bölümde verilmiş, şiirlerin vezni de gösterilmiştir. Ayrıca, Mezâkî'nin ve Cinânî'nin tenkitli basım dîvânlarında bulunmayan şiirleri metinde dipnotla belirtilmiştir. Sonuç bölümünde yapılan çalışmanın değerlendirmesi bulunmaktadır.

Kaynakça bölümünde eserdeki şiirlerin okunması ve değerlendirilmesi sırasında kullanılan kaynaklara, ekler bölümünde de eserin tıpkı basım metninden örnek varaklara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sa'dullâh, Efendi, Mecmūa , Eş'âr

ABSTRACT

The subject of this study is Mecmūa-i Eş'âr, registered as number 1083 in the Department of the Manuscript Works of Sermet Çifter Library, which was edited by Ömer Ma'rūf Satırzâde and Sa'dullâh Efendi, and all the poems in the periodical were transcribed. The metrical frameworks of the poems were found out and they were compared to the collected poems of the poets whose works had been published as far as it is reached. There are a hundred and ninety nine poems in mecmūa . The periodical has sixty foils. There wasn't a regular sequence in the formation of mecmūa. There are such styles of poems written as semâîs, musammats, gazels, kasîdes, rubâîs and müfret verses in mecmūa, There are ten nazîres of which poets' examples had been followed are known in the periodical. Those nazîres are known to have been written for Necâti, Zâtî, Hayretî, Selimî, Hayalî, Muidi, Bâkî, Ahmet and Cafer's gazels. There are some other nazîres of which poets had been followed are unknown in mecmūa. The poems were written in Turkish, Arabic and Persian words in mecmūa . It is seen a lot of Arabic and Persian words and noun phrases especially in Nef'î and Bâkî's poems. Continuations of the nine poems in mecmūa aren't available. The continuation of a poem in a foil was found in another and irrelevant foil. There had been a lot of poems of which continuations had been found in different foils and such poems were put together. This case shows that mecmūa had been in disorder previously but was conjoined without taking the integrity of the work into consideration afterwards. In the first chapter of this study, i6.689(-)2o(-).8081(-)0.96-9.866(-)

the study is assessed briefly. In the references, the reference books which were used for the evaluation of the poems in mecmūa are brought out. In the section of appendix, sample foils of facsimile edition of Mecmūa-i Eş'âr are given.

ÖNSÖZ

Eski Türk Edebiyatı, Türkçe'nin İslâmî unsurlarla süslenmesiyle büyüyüp gelişen ve büyük bir coğrafyanın ortak birikimini yansıtan bir edebiyattır. XV, XVI ve XVII. yüzyıllar Osmanlı İmparatorluğu'nun ilim, kültür ve sanat hayatı bakımından zirveye ulaştığı dönemdir. Bu yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu'da medenî ihtişâma uygun şairler yetişmiştir. Bu şairler ve eserleri hakkında çeşitli kaynaklardan bilgi bulabilmekteyiz. Bu kaynakların en önemlilerinden birisi de mecmūalardır.

Mecmūalar Eski Türk Edebiyatı açısından önemli eserler arasında olup mecmūalarda farklı dönemlerde yaşamış ünlü şairler ve şiirleri hakkında bilgi bulabildiğimiz gibi, çeşitli sebeplerle şuarâ tezkirelerine veya diğ a ic

Eseri okurken birçok problemle karşılaştık. Bu problemlerden birisi, bir şiirin devamının hiç ilgisi olmayan bir varakta çıkmasıydı. Bu durumda olan şiir sayısı oldukça fazlaydı. Büyük bir ihtimalle eser dağınık sayfalardan ibaretti ve sonradan eserin bütünlüğüne dikkat edilmeden birleştirildi. Bazı şiirlerin de eksik olduğunu gördük ve devamı olmayan bu şiirleri metinde dipnotla belirttik.

Eserin sayfaları iyi korunmadığı için sayfalarda çok farklı şekillerde bozulmalar oluşmuş. Kimi sayfalar iyice incelerek yırtılmış, yırtılan kimi sayfalar koli bandıyla yapıştırılmaya çalışılmış. Kimi sayfalarda yazmanın orjinalinde var olan süsleme amaçlı yaldızların dağılması kelimelerin okunmasını güçleştirmiştir.

Bazı sayfalardaki yazıların mürekkepleri dağılmış. Bazı sayfalarda yıpranmış ve tozlanmış. Bütün bu sayfa sorunlarıyla ilgili okunamayan yerleri metinde [...] işareti ile gösterdik.

Sorunlu sayfa ve yerlerde, normalde görülmediği halde, mısraının anlamından, redif ve kâfiyesinden, öncesinden ve sonrasından anlaşılabilen kimi harf, ek, kelime veya kelime gruplarını biz tamamladık. Metinde bu durumu, tamamlanan kısımları köşeli parantez içine alarak belirtik. Meselâ [ve] gibi.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde mecmūanın tanımı, mecmūa türleri, eserin türü, nazîre ve eserdeki nazîreler, tertipleyenler; dil ve muhtevâ hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde Mecmūa-i Eş'âr'ın transkripsiyonlu metnini verdik. Çalışmamızın bundan sonraki kısmında kaynakça ve ekler bulunmaktadır. Kaynakçada çalışmamız sırasında kullandığımız her türlü kaynağı gösterdik. Ekler kısmında da mecmūanın örnek sayfalara yer verdik.

Çalışmalarım sırasında düşüncelerinden faydalandığım yakın ilgi ve desteğini gördüğüm sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Nevin GÜMÜŞ'e şükranlarımı arz ederim.

Mayıs 2007

Firuze BOZKURT

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR

Bkz.	:	Bakınız
s.	:	Sayfa
vb.	:	ve benzeri
gb.	:	gibi
TDEA	:	Türk Dili Edebiyatı Ansiklopedisi
BTK	:	Büyük Türk Klasikleri
MA	:	Müzik Ansiklopedisi
TŞ	:	Tezkiretü’ş-Şuara
İA	:	İslam Ansiklopedisi
C.	:	Cilt
H.	:	Hicri
M.	:	Miladi
Ö.	:	Ölümü

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء ʾ	**A, a, E, e**
ا	**A, a, E, e**
آ	**Ā,** ā
ب	**B, b**
پ	**P, p**
ت	**T, t**
ث	**S̱, s̱**
ج	**C, c**
ح	**Ḥ, ḥ**
خ	**Ḫ, ḫ**
د	**D, d**
ذ	**Ẕ, ẕ**
ر	**R, r**
ز	**Z, z**
س	**S, s**
ش	**Ş, ş**
ص	**Ṣ, ṣ**
ض	**Ḍ, ḍ, Ż, ż**
ط	**Ṭ, ṭ**
ظ	**Ẓ, ẓ**
ع	ʿ
غ	**Ġ, ġ**
ف	**F, f**
ق	**Ḳ, ḳ**

ك	**Ñ, ñ, G, g, K, k**
ژ	**J ,j**
ل	**L, l**
چ	Ç , ç
م	**M, m**
ن	**N, n**
ه	**H, h, A, a, E, e**
و	**V, v, Ü, ü, U, u, Ö, ö, O, o**
ی	**İ, i, I, ı, Y, y**

I.BÖLÜM

GİRİŞ

GİRİŞ

1. MECMŪA

Arapça olan mecmūa kelimesi cem kökünden gelmektedir. Toplamak, derlemek, bir araya getirmek anlamında kullanılan mastarından yapılan mecmū ise toplanıp derlenmiş demektir. Bu kelimenin müennesi ise ‘‘mecmūa’’dır. Anlamı da toplanıp biriktirilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitaptır. Mecmūa genellikle kişilerin beğenilerini yansıtan bir not defteri olarak görevine başlamış ve bu görevini sürdürmüştür. O, defter bitince de mecmūa dediğimiz şey ortaya çıkmıştır. Çok düzgün ve itinayla hazırlanmış mecmūalar olduğu gibi çok dağınık; hattâ kağıdın boyutları, renkleri birbirine uymayan mecmūalara da rastlanır.(TDEA /C.VI, 1986: 170)

1.1 Mecmūa Türleri ve Mecmūa-i Eş’âr

Mecmūalar tek bir konuyu içine alan yazıları topladığı gibi değişik yazıları da içine alabilir. Hattâ değişik dillerde de olabilir. Mecmūalar kendi aralarında şöyle bir tasnife tâbi tutulabilir:

1- Nazîre mecmūaları.
2- Seçme şiir mecmūaları (Mecmūa-i Eş’âr, Mecmūa-i Devâvîn).
3- Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesiyle oluşan mecmūalar.
4- Karışık mecmūalar. Bu tür mecmūalar nazım, nesir karışık olabileceği gibi Arapça, Türkçe ve Farsça gibi değişik dillerde yazılmış olabilir.
5- Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmūalar.

Şiir açısından bizi ilgilendiren mecmūa türü, nazîre mecmūaları ile şiir mecmūalarıdır. Birinci gruptaki mecmūalar genellikle bir şâirin kasîde veya gazeline aynı vezin ve kâfiyede nazîre yazan şâirlerin şiirlerini toplayan şiir mecmūalarıdır. Mecmūa-i Eş'âr ve Mecmūa-i Devâvîn olarak derlenen Mecmūalar her koleksiyonda rastlanacak kadar çoktur. Bu tip mecmūalarda sadece gazel veya kasîde türünde şiirlere değil, kimi hallerde mesnevi tarzında yazılan şiirlere de rastlanır. (TDEA / C. VI, 1986: 170)

Mecmūa-i Eş'âr XV, XVI ve XVII. yüzyıl dîvân şâirlerinin seçme şiirleriyle oluşturulmuştur. Mecmūada nazîreler, gazeller, kasîdeler, müstezâtlar, bentler, kıtalar mevcuttur. Mecmūadaki şiirlerin belli bir sıralaması bulunmamaktadır. Mecmūa-i Eş'âr'da Türkçe yazılmış şiirlerin yanında Bâkî'nin Farsça yazdığı şiirleri de bulunmaktadır. Bütün bu özellikleri sebebiyle Mecmūa-i Eş'âr karışık (düzensiz) bir mecmūadır.

2. NAZĪRE

Nazîre, Arapça bir kelime olup "n z r" kökünden türemiştir. Çoğulu "nezâir"dir. Nazîrenin sözlük anlamı, başlıca sözlüklerde başka nesneye müşâbih ve mümâsil olan nesne, bir şeye benzemek için yapılan şey, örnek, misl, karşılık, bir davranışa karşılık olarak yapılan davranış

Bunu yapmaya “tanzîr” denilir. Bir şâirin maznun bir eserine daha ziyade gazeline başka bir şâir tarafından aynı vezin ve kâfiyede olmak üzere yazılan benzeri hakkında kullanılır bir tabirdir. Bir esere karşılık olarak başkası tarafından yazılan esere

2.1 Mecmūa-i Eş'âr'daki Nazîreler

Meşhur şâirlerin revaçta olan şiirlerine pek çok nazîre söylenmiştir. Nazım şekillerinden en çok gazele nazîreler yazılmış

Mecmūada nazîrelerin örnek alınan şiirlerle aynı konuyu işledikleri görülmektedir. Nazîre yazarının örnek aldığı şiir sahibinin adını anmak gibi bir mecburiyeti yoktur. Ancak bazı nazîrelerde nazîre sahibinin tanzîr ettiği şiirin şâirini andığı görülmektedir.

Eserde şiirine nazîre yazıldığını tespit ettiğimiz şâirler, örnek alınan şiirleri ve nazîre yazanlar şunlardır:

1- Necâtî'nin "yiter" redifli gazeline Yetimî'nin nazîresi (bkz., s.34),
2- Zâtî'nin "var" redifli gazeline Hayâlî'nin nazîresi (bkz., s. 35),
3- Necâtî'nin "gayrı" redifli gazeline Rahmi'nin nazîresi (bkz., s. 38),
4- Hayretî'nin "almak yol mıdur" redifli gazeline Hâfız'ın nazîresi (bkz., s. 39),
5- Selimî'nin "bend" redifli gazeline Keşfî'nin nazîresi(bkz., s. 56),
6- Hayâlî'nin "dan" redifli gazeline Rahmi'nin nazîresi (bkz., s. 59),
7- Ahmed'in "itmek neden" redifli gazeline Rahmi'nin nazîresi (bkz., s. 60),
8- Ca'fer'in "dur" redifli gazeline Ziyâ'nın nazîresi (bkz., s. 62),
9- Muʿīdī'nin ''bu'' redifli gazeline Necâtî'nin nazîresi (bkz., s. 71).

Ayrıca, eserde Bâkî'nin şiirine Mustafā'nın farklı bir vezinle yazdığı bir nazîre (bkz. , s. 31) de tespit edilmiştir.

Meselā, Ḥayretī'nin gazeli:

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Meclis içre būse-i cānānum almaḳ yol mıdur
Öldürüb ben nā-tüvānı cānum almaḳ yol mıdur

Ḳomaduñ şeyṭānlıġı itdüñ eyā bed-ḫū raḳīb
Yāri benden ayırub īmānum almaḳ yol mıdur

Tekye-i miḥnetde alduñ cānumı ey pīr-i ʿaşḳ

Tecrid abdālum benüm ḳurbānum almaḳ yol mıdur

Ḫāk-i pāyin göz göre urduñ götürdüñ ey ṣabā

Tūtyā-yı dīde-i giryānum almaḳ yol mıdur

Ey kilāb-ı kūy-ı dilber size n'itdi Ḥayretī

Çıġrışub her biriñüz dāmānum almaḳ yol mıdur

şeklindedir. Hâfız'ın nazîresi ise:

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey ṣabā būy-ı gül [ü] reyḥānum almaḳ yol mıdur

Yā nesīm zülf-i müşg-efşānum almaḳ yol mıdur

El ṣunub nuḳl-i leb-i ḫandānum almaḳ yol mıdur

Meclis içre būse-i cānānum almaḳ yol mıdur

Öldürüb ben nā-tüvānı cānum almaḳ yol mıdur

Her seḥer feryād ider derd-ile miskīn ʿandelīb

Vaṣl-ı gülden beñzer ol bī-çāreye degmez naṣīb

Yüz çevirdi baḳmadı benden yaña gitdi ḥabīb

Ḳomaduñ şeyṭānlıġı itdüñ eyā bed-ḫū raḳīb

Yāri benden ayırub īmānum almaḳ yol mıdur

Cānuma ḳavs-i maḥabbetden çü irdi tīr-i ʿaşḳ

Bu vücūdum mülkini fetḥ eyledi şemşīr-i ʿaşḳ

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreye elemüñdurur tedbīr-i ʿaşḳ

Tekye-i miḥnetde alduñ cānumı ey pīr-i ʿaşḳ

Tecrid abdālum benüm ḳurbānum almaḳ yol mıdur

Ḫiẕmete bel baġlayup yeldüñ yopurduñ ey ṣabā

Āsitān-ı dilberi sildüñ süpürdüñ ey ṣabā

N'eyledüñse eyledüñ esdüñ ṣavurduñ ey ṣabā

Ḫāk-i pāyin göz göre urduñ götürdüñ ey ṣabā

Tūtyā-yı dīde-i giryānum almaḳ yol mıdur

Çekmeyince niçe dem ʿāşıḳ belā vü ḥasreti

Çekmeyince cānına hicrüñ cefā vü şiddeti

Ḥāfıẓ el virmez saña yārüñ ṣafā vü vuṣlatı

Ey kilāb-ı kūy-ı dilber size n'itdi Ḥayretī

Çıġrışup her biriñüz dāmānum almaḳ yol mıdur

şeklindedir. Görüldüğü gibi Hayretî'nin "almak yol mıdur" redifli gazeline Hâfız'ın nazîresi de aynı vezin ve kāfiyededir. Ayrıca konu bütünlüğü de görülmektedir. Aynı durum diğer şiirlerde de görülmektedir.

Eserde aynı vezinde olmayan nazîreler de mevcuttur. Örneğin, Bâkî'nin şiiri:
Mef' ū lü / Fâ' i lâ tü / Me fâ' î lü / Fâ 'i lün

Ey pây-mend-i dâm-geh-i kayd-ı nâm u neng
Tâ key hevâ-yı meşgale-i dehr-i bî-direng

Añ ol güni ki âhır olup nev-bahâr-ı 'ömr
Berg-i hazâne dönse gerek rûy-ı lâle-reng

Âhır mekânuñ olsa gerek cür'a gibi hâk
Devrân elinde irse gerek câm-ı 'ayşa seng

İnsân odur ki âyine-veş kalbi sâf ola
Sîneñde n'eyler âdem iseñ kîne-i peleng

'İbret gözünde niceye dek gaflet uyhusı
Yitmez mi saña vâkı'a-i Şâh-ı şîr-ceng

Ol şeh-süvâr-ı mülk-i sa'âdet ki rahşına
Cevlân deminde 'arsa-i 'âlem gelürdi teng

Baş egdi âb-ı tîgina küffâr-ı Üngürüs
Şemşîri gevherini pesend eyledi Freng
şeklindedir. Mustafā'nın bu şiire yazdığı nazîre ise:
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çünki eşcāruñ külāhın ḳapdı peyk-i bī-direng
Ḳırdı ezhāruñ çerisin itmeden bir laḥẓa ceng

Yine mātem ḫilʿatin geydi bu arż-ı lāle-reng
Mūşa dönmiş açile dāmeninde niçe biñ peleng

Niçe altun tāc urınan başları yaṣduġı seng
Sen dürişürsin benüm olsun diyü Türk ü Freng

Hey ne ġāfilsin ki gelmez yādıña tābūt-ı teng
Olmışum ḥayrān u vālih yimeden efyūn u beng

Bil ki saña aṣṣı itmez Muṣṭafā bu nām u neng
Rāh-ı ʿaşḳ içinde cehd it cümlesin eyle nis̱ār

şeklindedir. Görüldüğü gibi Bâkî'nin şiiri ile Mustafā'nın bu şiire yazdığı nazîrenin vezinleri farklıdır.

Mecmūa-i Eş'âr'da örnek alınan şâiri tespit edilemeyen nazîreler de bulunmaktadır. Bu nazîreler musammatlar biçiminde yazılmış şiirlerdir.

3. MECMŪA -İ EŞ'ĀR'I TERTİPLEYENLER

Mecmūa-i Eş'âr'da tertipleyen olarak 2 kişinin ismine rastlanmaktadır. Bu kişiler Ömer Ma'rūf Satırzâde ve Sa'dullâh Efendi'dir.

3.1 Ömer Ma’rūf Satırzâde

Eserin üçüncü sayfasına düşürülmüş Arapça bir nottan mecmūayı tertipleyenlerden birinin “Ömer Ma’rūf Satırzâde” olduğunu öğrendik. Ömer Ma’rūf Satırzâde düşürdüğü notta bu yazıyı hocasının emriyle yazdığını ve yazma sebebinin ilmiyle karanlıkları aydınlatmak olduğunu belirtmiştir. Ömer Ma’rūf Satırzâde hakkında bilgi toplamak için çeşitli kaynaklara başvurduk; ama bir netice alamadık. Tek bildiğimiz eseri tertipleyen ilk kişi olabileceğidir. Bu kanıya varmamızdaki sebepler: Ömer Ma’rūf Satırzâde’nin tertipleyen olarak isminin geçtiği sayfanın yapısı, rengi ve sayfada kullanılan yazı karakterinin, mecmūanın diğer sayfalarının yapılarıyla, renkleriyle ve yazı karakteriyle aynı olmasıdır.

Eserin ikinci sayfasına düşülen notta Sa‘dullâh Efendi’nin ismi görülmektedir. Sa‘dullâh Efendi’nin mecmūanın önüne eklediği iki sayfa hem sayfa rengi, şekli bakımından hem de yazı karakteri bakımından farklılıklar göstermektedir. Ayrıca, bu sayfadaki şiirler diğer şiirlerden daha sonraki bir yüzyılda yazılmıştır. Yaptığımız araştırma sonucunda Sa‘dullâh Efendi’nin XVIII. yüzyılda yaşamış ünlü bir bestekâr olduğunu öğrendik.

3.2 Sa‘dullâh Efendi

XVIII. yüzyılda yaşamış hayat hikâyeleri ile eserleri birbirine karıştırılmış birkaç Sa‘dullâh adına rastladık. Değişik kaynaklarda " Sa‘dullâh Ağa, Sa‘dullâh, Sa‘dullâh Efendi, Hacı Sa‘dullâh Ağa" olarak söz edilen bu kimseler, mûsikî ile ilgili olmayan Sa‘dullâh’larla karıştırılmışlar; çünkü Enderûn'da bu isimde çok insan yaşamıştır. Enderûn tarihi, mûsikî risâleleri, şarkı mecmūaları ile vak'anüvislerin kayıtlarında bu gibi isimlere rastlanması araştırmacılar tarafından çeşitli yorumların yapılmasına yol açmıştır. Nitekim "ağa, efendi, hâfız, hacı" gibi sıfatların gelişigüzel kullanılmasının pek çok karışıklığa neden olduğunu görmekteyiz. Sa‘dullâh Efendi de bu bestekârlardan

birisidir. Sa‘dullâh Efendi 1760 tarihinde İstanbul'da doğmuş, 1825’te de ölmüştür. III. Selim döneminin usta bestecisi küçük yaşta Endurun’a alınmış, Endurun’un en yüksek rütbelerinden olan muhasipliğe getirilmiştir. Sa‘dullâh Efendi’yi III. Selim sever ve sayarmış. Sa‘dullâh Efendi’ye hanende cariyelere müzik dersleri verdirmiş. Ancak Sa‘dullâh Efendi bu cariyelerden biriyle gönül ilişkisine girince padişah idam fermanını buyurmuş; değerini bilenlerin sayesinde ölümden kurtulmuştur. Bu dönemde yaşayan bestecilerin içinde Sa‘dullâh Efendinin önemli bir yeri vardır. Müziğimizin form, makam, melodi ve ritim özelliklerini ustalıkla kullanmıştır. Eserlerinin büyük bir kısmı padişaha sunulmuştur. Büyük formdaki eserleri önemlidir. Bunlar arasında Arazbar - Buselik makamında bir Kâr beste ve Yürük semâî, Uşşak makamında bir Kâr, Muhayyer makamında bir Ağır ve bir Yürük semâî, Bayati - Araban makamında iki bestesi vardır. Genelde söz eseri bestecisidir. (MA / C. II, 1986: 570)

4. ŞEKİL İNCELEMESİ

Sermet Çifter Kütüphanesi, Yazma Eserler Bölümü’nde 1083 numarası ile kayıtlı olan Mecmūa-i Eş’âr’da nesir dışında her çeşit şiire rastlamak mümkün. Eserdeki şiirler dikkatlice incelendiğinde eserin ön kısmında nazîrelerin bulunduğunu, bu şekliyle bir nazîre mecmūasına benzediğini görmekteyiz. İkinci bölümde ise Divân Edebiyatı’nın tanınmış şairlerinin gazelleri, kasîdeleri yer almaktadır.

Mecmūadaki manzumelerin belli bir sırası ol414d17( )-0.4956417(m)-3.493(ı)278]TJ/R17 12 T36 0 0 9

Müstezâd 4

Murabba 19

Müseddes 8

Müsemmen 2

Mesnevi 1

Terkib-i Bend 10

Gazel 98

Kasîde 12

Rubâî 1

Kıt'a 5

Müfret 1

Mecmūadaki 199 manzumenin vezinleri şunlardır:

Bahr-i Remel

Fâ' i lâ tün / Fâ' i lâ tün / Fâ' i lâ tün / Fâ' i lâ tün: 27 gazel, 9 musammat, 8 murabba, 7 terkib-i bend, 7 tahmis, 2 şarkı, 2 müseddes, 2 muhammes, 1 kaside olmak üzere mecmūada bu vezinle toplam 65 şiir vardır.

Fe' i lâtün / Fe' i lâtün / Fe' i lâtün / Fe' i lün: 31 gazel, 5 murabba, 2 terkib-i bend, 2 müseddes, 2 muhammes, 2 musammat, 2 kıt'a, 2 kasid 1 müfret olmak üzere mecmūada bu vezinle toplam 49 şiir bulunmaktadır.

Fâ' i lâ tün / Fâ' i lâ tün / Fâ' i lâ tün: 1 murabba bulunmaktadır.

Bahr-i Hezec

Me fâ' î lün / Me fâ' î lün / Me fâ' î lün / Me fâ' î lün: 15 gazel, 3 tahmis, 2 semai, 2 kaside, 1 müsemüs, 1 î lsb:,b âMîs,

Mef’ ū lü / Me fâ’ î lü / Me fâ’ î lü / Fe’ ū lün: 12 gazel, 4 müstezad, 2 kaside, 1 murabba, 1 müsemmen olmak üzere toplam 20 şiir bulunmaktadır.

Mef’ ū lü / Me fâ’ î lün / Mef’ ū lü / Me fâ’ î lün: 2 gazel, 1 muhammes bulunmaktadır.

Bahr-i Muzârî

Mef’ ū lü / Fâ’ i lâ tü / Me fâ’ î lü / Fe’ ū lün: 7 gazel, 5 muhammes, 2 murabba, 2 müseddes, 2 tahmis, 1 musammat olmak üzere toplam 19 şiir bulunmaktadır.

Bahr-i Müctes

Me fâ’ î lün / Fe’ i lâtün / Me fâ’ î lün / Fe’ i lün: 2 kaside, 2 kıt’a.

Bahr-i Hafîf

Fe’ i lâtün / Me fâ’ î lün / Fe’ i lün: 3 gazel, 2 kaside, 1 terkib-i bend, 1 müseddes, 1 mesnevi olmak üzere toplam 8 şiir bulunmaktadır

Bahr-i Recez

Müf te’ i lün / Müf te’ i lün / Fâ’ ū lün : 1 gazel, 1 murabba.

Bahr-i Mütekarib

Fâ’ ū lün / Fâ’ ū lün / Fâ’ ū lün / Fâ’ ū lün : 1 kâside bulunmaktadır.

Bahr-i Ahreb vezninde 1 rubâî bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi ec ū

5. MECMŪANIN DİL ÖZELLİKLERİ

XV, XVI ve XVII. yüzyılda Anadolu'da gelişen yazı dili büyük bir imparatorluğun ilim ve sanat dili olarak Arapça ve Farsça ile rekabet edecek bir dil haline gelmişti. Türk şâirleri bu yüzyılda büyük başarı göstererek seçtikleri İran şâirlerinden aşağı kalmayan eserler meydana getirmişlerdir.

Eserde bulunan şiirlerin büyük bir bölümü o devrin şiirlerinde yaygın olarak kullanılan ve halkın büyük bir bölümünün anlayabildiğini tahmin ettiğimiz Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelerden oluşmuştur. Eserdeki şiirler geniş bir muhayyile zenginliğine, devrine göre hoş, sade ve açık bir anlatıma sahiptir.

Mecmūada bulunan bazı şiirlerde, özellikle de Nef'î'nin ve Bâkî'nin şiirlerinde Arapça, Farsça kelimeler ve tamlamaların fazla olduğu görülmektedir. Eserde Bâkî'nin Farsça şiirleri de bulunmaktadır.

Eserde XV, XVI ve XVII. yüzyılların tanınmış şâirlerinin şiirleri bulunmaktadır. Ayrıca, bu şâirlerin şiirlerine yazılmış nazîreler de vardır. Mezâkî'nin ve Cinânî'nin tenkitli basım dîvânlarında bulunmayan şiirler de eserde mevcuttur. Bu şiirler eserin transkripsiyonlu metninde dipnotla belirtilmiştir.

5. MECMŪ' ADAKİ ESĀMĪ-İ ŞĀ' İRĀN

Eserde Esâmî-i Şâ'irân başlığıyla XV, XVI ve XVII. yüzyıllarda yaşamış şairin isimleri verilmiştir. Bu şairler şunlardır:

RİYĀZĪ

Mehmet Riyâzî Efendi!nin 980 H. 1572 M'de doğduğu bildirilmekte, bu durum Vakayi'ül Fuzalâ'da te'yit edilmektedir. İstanbul'da tahsilini tamamlayan Riyâzî

şeyhülislam Müeyyedzâde Abdülkadir Efendi'nin mülazımı olmuş ve bazı medreselerde ders vermeye başlamıştır. Davud Paşa, Siyavuş Paşa, Fatma Sultan, Mihr ü Mah, Sahn medreselerinde dersler veren Riyâzî, 1612'de Edirne'de Bayezidiyye medresesine tayin edilmişse de, oraya gitmemiş ve azledilmiştir. Sonra Sahn-ı Saman medresesine, 1613'te Üsküdar'da Valide Sultan medresesine tayin edilmiştir. Bundan sonra Anadolu'nun muhtelif yerlerinde kadı olarak bulunmuştur. Halep ve Şam'a 1620'de, Kudüs'e ve Kahire'ye 1623'te kadı olarak tayin edilmiştir. 1624'te emekliye ayrılmıştır. İstanbul'da 1644'te ölmüştür. Riyâzî'nin meslek hayatı ve eserlerinin tetkikinden, onun iyi bir tahsil gördüğü ve devrinin geçerli ilimlerine vakıf olduğu anlaşılmaktadır. Eserleri: Riyâzî üş-Şuara, Divan, Sakiname, Dustur ul-Amel, Siyer, Vefaya tül-Ayan'ın muhtasar tercümesi, Sahaif ül-Letaiffi-Enva'ül-Ulum ve!l-Maarif, Keşf ül-Hicab an-Vech üs-Sevad, Risalat fi-İlm ül-Beyan'dır (BTK / C. V , 1986 :145).

HĀLETĪ (Azmi-zade Mustafa)

İstanbulludur, XVI. Yüzyıl âlimlerinden Pir Muhammed Azmi Efendi'nin oğludur. 1570 yılında İstanbul'da doğmuştur. Babasının mesleğini takip ederek medrese tahsili görmüş, Hoca Sadedin Efendiden ders ve icazet almıştır. 21 yaşında müderris olmuştur. Akranlarına nispetle çabuk yükselen Hâletî, ilk olarak İstanbul'da müderrislik yaptıktan sonra 1600 yılında Şam, Mısır, Bursa kadılıklarında bulunmuştur. 1611'de Edirne kadılığına tayin edilen Hâletî, daha sonra Şam'a nakledilmiştir. IV. Murad'ın tahta çıkışından bir ay sonra Anadolu Kazaskerliğine getirilen Hâletî 1627 yılında Rumeli Kazaskerliğine tayin edilmiştir. Hâletî 1040H/ 1631 M. Tarihinde memleketi olan İstanbul'da vefat etmiştir. Hâletî, gazel ve kasidelerinden çok rübâîleriyle tanınmış bir şairdir. Şairliği yanında devrinin tanınmış âlimlerinden biri olarak da şöhret bulan Hâletî'nin öldüğü zaman kalemiyle tahsis görmüş ve şerh yazılmış 3-4 cilt kitap bıraktığı bildirilmiştir. Eseri : Divan, Saki-name, Münşeat,, Rübailer'dir (BTK / C. V, 1986 : 96)

SABRİ (Muhammed Şerif Sabri)

Edirnelidir. Edirneli Hilmi Efendi'nin oğludur. Babası şairdir. Hayatı hakkında geniş bir bilgimiz olmayan Sabrî, Sultan IV. Murad'ın nedimlerinden ve ilmiye sınıfındandır. Muasırı Nef'î tarafından takdir edilmesi şairin, iyi bir tahsil gördüğünün, şiir sanatında usta olduğunun işaretleridir. Sabri 1645'te ölmüştür. Eserleri : Divan ve Hüsn-i Dil'dir (BTK,/ C. V, 1986 :158).

VEYSÎ

1561'de Manisa'ya bağlı Alaşehir kazasında doğmuştur. Asıl adı veyis (Üveys) tir. Kadı Mehmet Efendi'nin oğludur. İyi bir medrese tahsili görmüş, İstanbul'da Molla Efendi'den mülazemet etmiştir. Önce Mısır Reşid kasabasında, sonra Akhisar, Tire ve Alaşehir'de kadılık yapmıştır. Çok değişik yerlerde kadılık görevinde bulunan Veysi, kadılığına Tırhala'da devam etmiştir. Sonra Aydın ve Saruhan'da emval müfettişliğinde bulunmuş, tekrar Serez kadısı olmuştur. Bir aralık ordu kadısı sıfatıyla Macaristan seferine götürülmüş, son kadılık vazifesini ise Üsküp'te yapmıştır. 1037 H/1627 M. De azledilmiş ve Üsküp'te vefat etmiştir. Edebiyat anlayışı bakımından Nergisi'nin meslektaşı olan Veysi, dil ve ifadede aynı hususiyetleri göstermekle birlikte, biraz daha sade, canlı ve sağlam bir üsluba sahiptir. Oldukça sade şiirler söyleyen Veysi, şiirleriyle değil de, daha çok nesirleriyle şöhret bulmuştur. Eserleri: Dürret üt-Tac fi-Sahib il-Miraç, Hab-name-i Veysi ve Münşeat'tır (BTK / C.V, 1986 : 90).

UBEYDİ

Edirne'de doğdu.. Asıl adı Abdurrahim olup Nebi Dede adlı bir vaizin oğludur. Klasik medrese tahsili görmesinin yanında musikiyle ilgilendi ve bu konuda dersler aldı. Şeyhülislam Kadı-zade'den mülazim olduktan sonra, kadılık mesleğine girdi. Daha danişmendken Kanuni Sultan Süleyman'a sunduğu bir kaside ile padişahın dikkatini çekmiş ve bu başarısı üzerine kendisine ulufe bağlanmıştır. Ubeydi, Lofça ve Eski

Zagra'da kadılık yaptı. Son görev yerindeyken hacca gitti ve Mekke'de öldü. Ölüm tarihi Hasan Çelebi Tezkiresi'yle Künhü'l Ahbar'da 980 H. /1572 M. olarak gösterilir.
XVI. yüzyılın önemli isimlerinden biri olan Ubeydi, muammada ve tarih düşürmede ustadır. Ayrıca besteleri de vardır. Ubeydi'nin divanı yazma halindedir. (BTK / C.IV, 1986 :13)

RÛHî

Bağdat'ta doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. 1014 H. / 1605 M. 'te Şam'da öldü. Asıl adı Osmân'dır. Rûhî-i Bağdâdî diye tanınır. Sipâhî
Olarak orduda görev yaptı. Bağdâd'da vâlî bulunan Osmanlı paşalarına kasîdeler sundu. Emekliye ayrılınca, Şirvan eyâletinin Çalı kazası kendisine dirlik verildi. Daha sonra Necef, Kerbelâ, Erzurum ve Şam'da görevler aldı. Rûhî, sosyal hayata ve hadiselere dönük, güçlü divân şâirlerinden biridir. Şiirlerinde, sun'î ifadelerden kaçarak tabiî bir uslûp kullanmıştır. Nazım tekniği sağlam değildir. Söz ve mana oyunlarına değer vermez. Çevresindeki hadiselere tenkîdî bir gözle bakar. Edebiyatımızın en büyük terkib-i bend şâirlerinden biri sayılır. Özellikle Dîvân'ında yer alan 17 bendlik terkib-i bendiyle ün kazanmıştır. Dîvân'ı, İstanbul'da 1870'te basıldı (BTK / C.IV, 1986 :117).

ŞEYHî

Asıl adı Yûsuf Sinân'dır. Doğum yeri Germiyân'dır. Şeyhî İran'a gitmiş, orada tasavvuf, edebiyat bilgisi, tıp ve hikmet öğrenimi yapmıştır. Şeyhî hekimlikteki yeteneğini Çelebi Sultan Mehmet'i tedavi etmekle kanıtlamıştır. Çelebi Sultan Mehmet'te bunun karşılığında Şeyhî'ye birçok hediye ile birlikte Dokuzlar köyünü verir. Dokuzlar köyüne giderken, köyün eski sahiplerinin saldırısına uğrayan Şeyhî durumu padişaha Har-nâme adlı mesnevî tarzındaki hicviyesiyle anlatır. Şeyhî hayatının büyük bir kısmını Germiyân beyi II. Yakup'un yanında geçirmiştir. Şeyhî'nin son yıllarını nerede ve nasıl geçirdiği bilinmemektedir. Şeyhî'nin ölüm tarihi üzerinde kesin bir tarih olmamakla birlikte 832 H. / 1431 M.' de öldüğü sanılmaktadır. Eserleri: Divân, Har-nâme ve Hüsrev ü Şîrîn'dir(BTK / C.II, 1986 :141).

CELÎLÎ

893 H. / 1487 M. yılında Bursa'da doğdu. Acem'den gelip Bursa'ya yerleşmiş bir ailenin oğludur. Bu yüzden de kendisi de şair olan babası Acem veya Hamidi-i İsfahan lakabıyla tanınıyordu. Asıl adı Abdülcelîl'dir. Öğrenimini tamamladıktan sonra edebiyatla da ilgilendi. Hayatının sonlarında akli dengesini kaybetti.. şair 977 H. /1569 M. yılında ölmüştür. Tezkireler Celîlî'yi Hamse sahibi, ayrıca Şeh-nâme yazmış ve Dîvân tertip etmiş bir şair olarak gösterirler. Yakın zamana kadar mesnevîlerinden Leylâ vü Mecnûn ile Hüsrev ü Şîrîn biliniyordu. Hamse'nin diğer eserleri olan Hecr-nâme ve Mehek-nâme ile Gül-i Sadberk-i Bîhâr ve Dîvân, ilim âlemine Hüseyin Ayan tarafından tanıtıldı (BTK / C.III, 1986 :412).

NECÂTÎ

Necâtî hakkında elde mevcut bilgi azdır. Necâtî'nin doğum tarihi belli değildir. Necâtî Edirne'li olmakla birlikte şöhret bulduğu yer Kastamonu'dur. İstanbul'a geliş tarihi ile ilgili bir bilgimiz yoktur. Fâtih Sultan Mehmed bir gazelini çok beğenerek Necâtî'yi 17 akçe ulûfeyle dîvân katipliğine tayin eder. Fâtih'in ölümünden sonra tahta geçen Bâyezîd'e iki kasîde sunan Necâtî, daha sonra Karaman vâlisi şehzâde Abdullâh'a dîvân katibi olur. Şehzâdenin ölümünden sonra Şehzâde Mahmut'un yanına gider. Şehzâde Mahmut'un 913/ 1507'de Manisa'da ölümü üzerine İstanbul'a döner ve Vefâ'ya çekilerek 1000 akçe aylıkla emekli olur. 914H. / M. 1509'da vefât eder. Eserleri: Dîvân, Leylâ vü Mecnûn, Mihr ü Mâh, Münâzara-i Gül ü Hüsrev, Kimyâ-yı Saâdet ve Câmi ül-Hikâyât'tır (BTK / C.II, 1986 : 221).

NÂBÎ

Urfa'da doğmuştur. Asıl adı Yusuf'tur.Urfa'da iyi tahsil görmüş, Arapça ve Farsçayı şiir yazabilecek derecede öğrenmiştir. Genç yaşta Urfa'da arzuhalciliğe başlamış, yazdığı dilekçelerle vâlilin dikkatini çekmiş, Vâli şâirin İstanbul'a gitmesini tavsiye etmiştir. Nâbî 24 yaşlarında İstanbul'a gelmiş Muhasip Mustafâ paşa'ya intisap etmiş, paşanın

dîvân katibi olmuştur. IV Sultan Mehmed'in Lehistan seferine katılmış, Kamaniçe'nin zaptı üzerine yazdığı tarih beyti, padişah tarafından beğenilerek şehrin kapısına yazdırılmıştır. Bu tarihten sonra Nâbî hemen her vesile ile ilgili kasîdeler tarihler söylemiş caizler almıştır. Bu arada Nâbî hacca gitmek istemiş, bu istek padişah tarafından hoş karşılanmıştır. 1678'de hac dönüşünde Mustafâ paşa'nın kethudası olmuştur. Nâbî 25-30 sene Urfa'nın bağlı olduğu Halep'te ikameti ihtiyar etmiştir. Eski dostu Halep vâlisi Baltacı Mehmet Paşa ikinci defa sadrazam olunca Nâbî'de sadrazamla beraber İstanbul'a gelmiştir. 12 Nisan 1712'de vefat etmiştir. Üsküdar'da Karacaahmet Mezarlığına gömülüdür. Eserler: Türkçe Dîvân, Farsça Dîvânçe, Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn, Hayriye, Hayrâbâd, Sur-nâme, Fetih-nâme-i Kamaniçe, Tuhfet ül-Harameyn, Zeyl-i Sıyer-i Veysî ve Münşeât'tır. (BTK / C.V, 1986 : 267-268).

HAYRETÎ

Vardar Yenicesinde doğdu. Hayatı hakkında kaynaklarda verilen bilgiler oldukça sınırlıdır. Düzenli bir tahsil görmedi. Bir süre İstanbul'da bulundu. Yazdığı âşıkane şiirlerle padişahın dikkatini çektiyse de hemşerisi Hayâlî'nin onu tok gözlü ve kimsenin önünde boyun eğmeyen biri olarak tanıtması üzerine küçük bir tımar ihsanıyla geçiştirildi. Hayretî de buna gücenip Rumeli'ne gitti. Orada serhat beyleri olan Yahyalı beylerin himayesine girdi. Ömrünün sonuna kadar bu yardımla geçindi. Hayatının son yıllarında gözleri görmez oldu. Bu halle 941(1534-1535) yılında Vardar Yenice'sinde öldü. Kendi yaptırdığı zaviye bahçesine gömülmüş olup, daha sonra ziyaretgah haline gelmiştir. Hayretî ünlü Mevlevi şeyhi Yusuf-ı Sine-çak'ın kardeşidir. Eserleri : Dîvân ve Belgrad Şehrengizi'dir. (BTK / C.III, 1986 : 272).

RAHMÎ

Bursa'da doğdu. Asıl adı Pîr Mehmet olup babasının mesleğinden dolayı daha çok Nakkaş Balioğlu ismiyle tanınır. Öğrenimine Defterdar İskender Çelebi'nin gözetiminde başladı ve Celalzade Salih Çelebi'den mülazım oldu. Şairlikteki başarısı ile orantılı olmayan küçük medreselerde müderrislik yaptı. Müderris olarak bulunduğu

Yenişehir'de öldü(975/ 1576-77). Rahmî'nin bugün elimize seçme gazellerini ihtiva eden Gül-i Sad-berg'i ile Şah u Geda yahut Şah u Derviş adlı mesnevîsi bulunmaktadır. . (BTK / C.III, 1986 : 96).

GEDÂÎ

XV. yüzyılın önde gelen Çağatay şairlerinde4ndir. Asıl adının ne olduğunu, doğum yılını ve yerini bilmediğimiz gibi hayatı hakkında da fazla bilgimiz bulunmamaktadır. Dîvânındaki şiirlerinden onun usta bir şair olduğu, aruzu çok iyi kullandığı anlaşılıyor. Dili oldukça sadedir ve yer yer Oğuz Türkçesi hususiyetleri taşımaktadır. Şiirlerinin konusu genellikle ümitsiz aşk, sevgilinin güzelliği ve zumlu olmakla beraber yer yer sufiyane duygu ve düşüncelere de rastlanır. ''Gedâ, Gedâî'' mahlasını alması herhalde onun sufiyane temayülüyle ilgili olmalıdır. Dîvânının bilinen tek yazma nüshası Paris, Bibliothegue Nationale'de kayıtlı bir mecmuada bulunmaktadır (BTK / C.III, 1986 : 90).

ÂHÎ

Niğboluludur. Rum şairlerinin iyilerindendir. Şiirlerinin güzelliği herkesçe kabul edilmiştir. Hüsrev ü Şirin'i vardır. Anlamı sağlam, sözleri renklidir(TŞ, 1997 :31)

CÂMÎ

Rum bilginlerinden ünlüsü olan Hacı Hasan-zade'dir. Sultan Bayezid zamanında Anadolu kadıaskeri olmuştur(TŞ, 1997 :34).

MUÎDÎ

Günümüzde Yugoslavya sınırları içinde bulunan Kalkandelen kasabasında doğdu. Kaynakların bir kısmında doğum yerinin Üsküp olarak gösterilmesi, Kalkandelen'in adı geçen şehir cıvarında daha az tanınan bir yerleşim bölgesi olmasından dolayıdır. Asıl adı Mehmet'tir. Medrese öğrenimini tamamlayıp Kazasker Mîrîm Çelebi'den mülazım oldu. Daha sonra ilmi çalışmaları terk edip hacca gitti. Dönüşünde Mısır'a uğrayıp

orada beytü'l-mal katibi oldu ve adı geçen yerde öldü. Muîdî'nin Türkçe hamsesi olduğu söylenmekte, bunları Nizâmî'ye nazîre olarak yazdığı belirtilmektedir. Eserleri : Vâmık u Azrâ, Şem ü Pervâne, Gül ü Nevrûz, Hüsrev ü Şîrîn ve Dîvân'dır. (BTK / C.IV , 1986 : 46).

İSHAK

XVI. yüzyılın tanınmış ilim adamı ve şairlerinden biridir. Üsküp'te doğdu(869/1464-1465). Kılıç yapmada tanınmış bir demircinin oğlu olduğundan Kılıç-zade lakabıyla da tanınır. Babasının adı İbrâhim'dir. İshak iyi bir öğrenim görerek Kara Bâli'den mülâzım ve tedris alanına yönelerek Edirne İbrahim Paşa, Serez, Üsküp, Bursa Kaplıca, İznik Orhaniye, Edirne Darü'l-hadis ve nihayet Sahn'a müderris oldu. Daha sonra müderrislikten ayrılıp Şam'a kadı tayin edildi. Şam'da öldü (949/1542). Eserleri : Dîvân, Selîm-name ve Risâle-i İmtihâniyye'dir (BTK / C.III, 1986 : 278).

HAYÂLÎ

Asıl adı Mahmut olan Hayâlî Bey, Bekâr Memi diye anılmıştır. Selânik yakınında, pek çok şairin yetiştiği Vardar Yenice'sinde doğmuştur. Bir ara Vardar Yenice'sine uğrayan Baba Ali Mest adlı bir kalenderi dedesiyle dervişlerine katılarak, İstanbul'a gelmiştir. İstanbul kadısı Sarı Gürz'ün koruması ile öğrenim yapan Hayâlî, bir yandan da şiirleriyle kendini tanıtmaya başlamış ve Kanûnî Sultan Süleyman'ın ilgisini çekmiş, takdirini kazanmıştır. Padişahın yanında Bağdat Seferine katılan Hayâlî Bey'in talihi sefer dönüşünde tersine dönmüş, Kanûnî'nin ilgi ve yardımlarını kaybetmiştir. Rahatı kaçan Hayâlî Bey, Rumeli'de bir sancak isteyerek İstanbul'dan ayrılmış, ömrünün son yirmi yılını saraydan uzakta geçirmiş, 964/ 1556 yılında Edirne'de ölmüştür. Hayâlî Bey'in Dîvân'ı, Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan tarafından yazma nüshalar karşılaştırılarak yayınlanmıştır(BTK / C.III, 1986 : 378).

NESÎMÎ

XIV. asrın en büyük Türk şairlerinden olup, Hurûfî akidesindendir. Rivayete göre Bağdat'ın Nesîm kasabasında doğduğu için Nesîmî mahlasını kullanmıştır. Şerîata aykırı söz ve hareketlerinden dolayı, şerîat ulemasının verdiği fetva üzerine 1417-1418 yılında Halep'te derisi yüzülerek öldürülmüştür kabri adı geçen şehirde Kalealtı'ndadır. Asıl adı Ömer İmadüddîn'dir (Devellioğlu, 1998 :823).

ŞEM'Î

Perzerinlidir. Mevlâna'nın eşiğine yüzünü sürerek coşkulanmıştır. Ömrünün sonunda Şeyh Vefâ tekkesinde yalnızlığa çekilmiştir. Bir gece dostlarıyla zikr ederken, kendileri ''biraz dinleneyim'' diyerek çekilmiş ve orada ölmüştür(TŞ, 1997 :52).

HÂTEMÎ

Müeyyed-zadedir. Soyu, Şeyh Ebu İshak-ı Kazeuni'ye dayanır. Sultan Bayezid Han Amasya'da şehzade iken Hâtemî'nin sohbetine düşkündü. Bir an yanından ayrılmaz, onunla yiyip içerdi. Bunu işiten Muhammet Han çok kızdı. Hâtemî'nin öldürülmesini emretti. Bunun üzerine Hâtemî kayıplara karıştı.Kentten kente göçerek Molla Celal'in yanına gitti. Onun yanında öğrenimini bitirdikten ve olgunlaştıktan sonra, Molla Celal'in tavsiye mektubuyla birlikte, Rum'a döndü. Bu sırada Bayezid de tahta geçmiş bulunuyordu. Padişahın sevgisini kazandı. Kimi medreselerde müderrislik ettikten sonra Kadıasker oldu. Bir süre sonra akli dengesi bozulduğundan işten el çekdirildi. 922/1516'da öldü. Farsça kasîdeleri ve güzel gazelleri vardır(TŞ, 1997 :39).

YAHYÂ

Arnavut vilayetindendir. Devşirme acemi oğlanıdır. Yeniçeri ve yaya başı olduktan sonra mütevelli olmuş, sonra Rumeli'de 20 bin akçe zeamet ile yetinmişti. Zamanının şairlerinin övünülecek kişisidir. Türk dilinde Hamse yazmıştır. Kasîdeleri ve gazelleri eşsizdir. Parlak muhammesleri, müseddesleri vardır (TŞ, 1997 :91).

HÜDÂ'Î

Bilginlerin toplandığı yer olan İstanbul'dandır. Adı Mustafa'dır. Dünya nimetlerini istemeyip Haseki camisinde müezzin ve muarrif olmuştur. Bilginlerden değilken şairlerin baş üzere edeceği şiirler yazmıştır. Usta bir şairdir. Mürettep ve mükemmel bir dîvânı vardır (TŞ, 1997 :90).

CEVRÎ

Asıl adı İbrahim'dir Gençliğinde iyi bir tahsil gören Cevrî, Galata Mevlevîhânesi şeyhi İsmâîl Ankaravî'nin sohbetlerine katılmıştır. Derviş Abdî-i Mevlevî adlı bir hattattan yazı dersleri aldı. Cevrî, bir süre Dîvân-ı Hümâyun Kâtipliği yaptı. Daha sonra istifa ederek devlet ricali için istinsah ettiği eserlerin gelirleriyle geçimini sağladı. Cevrî 1065 H. / M. 1654'te öldü. Eserleri :Dîvân, Selimnâme, Hilye-i Çihâr-yâr-ı Güzin, Hall-i Tahkîkât, Aynü'l-füyûz, Melhame ve Nazm-ı Niyâz'dır(İA/C. III, 1988 :460)

6.MECMŪA-İ EŞ'ĀR'I YENİ HARFLERE AKTARMADA İZLENEN YÖNTEM

Mecmūa-i Eş'âr'ı okurken birçok problemle karşılaştım. Bunlardan en önemlilerinden biri şiirlerin belli bir düzeninin olmaması ve şiirlerin başı ya da sonunun değişik varaklarda olmasıydı. Büyük ihtimalle eser dağınık sayfalardan ibaretti ve sonradan bu sayfalar eserin bütünlüğüne dikkat edilmeden birleştirildi. Bu arada yapraklar yanlış yerleşti. Bu durum da olan şiirleri bir araya getirdik.

Mecmūadaki dokuz şiirin başı ya da sonu bulunmamaktadır. Bu durum bize eserin eksik olduğunu göstermektedir. Metinde bu durumdaki şiirleri metinde dipnotla belirttik

Eseri okurken karşılaştığımız bir diğer problem eserin iyi korunmamasından kaynaklanan sayfa sorunlarıydı. Özellikle de baş tarafındaki sayfalar iyi korunamadığı

için, sayfalarda çok farklı şekillerde bozulmalar oluşmuş. Kimi sayfalar incelerek yırtılmış. Yırtılan kimi sayfalar bu gün koli bandı olarak tanımlayabileceğimiz türden bir bantla (bez bant da olabilir) yapıştırılmaya çalışılmıştır. Yırtılan ve bant yapıştırılan yerlerdeki yazıları tespit etmek mümkün olamadı.

Kimi sayfalardaki yazılar ise yine eser iyi korunamadığından (belki varaklar tozla toprakla temas ettiği, karanlıkta uzun süre kaldığı ya da haşeratla iç içe uzun süre bulunduğu için) okunamayacak durumdaydı.

Kimi sayfalarda da yazmanın orjinalinde var olan süsleme amaçlı yıldızlar dağılmış ve kelimelerin okunmasını güçleştirmiştir. Bütün bu sayfa sorunlarıyla ilgili okunamayan yerleri metinde [...] işareti ile gösterdik.

Sorunlu sayfa ve yerlerde, normalde görülmediği halde, mısraının anlamından, redif ve kâfiyesinden, öncesinden ve sonrasından anlaşılabilen kimi harf, ek, kelime veya kelime gruplarını biz tamamladık. Metinde bu durumu, tamamlanan kısımları köşeli parantez içine alarak [ ] gösterdik. Meselā [ve] gibi.

.

II.BÖLÜM

MECMŪA-İ EŞ'ĀR'IN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

[1a] MECMŪʿADAKİ ESĀMĪ-İ ŞĀʿİRĀN

Riyāżī, Ḥāletī, Cemʿī, Ṣabrī, Veysī, Tūsī, Ḥātemī, ʿUbeydī, Rūḥī, Bahāyī-i İznīḳī, Semendī, Şeyḫī, Celālī, Celīlī, Ḥāfıẓ-ı Türkī, Yaḥyā, Ḫafī, Necātī, Vesīlī, Ḫüdāʾī, Nābī, Ḥayretī, Rıḍvān, Ḫurremī, Raḥmī, Gedāʾī, Cāmiʿī, Āhī, Muʿīdī, Caʿferī, Muḫliṣ, Ṣāḥib, Raḥīmī, İsḥāḳ, Ḫayālī, Nesīmī, Cevrī, Şemʿī, Muṣṭafā

[1b] [I]ṢFAHĀN

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- /-.-

Leyle-i zülfüñ dil-i mecnūn olur dīvānesi
Mürġ-ı ʿaşḳuñ mū-be-mū zencīr-i yārdur lānesi

Ġonca-i ṣad-berg-i bāġ-ı vuṣlat ol bārī
Ey Hezārī ʿāşıḳa yüz virmesün dürdānesi

SEMĀʿĪ

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- / .---/ .--- / .---

Ḳand-i leblerine laʿl mi yā gül mi disem
Ben ol ḫāl ü ruḫına dāne-i fülfül [mi] disem
Gül-i ruḫsārı içün nāliş [ü] feryād Necīb
Āh-ı ʿaşḳ mı ʿaceb nāle-i bülbül [mi] disem

Belī belī yār-i men belī belī mīresen yār yār yār

SEMĀʿĪ

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- / .---/ .--- / .---

Güzel odur naẓar-ı luṭf-ı ʿārifāna belī
Ādāb ile revişi nāzikāne belī

İzzetlidür o bir birinüñ ḫayāl-i ruḫsār belī
Girer derūna tā ḥarem-i cāna belī

BESTE-İ ḤİCĀZ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Düşmesün miskīn göñüller zülf-i ʿanber-būlara
Başına teller ṭaḳınsın düş olan gīsūlara

Ġāzaba ḥācet mi var ey meşşāṭ-ı semmūr siyāh
Vesmeler çekme ḫaṭā eylersin ol ebrūlara

BESTE-İ ḤİCĀZ
SAʿDULLĀH EFENDİ

ʿĪyd revişiyle gördüm ḳuṭb-ı dehrüñ himmetüñ

[2a] El’ ḫaṭṭu maḫfiyyen ṭaḥte te‘ālümil ūstādi

Yā belaġa te‘ālüme bikemālihi keşfi‘d düca

El’ ḫaṭṭu maḫfiyyen ṭaḥte te‘ālümil ūstādı

Yā belaġa te‘ālüme bikemālihi keşfi‘d-düca

‘Ömer’ül Ma‘rūf Saṭırzāde

Cī̄mi cemī̄‘u’l ḥalḳı meşhedū innehū

‘Ali

Ebūbekir

[2b]BİSMİLLĀHİ’R-RAḤMĀNİ’R-RAḤĪ̄M

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Şükr Ḥaḳḳ’a kim yine bir meh-liḳādur sevdügüm

Nūrdur başdan başa şems-i ḍuḥādur sevdügüm

Sāyesinde pādişāhum bir Hümā’dur sevdügüm

Serv-ḳad maḥbūblarda müntehādur sevdügüm

Yā Ḥasan yāḫūd Ḥüseyn-i Kerbelā’dur sevdügüm

Laḥmüke laḥmī̄ ʿAliyy-i Murteżā’dur sevdügüm

Sūre-i Raḥmān ʿale’l-arş istivādur sevdügüm

Kaʿbe ḥaḳḳı ḳıble-i ehl-i ṣafādur sevdügüm

Deyr-i dilde bir büt-i luʿbet-nümādur sevdügüm

Ḥāşelillāh dōstlar nūr-ı Ḫudā’dur sevdügüm

Ben Muḥammed ümmetiyem Muṣṭafā’dur sevdügüm

ʿAşḳ odından dūd-ı āhum çarḫ-ı mī̄nāyı geçer

Çeşmümüñ merdümleri baḥri vü deryāyı geçer

Ṣūretüñ naḳşı-ile ṭabʿum heyūlāyı geçer

Bu delü göñlüm levend oldı vü şeydāyı geçer

Başına ʿaşḳuñ hevāsı düşdi sevdāyı geçer

ʿĀlem-i fikretde ʿaḳlum gerçi ḫod-rāyı geçer

ʿAşḳ bāzārında cānum ḫaylī rüsvāyī geçer

Bir büte yüz urdı göñlüm şimdi tersāyī geçer

Cān virür laʿlüñ şarābına Mesīḥā'yı geçer

Kimi ʿĪsā'yı bu ḫalḳuñ kimi Mūsā'yı geçer

Ben Muḥammed ümmetiyem Muṣṭafā'dur sevdügüm

Bir gedā-yı bī-nevāyum tāc-ı efser sevmezin

Kūyuñı ṭutdum vaṭan mülk-i Sikender sevmezin

Ayağuñ ṭoprağı besdür āb-ı Kevs̱er sevmezin

Ḫāk-i pāyüñ ḫoş gelür ʿaynuma ʿanber sevmezin

[3a]Bülbül-i bāġ-ı cemālüm verd-i aḥmer sevmezin

Gökden inerse bugün māh-ı münevver sevmezin

Ger gelürse ḳapuma ḫūrşīd-i ḫāver sevmezin

Öldürürlerse beni her-cāyī kāfer sevmezin

Baña ol şāhum gerek daḫi güzeller sevmezin

Āfitāb olursa da bir ġayr dilber sevmezin

Ben Muḥammed ümmetiyem Muṣṭafā'dur sevdügüm

Ḥamdülillāh kim yine ḥüsnüñ tecellāsındayum

On sekiz biñ ʿālemüñ dāyim temāşāsındayum

Ḥaḳ Teʿālā'nuñ bugün firdevs-i aʿlāsındayum

Sen beni bāzār-ı dehrüñ ṣanma ġavġāsındayum

Āşnā-yı dürr-i pāküm ʿaşḳ deryāsındayum

Sehm-i aʿlā gözlerüm ḳaṭḥ-ı muʿallāsındayum

Kaʿbe-i maḳṣūda irdüm şevḳ-ı ṣaḥrāsındayum

Göñlümüñ buldum murādını tesellāsındayum

Bir güzeller şāhınuñ her dem temāşāsındayum

Bu cihānuñ ne vezīrinde ne pāşāsındayum

Ben Muḥammed ümmetiyem Muṣṭafā'dur sevdügüm

Mürġ-ı cāna ʿaşḳ odından āşiyān itdüm yine

Ol cenānı yanmışın yirin cinān itdüm yine

Bu delü göñlümi rüsvā-yı cihān itdüm yine

Gice gündüz hem-demüm āh u fiġān itdüm yine

Ṣoldurup bāġum vücūdını ḫazān itdüm yine

Tīġ-ı ḥasretle yüregüm ṭolu ḳan itdüm yine

Rūz-ı miḥnetle büküp ḳaddüm kemān itdüm yine

Ey Uṣūlī ol şehüñ ismin beyān itdüm yine

Ayaġı ṭopraġına rūḥı revān itdüm yine

Gün gibi fāş eyleyüp sırrum ʿayān itdüm yine

Ben Muḥammed ümmetiyem Muṣṭafā'dur sevdügüm

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Çünkim alur uşbu tāc u taḫtı devr [ü] rūzgār

Terk idüp bu raḫt u baḫtı bir nemed ḳıl iḫtiyār

[3b]Besleme ol cismi kim anı yiyiser mūr u mār

Ġurre olma devrde ne kim degüldür saña yār

Niçe merdüm ḳanile boyandı şeb-bū lāle-zār

Ḥasret ü derdile yaḳar niçe biñ biñ gül-ʿiẕār

Ṭoludur feryād ü āh u zārile dār u diyār
ʿĀḳıbet bildüñ bunı kim saña ḳalmaz pāyesi
Cehd ḳıl sen de ki dünyāda ḳala bir yādigār
Baña dirsin devr elinden oldı ʿaḳlum tārmār

Vaḳt-i ṣubḥ irdi yine ʿazm-i gülistān eyledük
Defʿ-i ġam ḳılmaḳlıġa yaʿnī ki dermān eyledük
Lāleye ḳılduḳ naẓar baġrumuzı ḳan eyledük
Āh ḳılduḳ cümle ṭaġ u ṭaşı nālān eyledük
Kuh-ı miḥnet ḳazmada Ferhād'ı yalan eyledük
Āḫirin bildük fenā terk-i dil ü cān eyledük
Nām u nengi biz bugün ṭopraġa yeksān eyledük
Kendümüz bu ḫānḳāh-ı dehre mihmān eyledük
Ey göñül ṭut kim seni bu çarḫa sulṭān eyledük
Niçe sulṭānlar yaṭur ṭopraġ içinde ḫōr u zār

Bir naẓar ḳıl lāleye kim baġrı ḫūn olmışdurur
Serv ṣallar başını çünkim cünūn olmışdurur
Niçe serkeşler bu devr içre zebūn olmışdurur
Cevr ü miḥnet derd ü ġam dehre fünūn olmışdurur
Gör şimdi yiryüzi hep lāle-gūn olmışdurur
Bir degirmendür felek ġam aña un olmışdurur
Ġāfil olmañ dōstlar gerdūn dūn olmışdurur
Virdügin dünyā alur ṣankim oyun olmışdurur
Bir ḳanāradur bu ʿālem il ḳoyun olmışdurur
ʿĀrif iseñ her gice besleye ḳalma [ḳ...]

Gel ḫazān vaḳti irişdi bāġa eyle cā bugün
Gör ne reng itdi yile bu kes̱ret-i ḫaḍrā bugün
Bir libās-ı ṭurfe geymişdür yine ṣaḥrā bugün
Ḳıpḳızıl ḳızardı ḥayretden gül-i ḥamrā bugün
Āl ider gül āline aldanmaġıl yārā bugün
Kime ḳılmışdur vefā bu kej-rev dünyā bugün
Ḳanda vardılar ḳanı İskender [ü] Dārā bugün
Ṭopraġa düşmiş yatur niçe semen-sīmā bugün
Bir demile yaḳdı dünyāyı bir ejderhā bugün
Sen yatursın ḫāb-ı ġafletde tā oldı āşikār

Bir zamān itdi bahāruñ ṣoḥbetini ʿāşıḳān
Başladı eşcārı taġyīr itmege bād-ı ḫazān
Serv büküldi ve ṣoldı ve dökildi erġavān
Nicesi ġam çekmeyem ya nice olam şādmān
Düzdügini çün bilürsin kim bozar āḫir cihān
ʿÖmre ġarre olmaġıl kim bir aḳar ṣudur hemān
Gizlü nesne yoḳ cihānda cümlesi günden ʿayān
Bunda ne Ḍaḫḫāk ü Cem ḳaldı ne ḫod Nūşi'r-revān
Görmedüñ mi nice yatar Bursa'da ʿOs̱māniyān
Māżīye ḳılma naẓar kim geçdi biñ biñ tācdār

Çünki eşcāruñ külāhın ḳapdı peyk-i bī-direng
Ḳırdı ezhāruñ çerisin itmeden bir laḥẓa ceng
Yine mātem ḫilʿatin geydi bu arż-ı lāle-reng
Mūşa dönmiş açile dāmeninde niçe biñ peleng
Niçe altun tāc urınan başları yaṣduġı seng
Sen dürişürsin benüm olsun diyü Türk ü Freng

Hey ne ġāfilsin ki gelmez yādıña tābūt-ı teng
Olmışum ḥayrān u vālih yimeden efyūn u beng
Bil ki saña aṣṣı itmez Muṣṭafā bu nām u neng
Rāh-ı ʿaşḳ içinde cehd it cümlesin eyle nis̱ār

[4a] *mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün*
--. / -.-. /.--. /-.-

Olduñise mürīd ne dir pīrüñ añlaġıl
Şeyḫi ḳo ḫānḳāh-ı ḫarābāta ḳaṣd ḳıl
Ki aṣḥāb-ı z̠evḳ u şevḳile ṣıdḳuñ yaḳın ola[1]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün
--. / -.-. /.--. /-.-

Ḥüsnüñ żiyāsı ʿāleme ey dil-rübā yiter
Laʿlüñ ṣafāsı cānuma her dem ġıdā yiter
Ḫāl-i ruḫuñ bu sīnede dāġ-ı cefā yiter
Dil kişverine zülf-i siyāhuñ belā yiter
Yaḳmaġa bu vilāyeti bir ejdehā yiter

Aġyāra uyuban beni ey ḳaşları kemān
Atma yabana oḳ gibi gögsüñ gerüp hemān
Hicr āteşine yaḳalı bu çarḫ-ı bī-amān
Geh yaş gelür gözümden ü geh yaş yirine ḳan
Derd-i derūnı bilmege bu mā-cerā yiter

[1] Şiirin başı eksiktir.

İzüñ tozı başuma eger olaydı tāc

Olmazdum bu veçhile ḫalḳ ortasında ac[2]

Var ey ṭabīb ḳo beni derdüm baña yiter

Geldüm bu fānī ʿāleme hīc sürmedüm ṣafā

Çekdüm belā vü derd-ile biñ dürlü ben cefā

Dilber yolında yeldügüm oldı ḳamu hebā

Ey çarḫ sen de yār gibi olma bī-vefā

Zīrā bu deñlü ʿāleme bir bī-vefā yiter

Kimse Yetīmī'nüñ gibi bī-ʿizzet olmasun

ʿĀlem içinde müflis ü bī-ḥürmet olmasun

Ac ol cihānda minnet-ile niʿmet olmasun

Tek yirde gökde ẕerre ḳadar minnet olmasun

Örtü döşek Necātī'ye bir būriyā yiter

[4b] *fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün*

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Cānuña āteş urucı mihr-i raḫşānuñ mı var

Sīnede dāġ-ı ġam-ile dāġ-ı sūzānuñ mı var

Dem-be-dem şeb-nem dökersin çeşm-i giryānuñ mı var

N'olduñ iñlersin felek her-cāyī cānānuñ mı var

Her maḳāmı seyr ider bir māh-ı tābānuñ mı var

Atmaz iken āb u ḫāküñ üzre hergiz bād gird

Çekmeziken bülbülüñ ġonçeñden ālāmile derd

---

[2] Şiirde bu mısradan sonraki Necātī'nin gazelindeki ''Bīmār-ı ʿāşḳa şerbet ile eyleme ʿilāc'' mısraı eksiktir.

Zīnet eylerken seni geh lāle vü geh sürẖ verd
Beñzüñi ey būstān faṣl-ı ẖazān mı itdi zerd
Yoẖsa başı ṭaşra bir serv-i ẖırāmānuñ mı var

Gül güler gülşende saña aġlamaḳ olmış naṣīb
Ġonçeñe yoẖsa raḳīb-i ẖār mı oldı ḳarīb
Derde mi düşdüñ ki dermān idemez saña ṭabīb
Aġlayup feryād idersin derd-ile ey ʿandelīb
Ḫārile hem-sāye olmış verd-i ẖandānuñ mı var

Mürde iḥyā ḳılduġıyçün yāre ben ʿĪsā didüm
Yoḳdur ey Ḫıżr-ı Sikender-leb saña hemtā didüm
Yoluma cān terkin itmezsin didi ḥāşā didüm
Yoluña cānum revān itsem gerek cānā didüm
Yüzüme biñ ẖışm-ile baḳdı didi cānuñ mı var

Ey Ḫayālī ʿaşḳa ḳul olalı sulṭānsın yine
Yaʿnī bir hūrīveşüñ ḥüsnine ḥayrānsın yine
Bir melek ṣūretlinüñ derdiyle nālānsın yine
Zülf-i dilber gibi ey Ẕātī perīşānsın yine
Cevri bī-ḥad yoẖsa bir yār-i perīşānuñ mı var

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Geh çıḳar ẖaṭṭuñ bu dil mülkini ġāret gösterür
Geh döner ḳand-i lebüñ mıṣr-ı melāḥat gösterür

Ḥüsnüñ ey āfet senüñ çoḳ dürlü ḥālet gösterür
Ṣabr it ey dil var yüri kāruñ ferāġat gösterür
[5a] Görelüm āyìne-i ālem ne sūret gösterür

[N]edür ey ḫūnī gözüm hicr-ile var yaş ol yüri
Döy yürek derd ü belā vü ġuṣṣaya k'eş ol yüri
[B]ir lebi şīrīniçün naẓm-ı güher-pāş ol yüri
Kūh-ı ġamda sengveş Ferhād'a yoldaş ol yüri
Görelüm āyīne-i ʿālem ne ṣūret gösterür

[Ā]h kim dil ẕevraḳı düşdi bu baḥr-i fürḳate
Rūzgār el virmeyüp irmez kenār-ı vuṣlata
Bir belākeş ʿāşıḳum dünyāya geldüm miḥnete
Başumı alup ele gitdüm diyār-ı ġurbete
Görelüm āyīne-i ʿālem ne ṣūret gösterür

Niçe bir derd ü firāḳ-ı yār-ile ġamnāk olam
Yā niçe bir dest-i ḥasretle girībān-çāk olam
Yā ḫayāl-i naẓm-ı gevher-bār-ile bī-bāk olam
Yā bir iş başında ölem yāḫūd ayaḳda ḫāk olam
Görelüm āyīne-i ʿālem ne ṣūret gösterür

Ey muʿabbir vaṣl-ı cānān ile taʿbīr it beni
Ḳāle şıġmaz şerḥimüz ḥāl-ile taḳrīr it beni
Ey Muṣavvir luṭf idüp bir ḥūra taḥrīr it beni
Rāzi'yem mirʾāt-ı dest-i yāra taṣvīr it beni
Görelüm āyīne-i ʿālem ne ṣūret gösterür

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

Baña bir gūşe mi var künc-i fenādan ġayrı
Baña maḥrem kim olur derd ü ʿanādan ġayrı
Ger ṣorarlarsa dilā bunca belādan ġayrı
Dime kim yārda yoḳ cevr ü cefādan ġayrı
Ne dilerseñ bulınur mihr ü vefādan ġayrı

Şerḥa şerḥa dilümi tīġ-ı belālar dilicek
Siper-i sīnemüzi tīr-i ḥavādiṡ delicek
[5b]H̱ār-ı ṣaḥrā-yı ecel dāmen-i ʿömre ilicek
Beni aġlañ beni kim üstüme gelmez ölicek
Bir avuç topraḳ atar bād-ı ṣabādan ġayrı

Çeşmüñe ehl-i naẓar nergis-i şehlā dirler
Mīme beñzer diyicek laʿlüñi zībā dir[ler]
Cīme teşbīh idicek kākülüñi lā dirler
Elif-i ḳāmetüñ-ile ḳaşuña rā dirler
Beni kim egleye ʿālemde bu rādan ġayrı

N'eyleyüm pertev-i ḫūrşīdi cemālüñ variken
Baḳmazın māh-ı neve iki hilālüñ variken
Ġayrı aġyārdurur dilde ḫayālüñ variken
Ne ümīd eyleye ʿuşşāḳ viṣālüñ variken
Ne ġaraż idine bīmār-ı devādan ġayrı

Raḥmiyā virmeyicek yār baña vuṣlat elin

Virmeye şāhid-i maḳṣūd bize devlet elin

Āh u zār ile urup bir birine ḥayret elin

Yüzine ṭutsa Necātī n'ola ger ḫaclet elin

Nesi var yüze gelür dest-i duʿādan ġayrı

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Ey ṣabā būy-ı gül [ü] reyḥānum almaḳ yol mıdur

Yā nesīm zülf-i müşg-efşānum almaḳ yol mıdur

El ṣunub nuḳl-i leb-i ḫandānum almaḳ yol mıdur

Meclis içre būse-i cānānum almaḳ yol mıdur

Öldürüp ben nā-tüvānı cānum almaḳ yol mıdur

Her seḥer feryād ider derdile miskīn ʿandelīb

Vaṣl-ı gülden beñzer ol bī-çāreye degmez naṣīb

Yüz çevirdi baḳmadı benden yaña gitdi ḥabīb

Ḳomaduñ şeyṭānlıġı itdüñ eyā bed-ḫū raḳīb

[6a]Yāri benden ayırup īmānum almaḳ yol mıdur

Cānuma ḳavs-i maḥabbetden çü irdi tīr-i ʿaşḳ

Bu vücūdum mülkini fetḥ eyledi şemşīr-i ʿaşḳ

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreye elemüñdurur tedbīr-i ʿaşḳ

Tekye-i miḥnetde alduñ cānumı ey pīr-i ʿaşḳ

Tecrid abdālum benüm ḳurbānum almaḳ yol mıdur

Ḫiẕmete bel baġlayup yeldüñ yopurduñ ey ṣabā
Āsitān-ı dilberi sildüñ süpürdüñ ey ṣabā
N'eyledüñse eyledüñ esdüñ ṣavurduñ ey ṣabā
Ḫāk-i pāyin göz göre urduñ götürdüñ ey ṣabā
Tūtyā-yı dīde-i giryānum almaḳ yol mıdur

Çekmeyince niçe dem ʿāşıḳ belā vü ḥasreti
Çekmeyince cānına hicrüñ cefā vü şiddeti
Ḥāfıẓ el virmez saña yārüñ ṣafā vü vuṣlatı
Ey kilāb-ı kūy-ı dilber size n'itdi Ḥayretī
Çıġrışup her biriñüz dāmānum almaḳ yol mıdur

[6b] *mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün*
.--- / .--- / .--- / .---

Mekānum meclis-i miḥnet maḥabbet yār-i cānumdur
Perī-rū dilberüm sāḳī ḫayāl-i dil-sitānumdur
Elifler şemʿ-i şevḳum sīnem altun şemʿdānumdur
Nevālem ġuṣṣa vü ġam dāġ-ı derd-i ʿaşḳ nānumdur
Kebābum baġrumuñ başı rebāb āh ü fiġānumdur
Dil-i pür-ḫūn ṣurāḥī dīde-i cām ġuṣṣa-rānumdur
Şarābum bezm-i ġamda eşk-i çeşm-i ḫūn-feşānumdur
Mey-i ḥamrā diyüp nūş itdügüm heb kendü ḳanumdur

Maḥabbet şāhıyum kūy-ı fenā cāy-ı sükūnumdur
Başumda tāc-ı zerrīn āteş-i āh-ı derūnumdur
Şafaḳla aṭlas-ı gerdūn libās-ı lāle-gūnumdur
Öñümce tūġ-ı āhum ġam yolında reh-nümūnumdur

Sipāh-ı eşk ü āhumla ḳamu yir gök zebūnumdur
Ġırīv-i raʿd-ı miḥnet naʿra-i ṭabl-ı cünūnumdur
Şeh-i ʿaşḳum belā çarḫı otaġ-ı bī-sütūnumdur
Seḥab-ı ġam yaşum üzre muʿallaḳ sāye-bānumdur

Görelden sen gözi ḳātil dehānı Āb-ı Ḥayvān'ı
Ḳomadum bir nefes öldüm dirildüm āh u efġānı
Belā-yı hicr-ile çoḳ demler aḳdı çeşmümüñ ḳanı
Velīkin itmedüñ hergiz ṭabībüm derde dermānı
Ḳapuñda viricek āḫir belā-yı ʿaşḳ-ile cānı
Maḥalleñde bulup cānā ten-i bī-cān-ı ʿuryānı
Seg-i kūyuñ bu cismi ṭuʿme itdi ṣanma dendānı
Dehānında görinen rīze rīze üstüḫˇānumdur

Münevverdür ruḫuñ ey meh çerāġ-ı şems-i rūşenden
Velī miḳdār-ı ẕerre görmedüm mihr ü vefā senden
Firāḳuñda göñül ḳurtılmadı feryād u şīvenden
Cemālünsüz cihānı n'eyleyüm geçdüm bu meskenden
Ruḫuñ fikri uṣandurdı beni ey gül bu gülşenden
Dehānuñ hicri aldı cānumı ey ġonça leb tenden
[7a] ʿAdem mülkine gitdim ḳalmadı nām u nişān benden
İşidilen hemān şimdi benüm āh ü fiġānumdur

Ḳılup gerdūn baña bir gözleri āhūyiçün cevri
Çü bildüm sūr-ı vaṣlından cüdā itmekdurur ṭavrı
Kemān-ı ġayreti ben daḫi aldum destüme fevrī
Görinen encümi ṣanmañ felek gülzārınuñ nevri
Müşebbek eyledüm tīre ṭutup ben sīne-i zevri

Şikār itdüm felekler tevseni gibi nice şevri
Felekde gördügüñ ḳavs-i kuzaḫdur ṣanma ey Fevrī
Ḫadeng-endāz-ı ʿaşḳum çarḫa gerilmiş kemānumdur

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Gül gibi gülmedi açılmadı göñlüm bir zamān
Ġonçeveş dem-besteyüm derd-ile baġrum ṭolu ḳan
Lāleveş eksük degül baġrumda bir dāġ-ı nihān
Gözüme her bir çemen bir nişter-i terdür hemān
Ḥāṣılı zindānum olmışdur nehār u būstān
Her belālı n'eyleyüm itmişdurur āh u fiġān
El-amān ey çarḫ-ı bed-girdār elüñden el-amān

Ḳılmaduñ ben nā-murādı gitdi bir dem ber-murād
Virmedüñ oyunuma ḳaldı şeş-i ġamda güşād
Germ iken bāzārumı bozduñ kesād itdüñ kesād
Variken cānān-ile cān-ile tenveş ittiḥād
Araya hicrān düşürdüñ çün fesād itdüñ fesād
Yine senden saña feryād eylerin ey bed-nihād
El-amān ey çarḫ-ı bed-girdār elüñden el-amān

N'eyledüm n'itdüm beni ney gibi nālān eyledüñ
Şemʿ-i bezm-ārā gibi sūzān u giryān eyledüñ
Derd-ile baġrum ṣurāḥīveş ṭolu ḳan eyledüñ
Yire çalduñ ġayretüñ ḫāk-ile yeksān eyledüñ

[7b] Bir ṣınuḳ sāġar gibi pāmāl-i devrān eyledüñ

ʿAḳlumı ṣoḥbet ṣoñı gibi perīşān eyledüñ

El-amān ey çarḫ-ı bed-girdār elüñden el-amān

Hey ne āl itdün baña āl-ile ey gerdūn-ı dūn

Kim gözüm yaşını bu reng-ile ḳılduñ lāle-gūn

Eyledüñ ḥālüm digergūn oldı baḫtum ser-nigūn

Ayaġumda bend-i ġam boynumda zencīr-i cünūn

Cān ḥarīḳ-ı nār-ı hicrān ten ġarīḳ-ı baḥr-i ḫūn

Ṭāḳatüm ṭāḳ oldı ġāyetde zebūn [oldum zebūn]

El-amān ey çarḫ-ı bed-girdār elüñden el-amān

Ḥayretī ġamgīni hīc ʿālemde dil-şād itmedüñ

Ḳurtarup bend-i belādan kendin āzād itmedüñ

Luṭf idüp bir dem dil-i vīrānum ābād itmedüñ

Nice yıllar ẓulm idersin bir aġız dād itmedüñ

Ḳalmadı bir ġam ki cānın aña muʿtād itmedüñ

Kimi yād itdüñ ki ṣoñ demde yine yad itmedün

El-amān ey çarḫ-ı bed-girdār elüñden el-amān

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Faṣl-ı nev-rūz irdi gül vaḳti gülistān devridür

Ṣoḥbet eyyāmı çemen hengāmı būstān devridür

Furṣatı fevt itme kim gerdūn-ı gerdān devridür

Ḳalma kim zerrīn ḳadeḥ elde ki reyḥān devridür

ʿĪş ü nūş āvānıdur mürġ-ı ḫoş-elḥān devridür

Şiʿr ü inşā mevsimi şāh-ı süḫandān devridür

Mey getür sāḳī gül eyyāmı Selīm Ḫān devridür

Gül çemen taḫtına geçdi çün şeh-i ʿālī-cenāb

Üstine fīrūze ḫayme ḳurdı çarḫ-ı nev-ḳıbāb

Geh sütūn oldı şuʿāʿ-ı mihr aña vü geh ṭınāb

Ol ṭınāba lāleler mismār olup [...]

Her ṭarafdan ḳurdı [...] yaşıl ḳızıl seḫāb

Eyleyüp bezm ehlini bir cürʿay-ile kām-yāb

[8a] Mey getür sāḳī gül eyyāmı Selīm Ḫān devridür

Gel nigāh it çeşm-i ʿibret birle bāġuñ rāġına

Lālelerle gör nice dönmiş cigerler dāġına

Ġonçeden ṭaḳup ceres gül bülbülüñ ayaġına

Mürġ-ı cānı ṣayd idüp iletdi serv ayaġına

Gülsitānuñ bir daḫi irem mi ben bucaġına

Būstānuñ döke ṣaça cürʿalar ırmaġına

Mey getür sāḳī gül eyyāmı Selīm Ḫān devridür

Ḫāmlıḳlar eyleyüp ṣūfī iñen açılmasun

Mey gibi her yaña eşki dökilüp ṣaçılmasun

Kendüsine aldanup göñlüñ ṣaḳın ḳapılmasun

Sen ʿināyet Ḥaḳ'dan um göñlüñ ṣınub yaḳılmasun

Tevbe ḳapusı baña ne yapılup açılmasun

Tek der-i dildār-ile mey-ḫāneden ṣapılmasun

Mey getür sāḳī gül eyyāmı Selīm Ḫān devridür

Bülbül-i ḫūnīn-dilüñ her ḳaṭre çeşminüñ nemi
Aṣdı verd-i tāzenüñ gūşına dürr-i şeb-nemi
Dil olup söyler çemende ġonçeler açup femi
Vaḳtidür cürʿañla gel ʿĪsā-veş ey cān merhemi
Sīnesine sūsenüñ pür ḳıl gülāb-ı müjemi
Var yürüt şeh devletinde içelüm cām-ı Cem'i
Mey getür sāḳī gül eyyāmı Selīm Ḫān devridür

Ṭut belābil pendine gülşende gül gibi ḳulaġ
ʿAzm-i gülzār it ṣabā gibi dime yaḳın ıraġ
Ġuṣṣa feryād-ile urma lāle-veş baġruña dāġ
Ḳısmet-i imrūz elbette irer olduḳca ṣaġ
Ḳoma nergis gibi elden serv ayaġında ayaġ
Şeb-şerāġ-ı cām-ile meclisde yaḳuban çerāġ
Mey getür sāḳī gül eyyāmı Selīm Ḫān devridür

Keşfiyā taṭvīli ḳo olmaḳ dilerseñ kām-kār
Bir süḫandānuñ der-i devlet-penāhı üzre var
Bu müsebbaʿ gevheri ḳıl ḫāk-i pāyine nis̱ār
Kimdurur dirseñ eger ol gevher-i baḥr-i vaḳār
Kātib-i dīvān Muḥammed Beg ferīd-i rūzgār
Devletinden nesḫ olur āyīne-i dilden ġubār
Mey getür sāḳī gül eyyāmı Selīm Ḫān devridür

[8b] *mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün*

--. / -.-. / .--. / -.-

Ḳanda bulam senüñ gibi bir nev-cüvānı ben
Sensüz efendi n'eyleyeyin bu cihānı ben
Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni
Baña seni gerek seni ey bī-vefā seni

Bir dem mi var ki baḥr-i ġam-ı ʿaşḳa ṭalmazın
Girdāb-ı ʿaşḳa ẕevrāḳ-ı cismümi ṣalmazın
ʿAşḳuñ yolında başa vü hem cāna ḳalmazın
Sensüz cihān mülkini bir pūla almazın
Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni
Baña seni gerek seni ey bī-vefā seni

Kūyuñ gedāsı cennet-i meʾvāyı n'eylesün
Ḳaddüñ esīri sāye-i Ṭūbā'yı n'eylesün
Gören yüzüñi ġayrı temāşāyı n'eylesün
Sensüz efendi Aşḳī bu dünyāyı n'eylesün
Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni
Baña seni gerek seni ey bī-vefā seni

Evvel naẓarda göreli ben mübtelā seni
İtdüm göñül vilāyetine pādişā seni
Cān u cihāna virmezin ey dil-rübā seni
Dünyā nedür bedel ḳılam ey cān aña seni
Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni
Baña seni gerek seni ey bī-vefā seni

Ḳıblem ḳapuñı Kaʿbe-i ʿulyāya virmezin
Kūyuñ riyāż-ı cennet-i meʾvāya virmezin
Reftār-ı serv-ḳaddüñi Ṭūbā'ya virmezin
Bir kez yüzüñe baḳmaġı dünyāya virmezin
Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni
Baña seni gerek seni ey bī-vefā seni

ʿAşḳuñ yolında terk idüben cism [ü] cānı ben
Ölince beklerin hele bu āsitānı ben[3]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün
.-.- / ..-- / .-.- / ..-

Melālet-i ġam-ı zülf-i nigārumı diyeyin
Cerāḥat-i dil-i zār u figārumı diyeyin
Saḳāmet-i ten-i bīmār-ı zārumı diyeyin
Ḥarāret-i ciger-i tāb-dārumı diyeyin
Ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yārumı diyeyin
Şikāyet-i elem-i rūzgārumı diyeyin

Medār olup baña girdāb-ı hicr-i yār dirīġ
Döne döne göñül eylerken āh u zār dirīġ
Bu varṭadan daḫi dil bulmadın kenār dirīġ
Dutardı bir daḫiye anı rūzgār dirīġ
[9a] Ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yārumı diyeyin
Şikāyet-i elem-i rūzgārumı diyeyin

[3] Şiir eksiktir.

Belā-yı hicr-ile olmışiken göñül muʿtād
Bu yolda ḫūn-ı ġam-ı hicr-i yāriken muʿtād
Bu rūzgāruñ elinden kime idem feryād
Ki itdi ḫırmen-i ṣabr u ḳarārumı berbād
Ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yārumı diyeyin
Şikāyet-i elem-i rūzgārumı diyeyin

Derūna geçmişiken tīr-i derd-i hicr-i nigār
Anuñla olmışiken sīne rīş dil efgār
Ne toz ḳopardı görüñ rūzgār āhum-vār
Ki āb-ı ʿārıż-ı yāre getürdi ḫaṭṭ-ı ġubār
Ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yārumı diyeyin
Şikāyet-i elem-i rūzgārumı diyeyin

Belā-yı hicr-i nigār itdi ḫāksār beni
Ayaḳlara düşürüp eyledi ġubār beni
Selīḳ n'eyledi gör kim bu rūzgār beni
Hevāya uyduruban itdi bī-ḳarār beni
Ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yārumı diyeyin
Şikāyet-i elem-i rūzgārumı diyeyin

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

.-. / -.-. / .--. / -.-

Atdı cefā eli beni mülk-i melāmete
İrmek müyesser ola mı ol şūḫ-ı āfete

Ṣaldı felek firāḳ-ile fülk-i felākete

Bād-ı belā çıḳarmadı sūy-ı selāmete

Vā ḥasretā ki irmedüm ol serv-ḳāmete

Vā fürḳaṭā ki ḳaldı bu ḥasret ḳıyāmete[4]

[9b] *fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün*

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Cān çıḳarsa kūy-ı fürḳatde ġam-ı dildārdan

Baş giderse ʿaşḳ içinde cünbiş-i aġyārdan

Cāme-i ten yansa nār-ı sīne-i bīmārdan

Tāc-ı ser düşse hevā-yı āh u āteş-bārdan

El çeküp ḥubb-ı cān u baş u ceyb ü destārdan

Geçmeyem hergiz belā-yı derd-i ʿaşḳ-ı yārdan

Dönmeyem ḳālū belāda itdügüm iḳrārdan

Nāẓırisem nergise ol ġamzekārı terk idüp

Ḳāyilisem serve ol ḳaddi çenārı terk idüp

Rāġıbisem gülşene ol gül-ʿiẕārı terk idüp

Ṭālibisem hūrīye ol ġam-güsārı terk idüp

Māyilisem Kevs̱er'e laʿl-i nigārı terk idüp

Ḳāniʿisem cennete ruḫsār-ı yāri terk idüp

Rūz-ı maḫşer zāhidā maḥrūm olam dīdārdan

Başda dāġ-ı ḫāl-i ruḫsāruñ ḳaranfül-vārdur

Dīdede çeşmüñ ḫayāli nergis-i bīmārdur

Tende zaḫm-ı tīr-i müjgānuñ gül-i bī-ḫārdur

---

[4] Şiir eksiktir.

Dilde fikr-i āteş-i laʿl-i lebüñ gülnārdur
Bāġ-ı cānda naẖl-i ḳaddüñ serv-i ẖōş-reftārdur
Çeşm-i müjgānum ruẖuñ ʿaksiyle bir gülzārdur
Kim anuñ eṭrāfına ḥavlī çekilmiş zārdan

Ol ṣanem kūyına eylesek sefāretle sefer
Yoluñ izüñ açıġ olsun līk ey bād-ı seḥer
İşigine yüz sürse benden duʿā itdükde ger
Deyr-i miḥnetde ṣorarsa çekdügüm ġamdan ẖaber
[10a]Diyesin şimdi belā-yı hicr-ile ey sīm-ber
Şöyledür żaʿfum kim bir dīvāra söykensem eger
Peykerüm teşẖīṣ olınmaz ṣūret-i dīvārdan

Cān u dildür var u yoġı ʿāşıġuñ didüm aña
Virsem olmaz mı dehān-ı laʿlüñe ey bī-vefā
Didi ancaḳ anlara dünyā vü ʿuḳbādur bahā
Ben tereddüd eyleyüp baḳup ṭururken her yaña
Gūş-ı cāna irdi hātifden bu beyt-i cān-fezā
İrmek isterseñ dehān-ı laʿl-i yāra Fevriyā
Geç iki ʿālemden el çek cümle yoḳdan vardan

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Żaʿf-ı ʿaşḳ-ı yār-ile ḳalmadı tende ḳudretüm
Bār-ı miḥnet çekmeden iñen buñaldı ḳāmetüm
Yār bī-pervādurur derdā ki bilmez ḥāletüm

Gerçi yoḳdur bir nefes nuṭḳa mecāl ü ṭāḳatüm
Söylemek ḳaṣd itdügümce yāra derd ü ḥasretüm
Aġlamak ṭutar beni güftāra ḳalmaz ḳudretüm

Her gice fikr eylerüm kim ṣubḥa irersem eger
Ṣubḥ-dem ʿālemlere ṣalduḳda ol ḫūrşīd fer
Ḥālümi ʿarż idem eger kūyına idüp güẕer
Līk varup ʿarż-ı ḥāliçün aña idüp naẓar
Söylemek ḳaṣd itdügümce yāra derd ü ḥasretüm
Aġlamak ṭutar beni güftāra ḳalmaz ḳudretüm

Bir ṭabībe ḥālümi ʿarż eyledüm ben mübtelā
Nabżuma el urdı baḳdı yüzüme didi baña
Derd-i ʿaşḳ ancaḳ buña dildārdan olur devā
Ben didüm dermān yoġimiş kim ḳaçan varup aña
Söylemek ḳaṣd itdügümce yāra derd ü ḥasretüm
Aġlamak ṭutar beni güftāra ḳalmaz ḳudretüm

[10b]Ol perī-peyker ḳaçan kim ḳarşudan olsa ʿayān
Ṭaġlar ʿaḳlum bilüm bī-ḥūş olurum bir zamān
ʿAḳlumı cemʿ eylerüm kim söyleyem ḥālüm revān
Līk ḳaldum şöyle ḥayrān kim nice idem beyān
Söylemek ḳaṣd itdügümce yāra derd ü ḥasretüm
Aġlamak ṭutar beni güftāra ḳalmaz ḳudretüm

Ḥālümi bilmez benüm pes n’eylesün baña ḥabīb
Bilmeyince ḫastenüñ derdin ʿilāc itmez ṭabīb
Yoġimiş dermān ezelden derdimiş baña naṣīb

Nice ʿarż idem aña ḥālüm Selīḳī ben ġarīb
Söylemek ḳaṣd itdügümce yāra derd ü ḥasretüm
Aġlamak ṭutar beni güftāra ḳalmaz ḳudretüm

[11a] *fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün*
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Gözlerümden itmeyüp eksük firāḳuñdan nemi
Gāh mülk-i şādīyi gezdüm gehī kūy-ı ġamı
Bu ḥaremde niçe bin eşyānuñ oldum maḥremi
Ser-te-ser geşt eyledüm gerçi nigārā ʿālemi
Bulmadum sencileyin bir dilberi vü hem-demi

Her kişi mihr ü vefāyiçün sever sīmīn-berin
Anuñiçün ʿaşḳına düşüb çeker derd ü serin
Līkin ben mihr ü vefādan cevrüñi yeg isterin
Ḳaşlaruñ yayın ḳurup atsañ baña cevr oḳların
Kāfirüm ger döndürem tīr-i müjeñden sīnemi

Gülşen-i ġam oldı sīnem nāle bülbüldür baña
Her elif bir serv-i dūd-ı āh-ı sünbüldür baña
[11b]ʿAks-i ḫālüñ gözde ṣu içre ḳaranfüldür baña
Sīnem üzre dāġ-ı ʿaşḳuñ ḳırmızı güldür baña
Her seḥer yaġdursa çeşmüm ṭañ mı aña şeb-nemi

Tīġ-ı hicrān urdı baġruma hezārān yāreler
Merhemi vü vaṣl-ı dilber eylemezse çāreler
Kūh-ı miḥnetde baṣup baġruma seng-i ḫāreler

Geyeyin ser-tā-ḳadem dāġ-ı siyehden ḳaralar
Ölmeden kendüm içün kendüm ṭutayın mātemi

Nār-ı ʿaşḳuñda yaḳup göñlümde mihrün şemʿasın
Ṣaldı āfāḳa Ḫayālī berḳ-ı āhı lemʿasın
Her nefes ġadr itmeseñ añup raḳībüñ ḫudʿasın
Ṣunsañ İbrāhīm'e ey gül-çehre laʿlün cür[ʿasın]
Dünyede ṣaġ olduġınca añmaya cām-ı Cem'i

mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün
--. / -.-. / .-.- / -.-

Bildüñ mi bu ʿālemde cānā neye ʿaşḳ olsun
ʿUşşāḳa vefā eyler cānāneye ʿaşḳ olsun
Āteş gibi gül bitdi kāşāneye ʿaşḳ olsun
Eyyām-ı bahār irdi mey-ḫāneye ʿaşḳ olsun
Gül gibi güler yüzlü peymāneye ʿaşḳ olsun

İrmek dilerseñ ʿāşıḳ vaṣl-ı ruḫ-ı cānāna
Pervāne gibi ḳılma cehd ile dil ü cāna
ʿĀşıḳ aña dirler kim ʿaşḳ āteşine yana
Ol kimsedurur ṣādıḳ-ı ḳādir ola bürhāna
Yanmaḳda benüm rūḥum pervāneye ʿaşḳ olsun

Çün Şemʿi gibi sāḳī ṣalındı bu meclisde
Ḳalmadı göñül çünkim alındı bu meclisde
Göñlüme didüm sende ḳalındı bu meclisde

Ālāt-ı ṭarab-ı küllī çalındı bu meclisde
Her sāza ḳulaḳ ṭutdum ammā neye ʿaşḳ olsun

[12a] *feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün*
..-- / ..-- / ..-- / ..-

Rāżīyüm her ne ḳılursa baña serv-i semenüm
Tīġ-ı cevriyile ṣad-pāre ḳalursa bedenüm
Rūz u şeb zülf ü ruḫı fikriyiken her süḫanum
ʿĀr idermiş beni öldürmege ol sīm-tenüm
Varayın yalvarayın boynuma ṭaḳup kefenüm

Reh-i ʿaşḳında o māhuñ yüzümi ḫāk ideyin
Cehd idüp menzilümi gün gibi eflāk ideyin
Zehr-i hicrānı daḫi ṣabr-ile tiryāk ideyin
Ḥulle-i cennet olursa çekeyin çāk ideyin
Dem-i vuṣlatda baña ḥāyil olur pīrehenüm

Uymasaydı melek ol dīv-raḳībüñ sözine
ʿĀdet idinmezdi cevr ü cefāyı özine
Baḳmayaldan berü ben zār-ı nizāruñ yüzine
Ṭuymaya girsem eger mūr-ı żaʿīfüñ gözine
Ey Süleymān-ı zamān şöyle ḫayāl oldı tenüm

Gel e ben ḫaste-i hicrüñ-ile yeter zār eyle
Ey ṭabībüm demidür luṭf-ile tīmār eyle
Dilberā dār-ı cihānda bir eyü kār eyle

Tek beni zülf-i dil-āvīzüñe ber-dār eyle

Çekeyin pādişehüm kendü elümle resenüm

Düşeliden berü dil yāri o mihr ü melege

Fenn-i ʿaşḳında baña şevḳ-ile geldi meleke

Derd ü ḥasret beni her dem niçe bir ile çeke

Şemʿi'yüm gūşe-i mey-ḫāneʾi virmem felege

Gülşen-i bāġ-ı İrem'den baña yegdür vaṭanum

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

Bir yaña derd ü belā vü bir yaña zecr ü elem

Bir yaña cevr ü cefā vü bir yaña hicr ü sitem

[12b]Ḳıldı tār-ı ecel dil kişverin mülk-i ʿadem

Ḫāne-i dilde ider ṣabr-ile daʿvā-yı ḳadem

Gāh fürḳat gāh miḥnet gāh ḥasret gāh ġam

Ṣūretüñ naḳşın görüp çıḳmaz göñül büt-ḫāneden

Cām-ı laʿlüñ şevḳına dil gitmedi mey-ḫāneden

Eksük olmaz āh kim dāyim dil-i dīvāneden

Mest-i ʿaşḳ oldı göñül ol nergis-i mestāneden

Gāh fürḳat gāh miḥnet gāh ḥasret gāh ġam

Hem-demümdür ġurbet içre bir nefes āhum benüm

Devletüñde ḳoyma tenhā bendeñi şāhum benüm

Ṣal ʿadem mülkine ben mey-ḫˇārı Allāh'um benüm

Kim ṭarīḳ-ı ʿaşḳ içinde oldı hem-rāhum benüm
Gāh fürḳat gāh miḥnet gāh ḥasret gāh ġam

Ẕerrece mihr itmeyen ol māh-ı tābāndur baña
Kim ḳażā-yı dehr ol cevr-ile zindāndur baña
Fürḳat [ü] vuṣlat ḫayālüñ birle yeksāndur baña
Her gice tā ṣubḥa dek ġurbetde mihmāndur baña
Gāh fürḳat gāh miḥnet gāh ḥasret gāh ġam

Vādī-i sīnemde Raḥmī leşker-i hicrān olur
Gelmesün ṣabrum ṣaḳın dil ḫānesi vīrān olur
Cān u dil mülki şimden ʿāḳıbet ṭālān olur
Bir dem içre gerçi kim dil taḫtına sulṭān olur
Gāh fürḳat gāh miḥnet gāh ḥasret gāh ġam

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Ey ruḫı rengīn āteş beñleri müşgīn sipend
Ḳaddi serv ʿārıżı āb u lebi şīrīn-ḳand
Nicedür māhum ṣorariseñ bu esīr-i müstemend
Tā muʿanber kākülüñ ḫūrşīde ṣalmışdur kemend
Baġlamışdur boynumı zencīr-i zülfüñ bend bend

[13a]Cān u dil ḥayrāniken ol nergis-i ḫūnḫˇārda
ʿAḳl sergerdān iken bu sünbül-i ṭarrārda
Tā ki ey naḫl-i leṭāfet ḥālet-i reftārda

Ḳadd-i dil-cūyuñ nihālin gördi çün gülzārda
Ṭurdı ayaġ üstine taʿẓīm idüp serv-i bülend

Kesb idüp mihr-i ruḫuñdan bir es̱er cānā göñül
Ẕerre-i bī-ṭāḳat iken buldı fer cānā göñül
H̱āk-i pāyüñe sürüp her laḥẓa ser cānā göñül
ʿAnber-efşān zülfüñe irmek diler cānā göñül
Allāh Allāh ne uzun sevdāya düşmiş derd-mend

Tīr-i ʿaşḳuñ deldi baġrın çün dil-i ṣad-pārenüñ
Aġız açup virdi budur şimdi her bir yārenüñ
Derd ḳatup derdine her dem bu ben bī-çārenüñ
Nāṣıḥā menʿ eyleme mihrinden ol meh-pārenüñ
Şöyle ṭolmışdur göñül kim ḳalmamışdur cāy-ı bend

ʿArż ḳılsa mihr-i ḫadden ol meh-i sīmīn ẕeḳan
Dir zebān-ı ḥāl-ile her ẕerre fetḥ idüp dehen
H̱ōş dimiş Keşfī bu beyti ḫusrev-i şīrīn-süḫan
Ey Selīmī ḫaṭṭı sevdāsından anuñ baş çeken
Pārelensin tīġ-ı miḥnetle ḳalem tek bend bend

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Ey güneş ṭalʿat ḳamer behcet ḥabīb-i gül-ʿiẕār
Ey perī peyker melek manẓar ṣanavber boylı yār
Serverā sen bir perī-ruḫsın ki devr-i rūzgār

Seni devrān içre Yūsuf'dan ḳomışdur yādigār
Āb-ı Kevs̱er'dür dudaġuñ şerbetinden şerm-sār

Ey yüzi cennet dudaġuñdur şarāb-ı selsebīl
Ġonçeveş laʿlüñe cān olsun fedā cānum sebīl
Bu kemāl-ile ki Ḥaḳ virdi saña ḥüsn-i cemīl
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastenüñ ḥālin ṣorup ḳadrini bil
[13b]Kim neler çekmişdurur hicrüñde ol leyl ü nehār

Niçe kim ʿaşḳuñda ben feryād u efġān eyledüm
Mürġ-ı cānı her seḥer şevḳuñla nālān eyledüm
Göñlümi zülfüñ gibi ġamdan perīşān eyledüm
Bilmezem n'oldı günāhum ṣanasın ḳan eyledüm
Kim beni cevrüñle her dem aġladursın zār zār

Ṣūretüñ levḥinde müşgīn sünbülüñ dil-i bāġıdur
Çeşm-i mestüñ cān-ı ʿuşşāḳa amānsuz yaġıdur
Şehrüñ ey dilber bu dil mürġına cennet bāġıdur
Yitdi cevrüñ ḥadden ey ẓālim teraḥḥum çaġıdur
Ġurre olma ḥüsnüñe dünyā degüldür ber-ḳarār

Tā ki ṣalmışdur cüdā senden beni devr-i felek
Āhum işitse felekde bī-nizār aġlar melek
ʿĀrıżuñda ey güneş ṭalʿatlü şol miskīn [beñek]
Oldurur olan Ḫalīlī'nüñ gözinde merdümek
Kim görüp şemʿ-i cemālüñi yanar pervāne-vār

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

Cihān ġarḳ-āb olupdur dīde-i eşk-i revānumdan
Felekler nīl-reng olmışdurur dūd-ı duḫānumdan
Melekler bāl ü per yaḳmışdurur sūz-ı nihānumdan
Düşelden ayru şeydā dil meh-i nā-mihrbānumdan
Kevākib her gice yummaz gözin āh u fiġānumdan

Bugün Ferhādveş [ḳaldum] ġam [u] miḥnet diyārında
Güli rüsvā ider dāġ-ı tenüm ġam şāḫsārında
Mekān itsem ʿaceb midür melāmet kūhsārında
Ben ol bāz-ı Hümā-ṣaydum ki ʿālem mürġ-zārında
Niçe ʿAnḳā gibi yavrı uçurdum āşiyānumdan

Devāt-ı ġamdurur gūyā benüm bu çeşm-i giryānum
Midād-ı sürḫ olupdur anuñ içre müşkile ḳanum
[14a]Yazuban mācerā-yı derd-i ʿaşḳı kilk-i zebānum
Maḥabbet-nāmelerdür kim saña irsāl ider cānum
Ben öldükde seg-i kūyuñ getürse üstüḫˇānumdan

Dilā mecnūn-ı ʿaşḳ olsam ezel taḳdīridür çünkim
Tenümde mūlar bir bir cünūn zencīridür çünkim
Bu yolda cān-feşānlıḳ ʿāşıḳuñ tedbīridür çünkim

Ṣanavber gibi baġrum başlu olsa yiridür çünkim
Murādum mīvesi bitmez nihāl-i erġavānumdan

Derūnuñ Raḥmiyā ālāyiş-i ġamdan ḳılup ḫālī
Yüri bir iḫtiyāruñ ol reh-i şevḳında pāmāli
Ḳalenderveş tırāş it levḥ-i dilde ḫaṭṭ-ı āmāli
Ḫayālī tekye-i ʿaşḳuñ olup meczūb-ı abdālı
Gedālar gibi geçmek isterüm nām u nişānumdan

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Ṭaġıdup zülfüñ beni āşüfte-ḥāl itmek neden
Ben perīşān rūzgārı pāymāl itmek neden
Nāz-ile ġamzeñ süzüp ġunc-ı delāl itmek neden
Şol ḳara ḳaşuñ çatup göñlüm melāl itmek neden
Hey ala gözlüm bizümle mekr ü āl itmek neden

Çün ḥarīm-i kūyuñı beytü'l-ḥarām itdüñ baña
Merve ḥaḳḳıyçün ṣafā rüknin maḳām itdüñ baña
Līk ṣoñra hicr-ile ḫōş intiḳām itdüñ baña
Āyet-i ḥüsnüñle sen vaṣluñ ḥarām itdüñ baña
Ben ḥarāmī çeşmüñe ḳanum ḥelāl itmek neden

Olalı olsun ey ḫāliḳ maẓhar-ı āṡār-ı ʿaşḳ
Ẓāhir oldı ḫalḳ içinde gün gibi esrār-ı ʿaşḳ
Yaḳmaġa enver dil ü cān mülkini envār-ı ʿaşḳ

Ḥüsn-i ḳandīlin uyarmış nūr-ı Ḥaḳ'dan nār-ı ʿaşḳ
Zāhidā inkār-ı nūr-ı Ẕü'l-celāl itmek neden

[14b]Leblerin ṣordum şekerden dürcdür ṭoldı didi
Zülfin añdum sünbül-i terdür semende ol didi
Ruḫlarına lāle didüm ḫışm-ile añladı didi
Leblerinde ḫaṭ görüp ḳan aġladum geldi didi
Sāye-i ebrümiçün yañlış ḫayāl itmek neden

Gördüm ol meh gösterür zülf-ile şekl-i lām u dāl
Didüm ey cān dilümi dilersin meh-i āl eyleme al
Didi dil n'olur var ey bī-çāre añlaġıl meʾāl
Didüm āḫir cānise maḳṣūd-ı nāzükden meʾāl
Didi evvel ʿāşıḳa fikr-i muḥāl itmek neden

Göñlümi zülfüñ hevāsı eyledi şeydā benüm
Cānumı mest itdi laʿli şevḳ-ı bī-ṣahbā benüm
Ḥālüme ḳılmaz naẓar ol gözleri şehlā benüm
ʿĀlemüñ göñlin yapar ol seng-i dil illā benüm
Ṣırça göñlüm ṣındıġınca pāymāl itmek neden

Ḳadd-i yāre Raḥmiyā kim serv kim ʿarʿar didi
Līk naḫl-i ʿālem-ārādur diyen ḫoş-ter didi
Ben suʾāl itdüm emīr-i naẓma ol server didi
Ḳāmetin ṣordum raḳībe işidüp dilber didi
Aḥmed iblīse ḳıyāmından suʾāl itmek neden

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.-.- / .--- / .--- / .---

Nigāruñ yüzi aġ alnı açıḳdur ḳaşı çatıḳdur
Benüm baḫt-ı siyāhum ey dirīġā nā-muvāfıḳdur
Ki güldürmez beni her dem idersem girye lāyıḳdur
Göñül ġamgīn gözüm nemgīn yaşum ḳana boyanıḳdur
ʿAceb olmaz budur ḥāli anuñ her kim ki ʿāşıḳdur

Senüñ cādū gözüñ cānā ḳılupdur göñlümi bīmār
Ṭabīb-i cānsın itseñ n'ola ḫaste göñlüme tīmār
Belālu bülbülüñden ḳarşuña ey ruḫları gülẕār
Saña boynın eger gerçi benefşe-vār yüz biñ var
[15a]Hezār aḥsente gül gibi yüzüñ aġ alnuñ açıḳdur

Dir ol meh-rū yıḳıḳ göñüllerüñ taʿmīri ḥaḳḳumdur
O meh-rūnuñ benüm başum içün şemşīri ḥaḳḳumdur
Hedef oldum belā oḳına ġamzeñ tīri ḥaḳḳumdur
Delürdüm derd-i ʿaşḳuñdan ṣaçuñ zencīri ḥaḳḳumdur
Ḥabībüm kimsenüñ ḥaḳḳın ḳoma boynuñda yazıḳdur

Firāḳa ṣabr ḳıldum vaṣluña irmek ümīdine
Ruḫuñ bāġında ḥüsnüñ güllerin dirmek ümīdine
Ayaġun tozına biñ kez yüzüm sürmek ümīdine

Ya ẓāhirde ya bāṭında seni görmek ümīdine
Uyur dün gün ḳara baḫtum iki çeşmüm uyanıḳdur

Benüm yārüm güzeller içre bir maḥbūb-ı ġarrādur
Kim anuñ leylī zülfinde dil-i mecnūn şeydādur
Yüzi cennet lebi Kevs̱er'durur hem ḳaddi Ṭūbā'dur
Ṭurursa serv-i bālādur otursa verd-i raʿnādır
Güzel oldur ki ṭurduğu oṭurduğı yaraşıḳdur

Kime ʿarż-ı cemāl itse ḳomaz alur ḳarārın ol
Ṣalar cānına od kime ki ʿarż eyler ʿiẕārın ol
Sever ḳarşusına zārī ḳılanuñ āh u zārın ol
Uçurmışdur senüñ biginüñ ey bülbül hezārın ol
Gül-i raʿnāya aldanma iki yüzlü münāfıḳdur

Ż iyāʾī göñlini şād eyleyüp ʿahd-i viṣāl itse
Göñül mülkinde ġam leşkerlerini pāymāl itse
Ṣadāḳat gösterüp ol ʿāşıḳa ġunç [u] delāl itse
Seḥerden gün gibi dilber n'ola ʿarż-ı cemāl itse
Ki Caʿfer ṣubḥveş anuñ reh-i ʿaşḳında ṣādıḳdur

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün
--. / -.-. / .--. / -.-

Dehr-i denī ki beñzedi bir kār-ḫāneye
Ne bendeye ḳalur bu ne şāh-ı yegāneye
[15b]Aldanma ṭıfl-ı zīrek ol ey dil fesāneye

Devrān ne sāz dönerse sen uy ol terāneye
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Deryā-yı fikre düşme göñül bir kenāra gel
Çün başa her ne yazsa gelür kātib-i ecel
Çarḫ-ı tīze kār-ile lāzım degül cedel
Kesmedügüñ eli öpegör kim budur mes̱el
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Derd ü belā zebānumı lāl eylemek neden
Ben mūrı pāymāl-i melāl eylemek neden
Pendüm budur ki fikr-i muḥāl eylemek neden
Nādānlarıli ceng ü cidāl eylemek neden
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Dil virme ey nigār igen ʿizz ü nāza gel
Taʿn itme āh-ı ʿāşıḳ-ı āhen-güdāza gel
Ger iḥtirām iderse felek felek iḥtirāza gel
Devrān çü nāza başladı sen de niyāza gel
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Ey dil hevā-yı nefs-ile gel ittiḥādı ḳo
ʿÖmrüñ esāsı ṣudur aña iʿtimādı ḳo
Ḳadrī bu rūzgāra mürīd ol murādı ḳo
Aḥvāl böyledür güce görme ʿinādı ḳo
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

--. / -.-. / .--. / -.-

Raġbet ider mi ʿāḳıl olanlar bu ḫāneye
Ṣayd olma dāma ey göñül aldanma dāneye
Sehm-i ḳażā bilürsin irişür nişāneye
Çekmek belā vü miḥneti ʿālemde ya neye
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

[16a]Ney gibi iñleseñ n'ola her dem idüp fiġān
Ḳānūn idindi ḳaddüñi çeng itmege cihān
Çünkim senüñ terāneñe raḳṣ eylemez zamān
Güc eyleme uṣūle gözet dāyirüñ hemān
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Baş egme dehre ʿizzet içün olma mübteẕel
Her kişiye naṣībi gelür budurur mes̱el
El virmese zamāne ṣaḳın eyleme cedel
Pendüm ḳabūl eyle benüm sözüm esle gel
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Dünyā senüñ ola ṭutalum n'eyleseñ gerek
ʿĀḳıl odur ki yoḳ yire ḫarc itmeye emek
Ṣanmañ murād üzre döner dāyimā felek
Gūş it naṣīḥatüm hele benden saña dimek
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Yazmış ne kim muḳadderse levḥe çün ḳalem

Elbette başa gelse gerek yazılan raḳam

Şād olma ʿizzet-ile fenā gelse çekme ġam

Ey Kātibī cihānda nedür çekdügüñ elem

Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

--. / -.-. / .--. / -.-

Baḳma nücūm-ile görinen kār-ḫāneye

Aldanma mürġ-ı ḫāne gibi dām u dāneye

Her laḥẓa tīr-i himmet irişmez nişāneye

Ṭaʿn itme şeyḫ-i şehre imām-ı yegāneye

Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Gūyā ki ʿāşıḳ oynıdur aḥvāl-i rūzgār

Dünyāda ṣanma manṣıbınuñ bir vücūdı var

Ṣadr-ı ṣadāret olmaz imiş elde pāydār

Dārü'l-ḳarār-ı ʿuzleti var eyle iḫtiyār

[16b]Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Bād-ı hevā-yı manṣıb-ile n'itse kim ḥabāb

Baḥr-i cihānda kendüñe gel virme ıżṭırāb

Bu rūzgār öñince varan zümre-i seḥāb

Remz-ile bu cevābı ider ādeme ḫiṭāb

Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Sāzende-i sipihre vücūduñ gümānedür
Tīr-i ḳażāya ṣabr u rıżā ʿāḳılānedür
Cūyuñ sözi ṣadāsı ṣanursın yabanadur
Bu naḳşa bu hevāya bu ṣavta terānedür
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Nice gelürse öyle gider mālile menāl
Cumʿa namāzına derilen ādemī mis̱āl
Cān u celālüñ eyler ise ṭañ mı intiḳāl
Lām itme ḳaddüñi ġam ile olma pāymāl
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

ʿĀmīlerile baḥs̱ ü cedelden ḳopar fesād
Ehl-i baṣīret olmayanı eyleme murād
Birdür bu ʿayn-ı ʿālem eyā eżʿafü'l-ʿibād
Yum bir gözüñi sen de ṣaḳın eyleme ʿinād
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Çeng ü çeġāne muṭrib elinden ider fiġān
Nā-sāzlarla ṭoldı maḳāmāt-ı ʿāşıḳān
ʿUşşāḳ-ile ḥicāza zamānıdur ol revān
Yaḥyā gibi uṣūl kitābın oḳı hemān
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

--. / -.-. / .--. / -.-

Adın ḫarābe ḳodı gelenler bu ḫāneye
Aldanma cāhına anuñ uyma fesāneye
[17a]Çünkim murāduñ oḳı irişmez nişāneye
Yā ḳılma ḳāmetüñi bu renc ü ʿanā neye
Gördüñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

Kendüñi ḳatı aşurı görme miyāne ol
Iẓhār-ı meskenet idüben bī-bahāne ol
Söz ṭut gerek süḫanda ferīd-i zamāne ol
Erbāb-ı maʿnī içre gerekse yegāne ol
Gördüñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

ʿAksine döndi çünki bu gerdūnı kāmı ḳo
Kūy-ı nigāra varmaġa gel ihtimāmı ḳo
Yaʿnī ḫayāl-i ravża-i dārü' s-selāmı ḳo
Daḫi maḥallesinde ümīd-i maḳāmı ḳo
Gördüñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

Gördüm düşümde dün gice bir yār-i cān-fezā
İ tdüm anuñla seyre gidüp bezm-i dil-güşā
Luṭf it terennüm eyle didüm bir ġazel şehā
Naḳş-ı nevāda oḳudı bu mıṣraʿı baña
Gördüñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

Devrān ḳaçan ki ḳılsa baña ḫışm-ile ʿitāb

Eyler firāḳı dīde-i maḳṣūduma ḥicāb

Rūḥü'l-emīn sidre-i tenden ider ḫiṭāb

Dir kim eyā üftāde nedür cāna bu ʿaẕāb

Gördüñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

Ben de cihāna ḥükm ideyin dime ey ġulām

Çün iki pādişāh-ile bulınmaz intiẓām

Fikr-i muḥālesinde daḫi gel itme ihtimām

Göñlüñi egle bu mis̱liyile ʿale'd-devām

Gördüñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

Urdum bu ḥāl-i dehri terāzū-yı fikrete

Noḳṣān olanı çıḳar evc-i rifʿate

[17b]Eksüksüzi berāber ider ḫāk-i ẕillete

Gel ey ʿAṭā bu ġayrıyile varma ḥayrete

Gördüñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

--. / -.-. / .--. / -.-

Ādem gibi dilā çün idüp meyl dāneye

Geldüñ tezellül-ile çü bu kār-ḫāneye

Varise meylüñ ehliyile zindegānīye

Devr-i zamān ne eylese yir yoḳ bahāneye

Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

İncinme saña cevr ü cefā eylese felek
Bār-ı belā vü cām-ı sitem her ne gelse çek
Ḥarf-i ümīdi ṣafḥa-i ḫāṭırdan eyle ḥak
El virmedi zamāne saña n'eyleseñ gerek
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Her dem ḥabāb gibi iñen olma pür-hevā
Āb üzredür binā-yı vücūduñ bulur fenā
Ṣanma bu rūzgāruñı bāḳī ḳalur saña
Devrān murāduñ üzre olur ṣanma dāyimā
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Bārān-ı pende ṭut ṣadef-i gūşuñı müdām
Tā dürr-i maʿrifet ola gūş itdügüñ kelām
Dāyim murāduñ üzre müyesser degül merām
Ṭaʿn eyleme zamāneye olmazsa saña rām
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Āḫir gelür vücūda muḳadder olan ezel
Devr [ü] zamānenüñ mi ṣanursın olan ʿamel
Ādāb gözle baḥṣi ḳo var eyleme cedel
Bu dürr-i pendi gūşuña ṭaḳ kim budur mes̱el
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

[18a]Baġruñ delik delik ide ger devr-i bī-amān
Devrān elinden eyleme gel ney gibi fiġān

Uymadı nāy-ı nāleñe çünkim senüñ zamān

Ṣaḳla uṣūli bozmayı gör perdeñi hemān

Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Bir gice ki olmışidi yirüm gūşe-i belā

Olmışdı dil zamāne belāsıyle mübtelā

Hātifden irdi gūş-ı dil ü cāna bir nidā

Dirdi bu mıṣraʿ-ı mes̱eli kim Selīḳıyā

Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- /.---

Lebüñ ʿaksiyle yaşumı görenler dir ki ḳandur bu

Ne ḳan olsun ki hicrüñden helāk oldum nişāndur bu

Cihāndan el yuyan ehl-i dile āşūb-ı cāndur bu

Hevā deryāsını pür-cūş iden seyl-i revāndur bu

Yaḫod cām-ı maḥabbetde şarāb-ı erġavāndur bu

Getürdiler ṭabībi kim bile derdüm ḳıla dermān

Bu müşkil ʿuḳdemi dermān eliyle ḥall ide āsān

Görüp anı revān düşdüm yire bī-ʿaḳl [u] ser-gerdān

Benüm ḥālāt-ı vecdümden ḳalb āşüfte vü ḥayrān

El urdı nabżuma didi ġam-ı ʿaşḳ-ı fülāndur bu

Ne var olduñsa dilber ḳayırmaz bildügüñ itme

Beni zülf-i siyāhuñsuz perīşān-ḥāl idüp gitme

Bu gün sāyeñde āsūde yaturken āḫir incitme

Güzeller pādişāhısın yaraşmaz böyle ẓulm itme
Benüm ʿömrüm benüm cānum cihāndur bu cihāndur bu

ʿAbīr-i Kaʿbe-i kūyın baña ʿıṭr-ı kefen eyleñ
Pürehne ʿāşıḳ-ı zārum kefende pīrehen eyleñ
[18b]Şehīd oldum benüm naḳşum nihāl-i sidreden eyleñ
Mezārum ṭopraġın himmet ḳılup misk-i H̱oten eyleñ
Kim anda ḥūr u rıḍvāna be-ġāyet armaġandur bu

Necātī dōstdan cānın dirīġ eyler dimiş düşmen
Zihī düşmen ki düşmendür bizümle mā-teḳāddemden
Muʿīdī ẖāliṣ ü muẖliṣ ḳuluñdur ẖod bilürsin sen
Bu sözler ġayr-i vāḳiʿdür inanma ey yüzi gülşen
Yolında öldügüm vallāhi yalandur bu yalandur bu

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
.--- / .--- / .--- / .---

Devr ideli bu nüh-felek-i ṭāḳ-ı muḳarnes
Gelmedi senüñ gibi daẖi rūḥ-ı muḳaddes
Ey ruẖları ẖūrşīd ḳaşı māh-ı muḳavves
El-minnetü lillāh teʿālā ve teḳaddes

Āl-ile alur ala gözüñ biñ dil ü cānı
Siḥr-ile döker ġamze-i mestüñ niçe ḳanı
Her kim ki göre dir seni ey Yūsuf-ı s̱ānī
El-ḳudretü lillāh teʿālā ve teḳaddes

Bālā ḳadüñüñ bendesidür serv-i ḫırāmān
ʿAnber ṣaçuñuñ çākeridür sünbül ü reyḥān
Ḥüsnüñ niçe ʿāḳılları ider vālih ü ḥayrān
El-ḥikmetü lillāh teʿālā ve teḳaddes

Bī-çāre dilem derdüme ḳıl çāre ḥabībüm
Laʿl-i dil ü cān ḫastesidür diye ṭabībüm
Raḥm eyleyüben baña diseñ n'ola ġarībüm
Er-raḥmetü lillāh teʿālā ve teḳaddes

Mekr-ile gözüñdür ṣanemā fitne-i ʿālem
Zülfini ḳılur gāh ʿaṣā vü geh erḳam
Baḳduḳca dirüm ġamze-i ġammāzuña her dem
El-heybetü lillāh teʿālā ve teḳaddes

ʿAynumda ʿayān olalı gün gibi cemāli
Cān atdı göñül taḫtını sulṭān-ı ḫayāli
Her kime beyān itdümise dir bu maḳāli
En-niʿmetü lillāh teʿālā ve teḳaddes

[19a]Çün oldı Nihānī saña biñ cān-ile çāker
ʿİzzet bu yiter ki ola seg-kūyuña hem-ser
Bu ḳavli oḳur sūz-ile dil bülbüli ḫōş-ter
El-ʿizzetü lillāh teʿālā ve teḳaddes

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- /-.-- /-.-

Āsitānuñdan beni dūr eyleyüp dehr-i denī
Yaḳdı yandurdıydı nār-ı fürḳatüñ cān u teni
[G]erçi öldürdi felek hicrüñde sulṭānum beni
Ḥaḳḳ'a yüz biñ şükr ü minnet ṣaġ esen gördüm seni

[G]ünde biñ kez ölmek-ile geçdi eyyāmum benüm
Ḳanḳı birin diyeyin çoḳdur ser-encāmum benüm
Gerçi elden gitdi ṣabr u ʿaḳl u ārāmum benüm
Ḥaḳḳ'a yüz biñ şükr ü minnet ṣaġ esen gördüm seni

[Ṭā]liʿüm mesʿūd baẖtum ẖˇābdan bīdārimiş
Devlet ü iḳbāl ü ʿizzet heb benümle yārimiş
[Şükr] lillāh kim görecek gözlerümüz varimiş
Ḥaḳḳ'a yüz biñ şükr ü minnet ṣaġ esen gördüm seni

[Ger]çi dūr itmişdi senden baẖt-ı güm-rāhum beni
Şükr kim maḳṣūduma irgürdi Allāh'um beni
[Ö]ldürürseñ ġam degül şimden girü şāhum beni
Ḥaḳḳ'a yüz biñ şükr ü minnet ṣaġ esen gördüm seni

[Git]di ol günler ki ʿĀşıḳ olmışidi derdnāk
Ḥamdü-lillāh vaṣluñ iḥyā itdi olmadan helāk
Cevri gerdūndan ne pervā ṭaʿn-ı düşmenden ne bāk
Ḥaḳḳ'a yüz biñ şükr ü minnet ṣaġ esen gördüm seni

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

--. / -.-. / .--. / -.-

[Çek]düm bu yıl bu yolda niçe dürlü bār-ı ġam
Ṭāḳ oldı ṭāḳatüm bükilüp ḳaddüm oldı ḫam
[Bir d]em elüme tā ki yazam nāme-i elem
İki büküldi kāġıd u ḳan aġladı ḳalem

[19a]Ḥasret risālesin nice taḳrīre başlayam
Sen şāh öñinde ya nice taʿbīre başlayam
Ḳaṣd eyledüm ki ḥālümi taḥrīre başlayam
İki büküldi kāġıd u ḳan aġladı ḳalem

ʿArż itmege ḥużūruña ey şāh-ı kām-yāb
Taḥrīr olındı şemme-i aḥvāl-i müşg-i [nāb]
Ḥayretde ḳaldı aġzın açup ḥālüme devāt
İki büküldi kāġıd u ḳan aġladı ḳalem

Geldüm ḳapuña aġlayuraḳ iderek niyāz
Unutma ben ḳuluñı eyā şāh-ı dil-nev[āz]
Yazılmadan henūz daḫi bu ḳıṣṣa-i dırāz
İki büküldi kāġıd u ḳan aġladı ḳalem

Geldi ḳapuña Ḥayretī-i eżʿafü'l-ʿibād
Tā nāmey-ile ʿarż ide ḥālin o nā-[murād]
Dūd-ı dil-ile ḳaralara boyanup devāt
İki büküldi kāġıd u ḳan aġladı ḳalem

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-

Dil-rübālar içre hey dilber yigit
Serv gibi ṣalınan server yigit
Gözlerüñ ḳan eylemek ister yigit
A yigit ẓālim yigit kāfir yigit

Ṣuya boġduñ dīde-i giryānumı
O da yaḳduñ sīne-i sūzā[numı]
Şimdi almaḳ mı dilersin cānumı
A yigit ẓālim yigit kāfir yigit

Zülf ü ruḫsāruñ ġamından rūz u şeb
Gezmedük yer ḳomadum Rūm u ʿArab
Heb yigitler böyle mi olur ʿaceb
A yigit ẓālim yigit kāfir yigit

Ḥālümi tebdīl ü taġyīr eyledüñ
N'eyledüñ ḳalbüm yaḳup yir eyledüñ
Ḳahr [u] cevr-ile beni pīr eyledüñ
A yigit ẓālim yigit kāfir yigit

[Bu] Meẕāḳī'nüñ günāhından ṣaḳın
Tīr-i āh-ı ṣubḥ-gāhından ṣaḳın
Hey ṣaḳın maẓlūmuñ āhından ṣaḳın
A yigit ẓālim yigit kāfir yigit[5]

[5] Meẕāḳī'nin bu şiiri tenkitli basım dīvānında bulunmamaktadır.

[20a] *fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün*

-.-- / -.-- / -.-- /-.-

Yine ben dil-ḫasteye cevri firāvān eyledüñ
Yine ben miskīne dünyāyı zindān eyledüñ
Yoluma ölmez diyü yoḳ yire bühtān eyledüñ
Hāy zālim hāy kāfir n'eyledüñ ḳan eyledüñ

[Ẓu]lmüñi ḥadden geçürdüñ cevr-i bī-pāyān-ile
ʿĀḳıbet öldürmeyince ḳomaduñ hicrān-ile
Çeşm-i ser-mestüñdeki ol ḫançer-i bürrān-ile
Hāy zālim hāy kāfir n'eyledüñ ḳan eyledüñ

Gūşe-i beytü'l-ḥazen dārü'l-maḳām oldı baña
Zehr-i ġam nūş eylemek ʿīş-i müdām oldı baña
Öleyin şimden girü dirlik ḥarām oldı baña
Hāy zālim hāy kāfir n'eyledüñ ḳan eyledüñ

Ḥasretā derdā dirīġā ḳalmadı dilde mecāl
Bir nefes ārām idüp ṣabr eylemek oldı muḥāl
Ölmedin gel görelüm ḳanum ḥelāl olsun ḥelāl
Hāy zālim hāy kāfir n'eyledüñ ḳan eyledüñ

Dest-i bīdādıñla çekdüñ sīne-çāk itdüñ beni
Gūşe-i hicrāna ṣalduñ derdnāk itdüñ beni
Bir gün ola añasın gerçi helāk itdüñ beni
Hāy zālim hāy kāfir n'eyledüñ ḳan eyledüñ

Dimedüm miydi ṣaḳın şāhum yavuz ad eyleme
Nev-cüvānsın ben ġarību ẓulmi bīdād eyleme
Öldürüp ġamla beni düşmenlerüm şād eyleme
Hāy zālim hāy kāfir n'eyledüñ ḳan eyledüñ

Şimdi İsḥāḳ uġradı bir derde kim dermānı yoḳ
Ḥālini ʿarż itmege cānānesine cānı yoḳ
Şol ṣaçı kāfir midür ol dīn[i] yoḳ īmānı yoḳ
Hāy zālim hāy kāfir n'eyledüñ ḳan eyledüñ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- /-.-- /-.-- /-.-

Müddeʾīyi kendüñe hem-sırr-ı rāz itmek neden
N'eyledüm ben saña benden iḥtirāz itmek neden
[20b]Arturup cevrüñ baña mihrüñi az itmek neden
A benüm çoḳ sevdügüm çaḳ böyle nāz itmek neden

Bunca yıldur kim yoluñda yilerüm yeller gibi
Yaş aḳar ḫūnī gözümden ḳan-ile seller gibi
Bir selām-ile beni yād itmedüñ iller gibi
A benüm çoḳ sevdügüm çaḳ böyle nāz itmek neden

Ḳaṭrece gelmez deñizler dīde-i giryānuma
Āteş-i ʿaşḳuñ düşelden sīne-i sūzānuma
Āh kim raḥm itmedüñ sen bu dil-i biryānuma
A benüm çoḳ sevdügüm çaḳ böyle nāz itmek neden

Hem-nişīnüñ gül gibi ey ġonçe-leb ḫār eyledüñ

ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteʾi bülbül gibi zār eyledüñ

Ṭatlu cānumdan beni cevrüñle bīzār eyledüñ

A benüm çoḳ sevdügüm çaḳ böyle nāz itmek neden

Ey gözi āhū Ġazālī bendeñe kīn eyledüñ

Cevrüñi ʿuşşāḳ içinde aña taʿyīn eyledüñ

Öldürüp bī-çāreʾi derd-ile miskīn eyledüñ

A benüm çoḳ sevdügüm çaḳ böyle nāz itmek neden

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

--. / -.-. / .--. / -.-

Ġam-ḫāneme benüm gör e bir kez gelür misin

Dil hicrüñ-ile çekdügi derdi bilür misin

Ẓulm-ile yoḫsa ḳullaruñı öldürür misin

Naṣıl efendisin seni sen hīc bilür misin

Ruḫ gösterüp çü göñlümüzi alduñ āl-ile

Ḳul eyledüñ begüm bizi ḥüsn ü cemāl-ile

Şol ḳadd ü ḳāmet-ile vü şol ḫadd ü ḫāl-ile

Naṣıl efendisin seni sen hīc bilür misin

Baş oynayın yoluñda senüñ ṣaḳınur mı cān

Laʿl-i lebüñe cānını kim virmeye revān

Bī-iḫtiyār efendi gören dir seni hemān

Naṣıl efendisin seni sen hīc bilür misin

Cevrüñ vefādurur baña şāhum sitem degül
Derdüñ devādurur dil-i zāra saḳam degül
[21a]ʿĀlem içinde ḥüsnile mümtāzsın begüm
Naṣıl efendisin seni sen hīc bilür misin

Her rūz u şebde çarḫ temāşāyiçün seni
Mihrile mehden açdı iki çeşm-i rūşeni
Ey yüzi gün senüñ gibi bir meh-liḳā ḳanı
Naṣıl efendisin seni sen hīc bilür misin

Put-ḫāne-i cihānda eyā serv-i gül-ʿiẕār
Öykünmege saña put-ı Çīn'üñ ne cānı var
Mis̱lüñ güzel getürmedi hergiz bu rūzgār
Naṣıl efendisin seni sen hīc bilür misin

Ey Leylī-veş Raḥīmīʾi dīvāne eyledüñ
Mecnūn-ṣıfat zamānede efsāne eyledüñ
ʿAşḳ āteşine cānını pervāne eyledüñ
Naṣıl efendisin seni sen hīc bilür misin

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Göklere irişdi feryād-ile efġānum meded
Ḳuluña ẓulm eyleme devletlü sulṭānum meded
Ölümümdür senden ayrılmaḳ benüm ḫānum meded
Yalıñuz ḳaldum ġarīb oldum meded ḫānum meded

Sen beni ʿāşıḳlar ortasında maḥzūn eyleme
Ġayret-i aḳrān-ile ḥālüm digergūn eyleme
İntiẓāruñla dem-ā-dem baġrumı ḫūn eyleme
Yalıñuz ḳaldum ġarīb oldum meded ḫānum meded

Dil-rübālar ḫānısın maḥbūblar sulṭānısın
ʿĀşıḳuñ īmānısın derd ehlinüñ dermānısın
Göñlümüñ eglencesisin cānumuñ cānānısın
Yalıñuz ḳaldum ġarīb oldum meded ḫānum meded

Āsitān-ı devletüñde bende-i fermāniken
Pādişāh-ı ʿālem iken başuma sulṭāniken
Hem-dem-i yārān iken hem ṣohbet-i cānāniken
Yalıñuz ḳaldum ġarīb oldum meded ḫānum meded

Bī-kes ü bī-çāre vü bīmār olup Yaḥyā gibi
Ṭoldı ʿaşḳum ʿāleme mihr-i cihān-ārā gibi
[21b]Ḳāf-ı ʿaşḳı mesken idindüm bugün ʿAnḳā gibi
Yalıñuz ḳaldum ġarīb oldum meded ḫānum meded

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- /..-- /..-- /..-

Nice bir zülfi gibi ḫāk-ile yeksān olalum
Niçe bir ṭurreleri gibi perīşān olalum
Açılalum leb-i dilber gibi ḫandān olalum
Cürʿa-dānı getür abdāl yine ḥayrān olalum

Silelüm gel berü āyīne-i ḳalbüñ tozını
Açalum kühl-i ġubār-ile yine cān gözini
Ḳulluġa ḳoymayalum ḫ˘āce faḳīhüñ sözini
Cürʿa-dānı getür abdāl yine ḥayrān olalum

Ḳalmayup gūşe-i dilde es̱er-i ḫār-ı melāl
Yiridür açıla yir yir gül-i gülzār-ı ḫayāl
Müftī-i ʿaşḳ çü fetvā virüben didi ḥelāl
Cürʿa-dānı getür abdāl yine ḥayrān olalum

Yıḳuban zühd ü veraʿ mülkini vīrān idelüm
Girüben cān u göñül şehrini seyrān idelüm
Cemʿ olup bir araya ṣoḥbet-i rindān idelüm
Cürʿa-dānı getür abdāl yine ḥayrān olalum

ʿAşḳ esrārınuñ añlamaġa keyfiyyetini
Niʿmet-i ḫūn-ı ġamuñ ṭuymaġiçün lez̠z̠etini
Ḥayretī'nüñ daḫi arturmaġiçün ḥayretini
Cürʿa-dānı getür abdāl yine ḥayrān olalum

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- /..-- /..-- /..-

Çıḳdı elden n'idelüm añsuzın eyvāh pisi
Yanduñ ölüm oḳına derd-ile nā-gāh pisi
Ḥasretā şīr-i ecel buldı saña rāh pisi
Nidelüm āh pisi n'eyleyelüm vāh pisi

Ḳanı ol bebr baḳışlu ḳanı ol şi̇̄r-i zamān
Ḳanı ol virmeyen aṣlān-ile ḳablāna amān [6]

[22a] *feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün*
..-- /..-- /..-- /..-

Niçe ḫusrev leb ü şi̇̄ri̇̄n-ile bu dünyāda
Zehr nūş itdi şeker yirine hemçün bāde
Zülf-i leylā gibi mecnūnları virdi bāda
Kūhsār-ı ġamı gösterdi niçe Ferhād'a
Derd-ile gitdi gelenler bu ḫarāb-ābāda
Kūs-ı rıḥlet çalınur ḳāfile-i ʿ ömr göçer

Ḫalḳada yā gibi ebrūleyin ol gūşe-nişi̇̄n
Ġamzeveş tizlenüp oḳ gibi atılma ṣaḳın
[Ḳatı] kāfir gibi göñlüñ ḳararupdur miski̇̄n
Ḫˇāb-ı ġafletden uyan sende eger varise di̇̄n
Kārbān-ı ecelile ṭoludur rūy-ı zemi̇̄n
Kūs-ı rıḥlet çalınur ḳāfile-i ʿ ömr göçer

[...] oldı diyü bir niçe ʿ āli̇̄-miḳdār
Yaşın döküp yire yüzin göge ṭutar ezhār
[İşidüp] nāle-i pür-derdini raʿdın her-bār
Fāş ider çünki fenāda saña anlar esrār
Sālik-i rāh olagör gözleme dervi̇̄ş aġyār
Kūs-ı rıḥlet çalınur ḳāfile-i ʿ ömr göçer

---

[6] Şiir eksiktir.

[Ey] Mesīḥī geçe bir dem gibi āvān-ı ʿömr

Ṭaġıla bir gün ola defter-i dīvān-ı ʿömr

Gide mülk-i ʿademe leşker-i sulṭān-ı ʿömr

Ṭolına ṭoġmaya bir gün meh-i tābān

Rūz u şeb olmaya maʿdūm ola dīvān-ı ʿömr

Kūs-ı rıḥlet çalınur ḳāfile-i ʿömr göçer

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Ol bize görinmez olaldan gözüme bir naẓar

Oldı nā-peydā göñül cāndan özümüz bir ḫaber[7]

[22b] *feʿilātün mefāʿilün feʿilün*

..-- /.--- /..-- /..-

Yine ʿālem dem-i bahār oldı

Her ṭaraf tāze sebze-zār oldı

Başladı bir şükūfe güftāra

Raḥmet ās̱ārı āşikār oldı

Lāle olsa ʿaceb mi ġāşiye-dār

ʿİzzet āyetine gül süvār oldı

Çözeliden benefşe gīsūsın

Sünbülüñ zülfi tārmār oldı

Nicesi bülbül itmesün feryād

Ġonçenüñ hem-nişīni ḫār oldı

Cürʿa zerrīn ḳadeḥden içdi meger

---

7 Şiir eksiktir.

Nergisüñ gözleri ḫumār oldı
Yārda ḳumriyile dürrāca
Bāġda bülbül-i hezār oldı
Bu cihān kimseye degül bāḳī
İçelüm ṭolu ṭolu ṣun sāḳī

Yire ṣaldı bisaṭ-ı sebz-i çemen
Geldi devr-i sürūr gitdi [miḥen]
Gül güle söyler oldı gülşende
Ġonçeler güft ü gūya açdı [dehen]
Yine oldı benefşe bāde-fürūş
ʿĀlemi ṭutdı būy-ı müşg-i Ḫoten
Lāle geldi ʿadem diyārından
Ayaġı tozıyıla ṣaġ u esen
Bülbülüñ ʿömri ḥasret-ile geçer
Gül ola yār ḫāk-i ḫuşk neden
Gideni ṣanma yine bunda gele
ʿĪş ü nūş eyle furṣat eldeyiken
Ha deyince ḥazān olur bāġı
Ġarre olma baḥār-ı ʿömri igen
Bu cihān kimseye degül bāḳī
İçelüm ṭolu ṭolu ṣun sāḳī

[23a]Bir baḥār iste kim ḫazānsuz ola
Gül-i ḫoş-bū-yı gülsitānsuz ola
Çemeninüñ ṭarāveti ebedī
Sebzesi tāze būstānsuz ola
Beñzer ol bāġa bir dem ānsuz olan

Lālesüz gülsüz erġavānsuz ola

Cümle ʿālem vücūd-ı cūdıdur

Çāre mi vardurur kim ānsuz ola

Olmaya bir nefes cihān ansuz

Ebedī ol iki cihānsuz ola

Heme eşyā müsebbiḥidür anuñ

Ger revānı ola revānsuz ola

Bu cihān kimseye degül bāḳī

İçelüm ṭolu ṭolu ṣun sāḳī

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- /..-- /..-- /..-

Bir gice sākinidüm ḫānḳah-ı ġafletde

İʿtikāf itmişidüm künc-i ġam-ı miḥnetde

Gözlerüm yummışidüm ʿālem-i pür-ʿibretden

Ġaflet uyḫusı beni almışidi ġāyetde

Pür idi penbe-i ġafletle ṣımāḫ-ı semʿüm

Dil-i efsürde ḥacer olmışidi şiddetde

Eyle ġarḳ olmışdum ḳaʿr-ı yem-i ġaflete kim

ʿAḳl u fikr ü dil ü cān ḳalmışidi ḥayretde

Rişte-i ġaflet-ile bağlıyidi her ʿużvum

Mā-ḥaṣal ḳāṣir idüm ġāyet-ile ḫiẕmetde

Gūş u hūşa bu nidā irdi o dem hātifden

Didi ey ʿālem-i ṣuġrāda ḳalan ġafletde

Ġāfil olma gözüñ aç ʿālem-i kübrāsın sen

Sidre vü levḥ-i ḳālem ʿarş-ı muʿallāsın sen

Sendedür maḫzen-i esrār-ı hüviyyet sende
Sendedür rābıṭa-i rişte-i vaḥdet sende
[23b]Sendedür maʿden-i ʿirfān-ı ilāhī sende
Sendedür menbaʿ-ı envāʿ-ı kerāmet sende
Sendedür mihr-i cihān-sūz meh-i şām-efrūz
Sendedür burc-ı şeref necm-i saʿādet sende
Sendedür cām-ı Cem āyīne-i İskender
Sendedür çeşme-i cān mülket-i ẓulmet sende
Sendedür ʿālem-i lāhūt maḳām-ı ceberūt
Sendedür dūzaḫ-ı sūzān daḫi cennet [sende]
Sendedür her ne ki maḳṣūd idinürsek sende
Sendedür ḳufl-ı ṭılısmāt-ı ḥaḳīḳat sende
Ġāfil olma gözüñ aç ʿālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levḥ-i ḳalem ʿarş-ı muʿallāsın sen

Sen ḥabāb-ı feleki cām-ı mücellā ṣanduñ
Sen serābı anuñ içinde görüp mā ṣanduñ
Ḥoḳḳa-i çarḫ ki zehrile leb-ā-leb pürdür
Sen anı ṭobṭolu tiryāk-i Mesīḥā ṣanduñ
Gözüñe pīrezen-i dehr görindi tāze
Zīver-i ʿāriyyeden anı muʿarrā ṣanduñ
Külḫan-ı dehri görüp gülşeni zībā ṣanduñ
Ser-be-ser aḫkerin anuñ gül-i ḥamrā ṣanduñ
Ḫor görindi saña eṭfāl-i şeyāṭīn-i ġılmān
Bu cihān baġını sen cennet-i meʾvā ṣanduñ
Dīde-i vaṣlına bu ʿālem-i ṣuġrāya baḳup
Aldanup añlamayup ʿālem-i kübrā ṣanduñ

Ġāfil olma gözüñ aç ʿālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levḥ-i ḳālem ʿarş-ı muʿallāsın sen

Niçe bir bunca zamān zīver ü zīnet niçe bir
Niçe bir cübbe vü destār-ı ḥamāḳat niçe bir
Niçe bir ḳayd-ı libās u niçe bir ʿādet-i nās
Niçe bir şevket-ile şöhret-i āfet niçe [bir]
Niçe bir rind-i cihān vālih ü şeydālarla
Güft ü gūy u ṭarab u ṭavr-ı ẓarāfet [niçe bir]
[24a]Niçe bir bāġ-ı cihānda oturup seyrāna
Bunca yārān-ile bu ʿīş ü bu ʿişret niçe bir
Niçe bir nefs hevāsına uyup leyl ü nehār
Niçe bir żāyiʿ ola bu dem-i furṣat niçe bir
Bu ḥamāḳat niçe bir bunca feżāḥat niçe bir
Bu şaḳāvet niçe bir hāy bu ġaflet niçe bir
Ġāfil olma gözüñ aç ʿālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levḥ-i ḳālem ʿarş-ı muʿallāsın sen

Cümle ẕerrāt-ı cihān maṭlaʿ-ı ʿibretdür heb
Ehl-i idrāk olana remz ü işāretdür heb
Naḳş ẓāhirde ʿayān cümle ʿulūm-ı bāṭın
Küll-i şeyʾ mürşid-i erbāb-ı baṣīretdür heb
Naẓar it dīde-i cān-ile cihānı añla
Maḫzen-i ʿilm-i ledün maẓhar-ı ḥikmetdür heb
Ḥikmet-i ʿibretle remz ü işāret ne ki var
Heb Ḫudā'dan saña taʿlīm-i hidāyetdür heb
Fehm içün ʿālem-i kübrāyı ulü'l-el-bāba
Ṣuver-i ʿālem-i ṣuġrā heme ṣuretler heb

Ey Ġubārī yüri var kendi özüñ idrāk eyle
Pendümi gūşile hūş it ki beşāretdür heb
Ġāfil olma gözüñ aç ʿālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levḥ-i ḳālem ʿarş-ı muʿallāsın sen

feʿilātün mefāʿilün feʿilün
..-- / .-.- / ..-

Çün emīr-i mücerredān oldum
Baña bir yir gerek emīrāne

Ki yapam anda bir maḳām-ı şerīf
Miṡli gelmemiş ola devrāna

Ola dürr-i yetīm mānendi
Ṣadef-i dehr içinde bir dāne

Altı bir tāb-ḫāne üsti anuñ
Ola bir şeh-nişīn-i şāhāne

Ol bir ḫoşça ḫāṣ ḥücre daḫi
Aña başmaya hīc bīgāne

Öñi bir ḫālī ṣuffe her ṭarafı
Açıla bāġa vü gülistāna

Ola erkān-ı devlete menzil
Seyre çıḳduḳlarınca rindāne

Baʿż demlerde cemʿ olup ẓurefā
Dem ḳadem ideler ẓarīfāne

Gele taʿṭīl günleri ʿulemā
İre ġavġā-yı baḥs̱ Keyvān'a

Ṣūflar mecmaʿı olup geh geh
Vire ṣoḥbetleri ṣafā cāna

ʿAks-i ruḫsār-ı māh-rūlarla
Ola her gūşe bir nigār-ḫāne

Virmeye yol erāz-ile hergiz
Yaṣaḳ ola ziyāde deryāna

Diye kim bu maḳām-ı dil nādir
Raġbet itmez kimesne nādāna

Eylemezse ḫazīnüm aña vefā
Ṣalayın ṣalıḳın ehl-i dīvāna

Pādişāh-ı cihān-penāha ne söz
Ol ḫod u ister bahāne iḥsāna

Vüzerā ʿādeti bilürler heb
Eylesünler ʿaṭā vezīrāne

Ḳādī-ʿasker efendilerde ne var
Virseler ṣoḥbet-i ḥarīfāne

Eyle ṣansın ki şehr-i ḳāḍīde

Ḥüccet alınmadı beş on dāne

Defterīler edep daḫi yaraşur

Yazılursa eger bu dīvāna

Aġalar da bu bezme gelsünler

Berg-i sebz-ile şeh-levendāne

Ketḫudālar daḫi keremdür eger

Deprenürlerse ketḫudāyāna

Ümenā daḫi sāye ehl-i ḳalem

Ḫiẕmet üzre olup yetīmāne

[25a] *fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün*

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

ʿĀrıżuñda yāsemīnüñ verd-i aḥmerden laṭīf

Ġonçeñile nergisüñ bādām-ı şekkerden laṭīf

Boyı ʿarʿardan dil-ārā būyı ʿanberden laṭīf

Zülfi sünbülden muṣaffā ʿaynı ʿabherden laṭīf

Lüʾlüʾ-i lālā reşk olalı gevherden laṭīf

Bu yaşum dürden muṣaffādur yüzüm ẕerden laṭīf

Rūşen oldı ki yüzüñdür māh-ı peykerden laṭīf

Ṭalʿatüñdür āfitāb-ı nūr-perverden laṭīf

Gelmedi bir ḫūb sen serv-i sīmīn-berden laṭīf
Billāh ey gül bu ne ḥüsn olur hezārān āferīn

Dem-be-dem ḫālüñ ki meyl-i kākül-i müşgīn ider
Ḫ˘āce-i hindū gibi ʿazm-i diyār-ı Çīn ider
Hicr-i zülfüñ giceler bu göñlümi ġamgīn ider
Ḥasret-i māh-ı cemālüñ yaşumı pervīn ider
Ḫāk-i pāyüñ dīde-i ḫūrşīd rūşen-bīn ider
ʿAks-i ruḫsāruñ ʿiẕār-ı lāleʾi rengīn ider
Çeşm-i ḫūn-rīzüñ egerçi ḳaṣd-ı cān u dīn ider
Bu duʿāʾı laʿlüñüñ şerḥin iñen şīrīn ider
Lutfuñ-ile ḫalḳuña ḫalḳ-ı cihān taḥsīn ider
Billāh ey gül bu ne ḥüsn olur hezārān āferīn

Kaʿbe-i kūyuñ olupdur ʿāşıḳa ḫuld-ı berīn
Āb-ı Kevs̱er derd-i ḍāġuñ nitekim māʾ-i maʿīn
Kākülüñ sünbül midür yā şehper-i rūḥü'l-emīn
Ḥüsnünüñ naḳşında ʿāciz Mānī vü naḳḳāş-ı Çīn
Varsa sensin bugün cümle güzellerden güzīn
ʿĀşıḳ'uñ ḳalbinde ʿaşḳuñ eyledüñ ġāyet metīn
Saña ḳul olan olur dünyāda mülk serverin
Görmemiş mis̱lüñ cihānda daḫi hergiz ḫurde-bīn
Ḫoş yaratmış sen muṣavver ḫūbı Rabbü'l-ʿālemīn
Allāh Allāh ḥüsnise ancaḳ hezārān āferīn

[25b]Gün gibi rūşen cemālüñ şemʿ-i ḫāverden laṭīf
Ḳavs-i bedr alnuñ daḫi şol māh-ı enverden laṭīf
Kākülüñ olmış buḫūr-ı ʿūd-ı micmerden laṭīf

Zülfünüñ ʿuḳdesi bu çarḫ-ı çenberden laṭīf
Ḳāmetüñ naḫli olupdur rāyet-i ʿanberden laṭīf
ʿĀrıż-ı rengīnüñ olmış verd-i aḥmerden laṭīf
Süze gelseñ leblerüñ sen būse-i terden laṭīf
Kaʿbe-i ḥüsnüñ nigāhı ḥacc-ı ekberden laṭīf
Görmedüm ʿālemde hīc sen deñlü dilberden laṭīf
Allāh Allāh ḥüsnise ancaḳ hezārān āferīn

Ebr-i zülfüñ gün yüzüñde perdedār olmışdurur
Anuñiçün ʿaḳl u fikrüm tārmār olmışdurur
Şāhbāz-ı zülfüñe göñlüm şikār olmışdurur
Dāġ-ı mihrüñden bu sīnem lāle-zār olmışdurur
Nāveküñ zaḫmı göñülde yādigār olmışdurur
Gün gibi rūşen cemālün tābdār olmışdurur
Ḳāmetüñden serv utanup şermsār olmışdurur
Sen lebi ġonçe yüzi gül āşikār olmışdurur
Gülşen-i ḥüsnüñde bülbüller hezār olmışdurur
Allāh Allāh ḥüsnise ancaḳ hezārān āferīn

Gün gibi ol meh ḳabāsı gibi heb zerrīn ider
İşiginde ol şehüñ her gice meh bālīn ider
ʿĀlemi rūşen müheyyāsıyla ḫoş tezyīn ider
Mūzesi başduġı yirler māh-ile pervīn ider
Kāfiri zülfine çeşmi dīn içün telḳīn ider
ʿĀşıḳuñ ḳatline dāyim ġamzesi taʿyīn ider
Bendesinden ʿār idüp bilsem niçün nefrīn ider
Āb-ı vaṣluñ bu dil-i sūzānumı teskīn ider

Kebg-vārī ṣalınaldan ḫalḳ saña taḥsīn ider

Allāh Allāh ḥüsnise ancaḳ hezārān āferīn

[26a]Ebr-i zülfüñ gün yüzüñe eyleme ey meh niḳāb

Ẓulmeti refʿ eyle gitsün aradan tā kim ḥicāb

Müşterīdür gün yüzüñe nūr uġurlar māh-tāb

Her seḥer bendeñ gibi ṭapuñ ṭolanur āftāb

Ben ḳuluñdan eyleme luṭf it efendim ictināb

Ḳullaruñ sensüz ne mümkin olmaya ʿālī-cenāb

ʿĀşıḳ olmışdur saña dünyāda cümle şeyḫ ü şāb

Bunı dirdi Ḫıżrī-i bī-çāre vaṣfuñda cevāb

Sözi ḫatm idüp didi vallāhu aʿlem bi'ṣ-ṣavāb

Allāh Allāh ḥüsnise ancaḳ hezārān āferīn

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

ʿĀrıżında ḫaṭṭı üzre ṣaldı dilber kākülin

Yaraşur didi çemende cilve-i ṭāvūs-ı Çīn

Ṣaçların ṭaġıtdı gördüm nāz-ile ol nāzenīn

Düşdüm ayaġına zülfiveş didüm öpüp zemīn

Ṣalınur bālā-yı ḳaddüñde bu zülf-i ʿanberīn

Müntehā üstinde ṣan cevelān ider rūḥü'l-emīn

Baḥr-i ḥüsnüñde ṣadef aġzuñ dişüñ dürr-i s̱emīn

Bāġ-ı ruḫsāruñda gül ḫaddüñ ʿiẕāruñ yāsemīn

Bülbül-i dil göricek didi cemālüñ gülşenin

Billāh ey gül bu ne ḥüsn olur hezārān āferīn

Maṭlaʿ-ı ḥüsnüñ ki andan nūr-ı Ḥaḳ tābendedür
Pertevine bir günüñ meh bende gün efgendedür
Her kimüñ pāyinde mihr-i devletüñ raẖşendedür
Devleti mesʿūd olupdur ṭāliʿi ferẖundedür
Geh sitem geh cevrüñe nāzuña işüñ ẖandedür
Öldürür āẖir beni bu şīveler kim sendedür
Lāle-i ḥamrā yüzüñden ḳızarup şermendedür
Güllerüñ yiri dikendür gerçi kim gülşendedür
Dem-be-dem bu mısraʿı cān bülbüli gūyendedür
Billāh ey gül bu ne ḥüsn olur hezārān āferīn

[26b]Destüm yine cemālüñ mürġ-zār olmışdurur
Ol sebebdendür ki göñlüm mürġı zār olmışdurur
Devr-i ruẖsāruñda gül bī-iẖtiyār olmışdurur
Ġunç-ı laʿlüñden külāh-ı ġonçe va[r] olmışdurur
Yine zülfüñ ẖālüñ üzre tārmār olmışdurur
Yine bir miskīn benüm bigi şikār olmışdurur
Çeşm ü ġamzeñ hey ne āfet şīve-kār olmışdurur
Kim şarāb-ı nāz içüp mest ü ẖumār olmışdurur
ʿAks-i ḥüsnüñden cihān faṣl-ı bahār olmışdurur
Billāh ey gül bu ne ḥüsn olur hezārān āferīn

Ay dudaġun şerbeti cüllāb-ı şekkerden laṭīf
Yoḳ ẖaṭā didüm ne şekker āb-ı Kevs̱er'den laṭīf
Ḥüsn-i gülşende boyı serv-i ṣanavberden laṭīf
Laʿli mülden ẖaddi gülden çeşmi ʿabherden laṭīf
Tūtyā-yı gerd-i rāhuñ küḥl-i gevherden laṭīf
Kīmyā-yı ẖāk-i pāyüñ sīmile zerden laṭīf

Görmedüm bir ḫūb sen ḫūrşīd-i peykerden laṭīf
Bir beşer ṣūretli dilbersin meleklerden laṭīf
ʿAndelīb-i cāna ḫaddüñ verd-i aḥmerden laṭīf
Billāh ey gül bu ne ḥüsn olur hezārān āferīn

Zülf-i bī-dīnüñ ḳaçan kim ḳaṣd-ı cān u dīn ider
Ġāret-i mülk-i diliçün çeşmüñi taʿyīn ider
Göñlüme ṭūl-ı emel virüp ṣaçuñ ġamgīn ider
Eşk-i çeşmüm laʿl-i nābuñ ḥasreti rengīn ider
Gerd-i rāhuñ tūtyāsı çeşmi rūşen-bīn ider
Derd-i ʿaşḳuñ kīmyāsı yüzümi zerrīn ider
Bu Gedāʾī her ḳaçan kim ḳāmetüñ medḥin ider
Sidreden ṭāvus-ı ḳudsi işidüp taḥsīn ider
Cümle ʿālem ḫulḳuñ-ile ḥüsnüñüñ medḥin ider
Billāh ey gül bu ne ḥüsn olur hezārān āferīn

[27a] *fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün*

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Āh elinden ṭāliʿüm şād itmedi bir dem beni
Vuṣlat-ı cānān-ile eylemez ḫurrem beni
Ġarḳ ider seyl-āb-ı eşke dīde-i pür-nem beni
Hey meded devrān yine ṣaḳlar ʿaceb bilsem beni
Öldürür āḫir belālarla dirīġā ġam beni
Gözüme ʿālem görinmez seyr ider ʿālem beni

ʿĪdgehde ol hilāl ebrūyı gördüm şād-kām
Serv gibi ṣalınup aġyār-ile eyler ḫırām

Sāyeveş pāyine düşdüm āh idüp ben müstedām
Oḳudum bu maṭlaʿı gūş eyledi her ḫāṣ u ʿām
Öldürür āḫir belālarla dirīġā ġam beni
Gözüme ʿālem görinmez seyr ider ʿālem beni

Şol geçen ʿālemlerüm cānān-ile yād eyledüm
Ol ḫayālāt-ile dāyim zār göñlüm eglerüm
Tengnāy-ı ġamda ben dīvāne olup iñlerüm
Gāh kendüme gehi dīvāra derdüm söylerüm
Öldürür āḫir belālarla dirīġā ġam beni
Gözüme ʿālem görinmez seyr ider ʿālem beni

Gitdi eyyām-ı şitā irişdi hengām-ı bahār
Şimdi zencīrin sürür dīvānedür her cūybār
Her kişi bir serv-i bālāyı idüpdür der-kenār
Yārsüz dil-ḫaste ten efgār ʿaḳlum bī-ḳarār
Öldürür āḫir belālarla dirīġā ġam beni
Gözüme ʿālem görinmez seyr ider ʿālem beni

Bir hilāl-ebrū ġamından Raḥmiyā oldum ḫayāl
Çarḫ-ı keç-rev gibi olsam yiridür ser-geşte-ḥāl
[27b]Yār ẓālim ʿaşḳ ḳātil ṣabrise emr-i muḥāl
Vādī-i ḥayretde ḳaldum āh kim Mecnūn-mis̱āl
Öldürür āḫir belālarla dirīġā ġam beni
Gözüme ʿālem görinmez seyr ider ʿālem beni

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

Yine naḳḳāş-ı ezel naḳş-ı ruḫuñ sāde ḳodı
Yüzüñe ḳarşu göñül mürġını feryāda ḳodı
Beni göz yaşı gibi bir ulu deryāda ḳodı
Seni cān gülşenine servveş āzāde ḳodı
Kimini sevdi Ḫudā kimini sevdāda ḳodı
Güli ārāyiş idüp bülbüli ġavġāda ḳodı

N'ola yoluñda çekersem elem ü derd ü ġamı
Dünyede kimse mi var çekmeye uşbu elemi
Hele sen ẕevḳ u ṣafāy-ile süregör bu demi
Kim ezel kātibi bu resme çeküpdür ḳalemi
Kimini sevdi Ḫudā kimini sevdāda ḳodı
Güli ārāyiş idüp bülbüli ġavġāda ḳodı

İşigüñ yaşdanuban çün iderüm derd-ile zār
Ṣaḳınurın ki ẓafer eylemesün sen güle ḫār
Dehenüñ fikriyile oldı cihān başuma ṭar
Saña gülmek ṣanemā aġlamaḳ oldı baña kār
Kimini sevdi Ḫudā kimini sevdāda ḳodı
Güli ārāyiş idüp bülbüli ġavġāda ḳodı

N'ola aġlarsa gözüm gül gibi sen gül ṣanemā
Yiridür bülbül-i dil eylese ġulġul ṣanemā
Ola bezmüñde gözüm sāġar u pür-mül ṣanemā
Seni gül ḳıldı beni sen güle bülbül ṣanemā

[28a]Kimini sevdi Ḫudā kimini sevdāda ḳodı

Güli ārāyiş idüp bülbüli ġavġāda ḳodı

Göreli sen güli didüm gibi cān oldı yürek

Göge yir yir dikeler āh-ı duḫānumla direk

Naẓar it ḥāl-i Suʾālī̄'ye gel ey ḳatı yürek

Beni aġlatma didüm didi o dilber gülerek

Kimini sevdi Ḫudā kimini sevdāda ḳodı

Güli ārāyiş idüp bülbüli ġavġāda ḳodı

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- /-.-- /-.-

Acıyup āh itdügüm şol laʿl-i şekkerden midür

Ya perī̄şān olduġum bu zülf-i ʿanberden midür

Hī̄c eṡer itmez bu āhum baġrı mermerden midür

Bilmezüm benden mi ya dilden mi dilberden midür

Ben cemālüñ naḳşına cān-ile ḥayrān olmışum

Fürḳat-i hicrüñ odına zār u giryān olmışum

Hāy efendim ʿaşḳuñuñ gencine vī̄rān olmışum

Bilmezüm benden mi ya dilden mi dilberden midür

Çeşm-i mesti ḫˇāb-ı nāz-ile uyarmış ol nigār

Kim uyarur anı kim itmez eṡer hī̄c āh u zār

Baña raḥm itmez dirī̄ġā bir nefes ol ġamzekār

Bilmezüm benden mi ya dilden mi dilberden midür

Dilberüñ derdi çıḳardı baġrımuzda başlar

Seyl olup aḳarsa çeşmümden ʿaceb mi yaşlar

İñler āh itdügümce ṭaġlar-ile ṭaşlar

Bilmezüm benden mi ya dilden mi dilberden midür

Düşeliden ʿaşḳuñuñ sevdāsına bu Ḫurremī

Gözleri ḳan-ile pürdür gitmedi anuñ demi

Çekdügüm derdi nigārā çekmeye bir ādemī

Bilmezüm benden mi ya dilden mi dilberden midür

[28b] *müfteʿilün müfteʿilün feʿilün*

-.-- / -.-- / ..-

Göz görüben oldı göñül mübtelā

Ey ṣanem-i sīm-ten meh-liḳā

Hey ne ṣanem nūr-ı Ḫudā'sın Ḫudā

Ṣalli ʿalā seyyidinā Muṣṭafā

Göz mi bu ya ʿayn-ı ʿanā mı baña

Ġamze mi bu tīr-i ḳażā mı baña

Ḳaş mı bu ya yāy-ı belā mı baña

Ṣalli ʿalā seyyidinā Muṣṭafā

ʿÖmr-i ebed mi bu ya ḳāmet midür

Yoḫsa ḳıyāmetden ʿalāmet midür

Bu yürüyiş mi ya bir āfet midür

Ṣalli ʿalā seyyidinā Muṣṭafā

Yürüyişi baḳışı mestānedür

Söyleyişi cünbişi rindānedür

Hey bu nice ṭavrise levendānedür

Ṣalli ʿalā seyyidinā Muṣṭafā

Ḥayretī çün gördi yüzüñ āşikār

Nūr-ı Ḫudā gördi yine āşikār

Geldi bu söz diline bī-iḫtiyār

Ṣalli ʿalā seyyidinā Muṣṭafā

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

..-- / .-.- / ..-

İşigün yaşum-ile hem-demdür

Ġālib ol Kaʿbe’dür bu Zemzem’dür

Ẕerre deñlü dehān u ḳılca miyān

Dil-rübālıḳ içinde neñ kemdür

Ḳaçma bizden senüñ-ile bulışuruz

Ey yüzi tāze gül bu ʿālemdür

Zülf uralı kāfiri bünyād

Sevgisi dilde ḳatı muḥkemdür

Mey ü neyle ṣeher demin ḫōş gör

Ki cihān bu bir iki üç demdür

[29a]Gerçi kim ḫūbdur ferişte vü ḥūr
Ol perī-rūyı gör ne ādemdür

Āferīnler Necātī ṭabʿına kim
Ṭarz-ı eşʿārda müsellemdür

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
.--- / .--- /.--- / .---

[Ni]hāl-i ḳaddi dildāruñ ki ʿarʿardan daḫi aʿlā
Anuñ boynına irmeklik ḳaçan olur bu ben ednā

Anuñ nūr-ı cemālinden viṣālüm günleri rūşen
Şeb-i hicrüñ ḫayālinden olupdur ġurre-i ġarrā

Dem-ā-dem çeşm-i ḫūn-rīzi hücūm itdükce ʿuşşāḳa
Hemān-dem leşker-i cevre ṣalā ider geze yaġmā

Senüñ ʿaşḳuñda ey dilber ʿiẕārum rengi zerd oldı
Ġamuñ bir kīmyādur kim zemīni zerd ider gūyā

Ruḫuñ gül-berg-i ḥamrādur beñüñ hem müşg-i sārādur
Ṣaçuñ sünbül muṭarrādur dişüñdür lüʾlüʾ-i lālā

Özi rūḥ-ı muṣavverdür yüzi ḫūrşīd-i enverdür
Bu mülk-i ḥüsne serverdür görinen dilber-i raʿnā

ʿAlāmetden bilürlerse ḳıyāmet ḳanḳı sāʿatdür
Gözüñ ʿayn-ı melāmetdür aña ey āfet-i dünyā

Yüzi firdevs bāġıdur güli cennet yañaġıdur
İriş kim çāk çaġıdur aña ey bülbül-i gūyā

Eger Rıḍvān'uñ eşʿārı irerse bāġ-ı Rıḍvān'a
Diye ḥūrāʾile ġılmān ne ḫōş eşʿār-ı bī-hemtā

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- /-.-- /-.-- /-.-

Gelmeye dirseñ göñlüñe dünyānuñ ġamı
Ḳomayup ādem yirine olma Türk'üñ hem-demi
Çün buyurmışdur işit ol pehlevān-ı ʿālemi
Türk eger monlā şeved hergiz ne-kerded ādemī

Türk işi ödünc olur tiz virür dāyim işi
Armaġanın almasun ʿālemde Türk'üñ bir kişi
[29b]Cümle Türk'üñ baḫşişi olur Ḳaraman baḫşişi
Türk eger monlā şeved hergiz ne-kerded ādemī

Öykinüp ululara eyler taṣavvurdan ziyān
Ṭavşan uyḳusın virür itler [...]
Manṣıba irişmeden ulumaġa başlar hemān
Türk eger monlā şeved hergiz ne-kerded ādemī

Yoḳdurur Türk'üñ sipāhīsinde endām u uṣūl
Ḳuluñ olursa birisi itme [...] ḳabūl

Her ne deñlü fāżıl olursa olur ġāyet fużūl

Türk eger monlā şeved hergiz ne-kerded ādemī

[...]nüñ ṣūfī şu Türk'üñ [...] söylenür

Dāyimā kişilenür kendüyi bir ādem ṣanur

Mā-teḳaddemden bu söz Yaḥyā mes̱eldür söylenür

Türk eger monlā şeved hergiz ne-kerded ādemī

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- /-.-- /-.-- /-.-

Ḥamdülillāh kim irişdi yine şāh-ı nev-bahār

ʿAsker-i reyḥān-ile zeyn oldı cümle sebze-zār

Esb-i nāza oldı sünbüller sipāhīveş süvār

Al ṣancaḳlar çeküp ṣaḥrāda yir yir lāle-zār

Pullı cevşen geydi gül meydāna geldi şāh-vār

Germ olup nūş eyledi bülbül şarāb-ı ẖoş-güvār

Eyledi ġam leşkerin şemşīr-i sūsen tārmār

ʿAsker-i reyḥāna gül kendüyi sulṭān eyledi

Cemʿ olup cümle şükūfe geldi dīvān eyledi

Yāsemen ʿOs̱mānveş ʿazm-i H̱orāsān eyledi

Ġāret idüp sürẖ-ser mülkini tālān eyledi

Ḍarb-ı ḥarb-ile yıḳup taẖtın vīrān eyledi

Bāda virüp tācını başına zindān eyledi

Lāle-i şāh eylesün tā ḥaşre dek feryāda zār

Sünbül ü zanbaḳ çeküben lāle üzre ʿaskerin
Başına ṭaḳdı ṣubaşı-veş balıḳcıl miġferin
[30a]Ṣanki ġāret eyledi varup ḳızılbaş illerin
Baġladı arḳurı andan yāsemenler yolların
Ṭaġıdup ol dem bahāruñ bu ṣabā sünbüllerin
Ṭaḳdı sünbüller şükūfe boynına kākülllerin
Ceng iderken servlerle bāġda düşdi çenār

Baġlayup ṣaf ṣaf el-ile ṭurdı bir yirde çemen
Geldi meydāna girüp üslūb-ı cenge nārven
Öñce çavuşlıḳ iderler ġonçeler açup dehen
Çarḳcıveş çaḳdı bir ḳoldan irişdi yāsemen
Bir ṭarafdan irdi ol dem nergis-i çeşm-i fiten
Şol şehidlik ḳānına boyadı lāle pīrehen
Bir niçe dürlü şükūfe anda oldı āşikār

Şāẖ-ı gül destine aldı şol ḳaranfülden siper
Ġonçeler çāk-i girībān eyleyüp itmez ḥaẕer
Ṣaçdı gör zerrīn ḳadeḥ ṭoyımlıġıçün sīm ü zer
Ṭurdı şevḳ-ile bu ceng içre benefşe çāker
Bil kim eyledi bu meydāndan niçe reyḥān güẕer
Vird-i medḥüñ zeyn ider miskīn Esīrī her seḥer
Bu cihān ṭurduḳça dāyim ʿömrüñ olsun pāydār

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- /-.-- /-.-- /-.-

Gülsitān oldı yine mānend-i firdevs-i berīn
Kim gül itdi cā-be-cā ʿarż-ı liḳā-yı ḥūr [u] ʿīn
Naḳş-ı gūn-ā-gūn-ile zīnet bulup saṭḥ-ı zemīn
Ṣaḥn-ı ṣaḥrālarda ḥayrāndur nigāristān-ı Çīn
Gülsitānda jāle laʿl üzre ṣaçar dürr-i s̱emīn
Sebzde ḳılur zümürrüd ferş-i sīmīn yāsemīn
Naġmesi her mürġ-ı şīrīn kūyuñ olup şekkerīn
Oldılar eşcār üzre ṭūbī-i ṭūbī nişīn
Remz-i bülbül bāġda budur bilüñ ʿilme'l-yaḳīn
Hāẕihī cennātü ʿadnin fe'dḫulūhā ḫālidīn[8]

[30b]Dem-be-dem esdükce ḫōş-dem oluban bād-ı bahār
İʿtidāli cān u göñlümden alup ṣabr u ḳarār
Dil-güşādur seyr-i ṣaḥrā cān-fezādur cūy-bār
Pür şaḳāyıḳdur ḥadāyıḳ pür semendür sebze-zār
Gül güler gülşende bülbül nāle ḳılduḳca hezār
Serv-i nāz eyler niyāza el götürelden çenār
Feyż-i raḥmetden behişt-āsā oluban her diyār
Menbaʿ-ı maʿīn oldı ḥicāz-ı kūhsār
Mürġ-zār içre çaġırur gūş idüp her mürġ-ı zār
Hāẕihī cennātü ʿadnin fe'dḫulūhā ḫālidīn

Oldı gūn-ā-gūn rengāreng ṣaḥrālar yine
Ṭoldı şādī vü sürūr-ile her aralar yine

[8] Bunlar Adn cennetleridir, ebedî kalmak üzere girin buraya.

ʿArż-ı dildār eyleyüp verd-i muṭarrālar yine
Bülbülüñdür gülsitān içinde dünyālar yine
Her dıraẖtistānda mürġān-ı ẖoş-āvālar yine
Ṭutdılar aʿlā-yı ʿilliyyīnde meʾvālar yine
Ḥulle-i sündüs geyer eşcār-ı zībālar yine
ʿAyn-ı tesnīm oldı enhār-ı muṣaffālar yine
Bāġda seyr ehline dir mürġ-ı gūyālar yine
Hāẕihī cennātü ʿadnin fe’dẖulūhā ẖālidīn

Başladı gülşende ġonçe ġonçe-i laʿlīn ḳadeḥ
Nāz-ile nāz gelinür oldı gül-i sīmīn-beden
Ḳıldılar bāġı müzeyyen nergis-ile nesteren
Pür içi her sebze-zāruñ yāsemīndür ya semen
Gördi ẖayr ü deh çü sūsen nīze-i laʿlīn süẖan
Çekdi ṣamṣām-ı zümürrüd yaʿnī oldı ṣaf-[şiken]
Sāyesinden sebzde bulur şeref çün encümen
Serv-ḳāmetler n’ola nāzüklenürse nārven
Ravżalarda remz ider ʿāriflere mürġ-ı çemen
Hāẕihī cennātü ʿadnin fe’dẖulūhā ẖālidīn

[31a]Sāḳıyā çün rāḥ-ı rūḥ-ı rāḥat-ı cān vaḳtidür
Ehl-i dil aṣḥāb-ile ṣaḥrā vü ṣoḥbet vaḳtidür
Muṭribā devr-i ṭarab irdi meserret vaḳtidür
Al ele sāz-ı feraḥ-efzāñı selvet vaḳtidür
Ey Güvāhī ḳalbüñi ṣāf eyle raḥmet vaḳtidür
Aduñı ehl-i riyā eyleme ʿizzet vaḳtidür
Ravżalar dārü’n-naʿīm oldı çü niʿmet vaḳtidür
ʿĪş ḳıl bir ḥūr-ile gāh vuṣlat vaḳtidür

Çağırur gülşende bülbül gördi ʿişret vaḳtidür

Hāẕihī cennātü ʿadnin fe'dḫulūhā ḫālidīn

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün

-.- / .--. / .--. / -.-

Ol cān kim anuñ ḳāmeti çün serv-i revāndur

Başdan ayaġa rūḥ-ı gül-i rāḥat-ı cāndur

Sīmīn-beden ü ġonçe-leb ü ince miyāndur

Adın dimezem yaʿnī fülān ibn-i fülāndur

Ay yüzlü ḳara gözlü şeker sözlü perīdür

Her dem beni ol āteş-i hicrile eridür

Ol pīr olası ṭıfl fülānuñ püseridür

Adın dimezem yaʿnī fülān ibn-i fülāndur

Ḳurbān olayın ḳaşına kim reşk-i ḳamerdür

Yüz biñ günümüñ beñzine kim lāle-i terdür

Aġzum arama ey müddeʾī yüri ne ḫaberdür

Adın dimezem yaʿnī fülān ibn-i fülāndur

Ḥüsni Ḥasen ḫulḳı Ḥüseyn'ile Velī'dür

Sīretde Muḥammed velī ṣūretde ʿAlī'dür

Anuñ-ile bezm-i sābıḳamuz lem-yezelīdür

Adın dimezem yaʿnī fülān ibn-i fülāndur

Alursa n'ola Zemzemī'nüñ göñlini ol şāh

Iyd ve mayumlikuhu kanelimevlahu

Ol ḫāl ü ḫaṭ-ı muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı vallāh
Adın dimezem yaʿnī fülān ibn-i fülāndur

[31b] *fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün*
-.-- / -.-- /-.-- /-.-

Ey dil-ārā-yı perī-rūy nigār-ı ḥūr [u] ʿīn
Laʿl-i nābuñdan utanur Kevs̱er-i māʾ-i maʿīn
Bu ḥalāvet kim saña virmiş o Rabbü'l-ʿālemīn
Cān mısın ya ādemī mi bilsem ey rūḥü'l-emīn
Kim gören bu ḥüsn-ile dir serv-i nāz u nāzenīn
Hey di bī-dīn ṭurreñe k'itmeye ḳaṣd-ı dil dirin
Şemme-i ḫālüñ ḳatında ʿanber-i Māçīn ü Çīn
Kākülüñden münfaʿil reyḥān u sünbül yāsemīn
Sen perīye vāṣıl olan ehl-i cennetdür yaḳīn
Bu ne nāzük luṭf u ḥüsn olur hezārān āferīn

Ol ṣanem kim ʿanber-i zülfini zencīr eylemiş
Bu dil-i dīvāneʾi ṭutmaġa tedbīr eylemiş
Göz ü ḳaşı zülf ü ḫāli cümle el bir eylemiş
Ṭutmazam anı dürüst daʿvāyı tezvīr eylemiş
Öldürem dirdi niçün ʿahdine teʾḫīr eylemiş
Nār-ı hicrānile yanmaḳ baña taḳdīr eylemiş
Levḥ-i dilde ṣūretüñ naḳşını taṣvīr eylemiş
Rūz-ı evvel göñlümi Ḥaḳ saña tesḫīr eylemiş
Āyet-i Sebʿü'l-mes̱ānī'dür ki taḥrīr eylemiş
Bu ne nāzük luṭf u ḥüsn olur hezārān āferīn

ʿĀrıżuñda yāsemīn verd-i aḥmerden laṭīf

Nuṭḳa gelseñ sözlerüñ ḥalvā-yı şekkerden laṭīf

Būy-ı zülfüñ ey ṣanem misk-ile ʿanberden laṭīf

Ẕerrece laʿlüñ ṣuyı biñ ḥavż-ı Kevs̱er'den laṭīf

Gözlerüñ yek ġamzesi biñ ḥavż-ı Kevs̱er'den laṭīf

Ḳāmetüñ zībālıġı serv-i ṣanavberden laṭīf

Ṣalınıcaḳ ḳadd-i dil-cūñ-īle ʿarʿardan laṭīf

Bu ṣalābetle gören dir māh-ı enverden laṭīf

Sīme döndi gözlerümle ruḫlarum zerden laṭīf

Bu ne nāzük luṭf u ḥüsn olur hezārān āferīn

[32a] *feʿilātün mefāʿilün feʿilün*

..-- / .-.- / ..-

Ey göñül gel cihānı ṭutduñ ṭut

ʿĀlemüñ ʿizzetini itdüñ ṭu[t]

Saʿy-ile her murāda irdüñ bil

Cehd-ile her maḳāma yetdüñ [ṭut]

Mülk-i Hāmān'a mālik olduñ ṣan

Māl-ı Ḳārūn'ı da çürütdüñ ṭ[ut]

Yedi iḳlīm içinde ser-tā-ser

Ḫān olup ḥükmüñi yürütdüñ [ṭut]

Gāh Loḳmān'a ḥikmet ögretdüñ

Gāh Arisṭū'ya ders itdüñ [ṭut]

Yine alur cihān-ı ʿişve-nümā

Nev-[ʿarūsīde] baş ḳazıtduñ [ṭut]

O ḥarīf-i daġāl ü mekkāreyi

Ḥīle vü şaʿbeẕeyle utduñ ṭut

Dōstuñı luṭf-ile idüp ḫurrem

Düşmenüñ ḳahr-ile ḳurutduñ ṭut

O ḳamu nān u niʿmeti āḫir

Ḳoyuban ḥasret-ile gitdüñ ṭut

Bülbüller-ile idüp tenaʿum-ı ʿīş

İki gün ṣoñradan unutduñ ṭut

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün

mefʿūlü faʿūlün

--. / .--. / .--. / .—

--. / .--

Niçe ki saʿy-ile düzer yazmaġa defter

Medḥini bahāruñ

Virüp yile evrāḳın ider nüsḫasın ebter

Verd-i ruḫı yārüñ

Laʿlin ḳadeḥin ḳıldı ṭolu ṣaḫn-ı çemende

Çün lāle seḥerden

Nergis eline yaʿnī virür cām-ı Sikender

Defʿine ḫumāruñ

Gīsūlarını sünbülüñ itmege perīşān

Ḳaṣd itdi benefşe

Sūsen görüben çekdi aña ḫışmile ḫançer

Dir ṣaḳla [...]

Çün ṭutdı semen yine serā-perde [...]

Gül naḫline ḳarşu

Ḳılmaġa [...] ṭolusı şekker

Aña [...]

Dībāʾ-i zeberced giyüben serv-i ser-efrāz

[...]

[...] cihān-ile berāber

Ḳaddine nigāruñ

[...] Dāvūd

[...]

Ruḫsārınuñ evṣāfın ider dem-be-dem ezber

Bir lāle-ʿiẕāruñ

[32b]Dest urdı meger bād-ı ṣabā bu gice varup

Zülfine ḥabībüñ

Kim ḳıldı dimāġın ṭolu nükhet-i ʿanber

Her dār-ı diyāruñ

Anuñ kim ola nuḳl-i kebāb-ı mey ü maḥbūb

Bezminde bu demde

Firdevs-i cinān leẕẕetine ḳılmaya hem-ser

Ẕevḳın bu cihānuñ

Ger vaṣl-ı nigār olmasa bir dem saña Ḳāsım

Bir laḥẓa muḳārin

Maḥv ide firāḳ odı yaḳup cismi ser-ā-ser

Ḳalmaya ġubāruñ

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün

mefʿūlü faʿūlün

--. / .--. / .--. / .--

--. / .--

Ey sāḳī-i gül-ruẖ berü ṣun bāde-i nārı

Defʿ eyle ẖumārı

El virdi çü furṣat sürelüm ẕevḳını bārī

Eyyām-ı bahārı

Būy-ı gül ü reyḥān-ile bezm oldı muʿaṭṭar
Ṭaġıtdı ṣabā çün
Şol ṭurre-i ʿanber-şiken-i ġāliye yāri
Kim aldı ḳarārı

Varup ider aġyār-ile ol yār teferrüc
Şeydāsına ḳarşu
Tā kim göre hem-dem gül-i ḫandān-ile ḫārı
Bülbül ḳıla zārī

Bu ḳāmet-i dil-cūy-ile kim ḳılsa temāşā
Ḳadri ola aʿlā
Bu gözleri āhū kimüñ olursa şikārı
Baḫtı ḳaralara

Kām-ı dil ü cān isteriseñ ṣaḥn-ı çemende
İç bāde-i gül-reng
Al çengüñ [...]
Ḳıl [...]

Raḳṣ urduġiçün ḳadd-i hevāsıyla ḥabībüñ
Būstānda seḥer serv
Altun ṣaçar [...]
Göz[...]

[33a]Furṣat çü ġanīmetdür anuñ vaḳtini ṣaḳla

Ey pīr-i ḫıred-mend

Fevt olmaziken ġaflet-ile vaḳt-i cüvānī

Aç dōst-ile kāmı

Ṭolu içene nuḳl gerek kim ṣuna sāḳī

Bādām u şekerden

Her mey kim anuñ şehd-i lebüñ ola lisānı

Şekkerdür ārāmı

Dāʿī ki bugün nāleme ʿālemde nişāndur

Her ʿilm ü hünerden

Bir gün ola kim ḳalmaya hīc nām u nişānı

Ḫatm ola kelāmı

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün

mefʿūlü faʿūlün

--. / .--. / .--. / .--

Ur ġamzeñ oḳın cān-ı ʿazīzüm siper olsun

Olsun begüm olsun

Ṣadrında göñül ṣuffesinüñ muʿteber olsun

Olsun begüm olsun

Gel ʿīş idelüm tā ki raḳībüñ ḥasedinden

Baġrında çıḳup baş

Nuḳl-i ġam u ġussa mey ḫūn-ı ciger olsun

Olsun begüm olsun

Ḳurduḳca ḳaşuñ yāsını dil cān-ile ider
Ey ġamzesi kāfir
Tīr-i müjeñe sīne-i ʿāşıḳ siper olsun
Olsun begüm olsun

Göster yüzüñi ṭurre-i şeb-rengüñ arasında
Ey maẓhar-ı enver
Dil ḫānesi pür-şuʿle-i nūr-ı ḳamer olsun
Olsun begüm olsun

Zülfüñ ṣıfatın diler Aḫī ide muṭavvel
Ey ḥükm-i revānum
Dirseñ dehenüñ gibi sözüm muḫtaṣar olsun
Olsun begüm olsun

[33b] *mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün*
mefʿūlü faʿūlün
--. / .--. / .--. / .--
--. /.--

Gel ʿārif iseñ al ḫaberi maʿnī-i ezelden
Bī-şekk ü gümān ol
Bu dünyenüñ el çek dükeli derd-i serinden
Sulṭān-ı cihān ol

Gūş eyle ne dir bülbüli devr-ile seḥerde
Bu ṣaḥn-ı çemende
Yaʿnī ki cihānuñ berī ol şūr u şerinden
Ser-defter-i cān ol

Bī-ṭabl u ʿalem pādişeh-i rūy-ı zemīndür
ʿĀrifler efendi
Cehd eyle saʿādet bul olaruñ naẓarından
Serdār-ı zamān ol

Mecnūn gibi irmek dileriseñ saña bir gün
Nūr-ı ruḫ-ı Leylī
S̱ābit ḳadem ol bir dem ayrılma güẕerinden
Gözle nigerān ol

Ey Caʿferī gel sür yüzüñi yār işigine
Ki ol ḳıble-i cāndur
Ḳıl cism-ile cānuñı fedā mā-ḥażarından
Ḫoş rūḥ-ı revān ol

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün
--. / .--. / .--. / .--

ʿArż eyledi gül-ẕāra yine ʿārıżını gül
Zeyn eyledi kāküllerini nāz-ile sünbül
Geydi tenine pīrehenin al ḳaranfül
Aldı eline lāle vü nergis ḳadeḥ ü mül
Pür oldı cihān naġme-i mestāne-i bülbül

İrişdi feleklerde melek semᶜine ġulġul
Demdür ki ṣurāḥī diye āvāzil[e] ḳulḳul
Bir laḥẓa yaraşmaz daḫi vallāhi tekāsül
Eyyām-ı bahār irdi getür sāġarı sāḳī
Devr eyle yürüt cām-ı mey-i aḥmeri sāḳī

Ezhār-ile zeyn oldı yine gūşe-i gül-zār
Feryād-ile pür oldı çemen raḳṣ ider eşcār
[34a]Bülbüller ider nāz-ile feryādını tekrār
Nergisle olup ḫˇāb-ı seḥerden yine bīdār
Şūrīde vü dīvāne olup cūş ider enhār
Mestāneliġ eyyāmıdur ey ᶜāşıḳ-ı ġam-ḫˇār
Cūş eyle vü nūş eyle meyi gūş idüp eşᶜār
Gül mevsimidür kimse yaraşmaz ola hüşyār
Eyyām-ı bahār irdi getür sāġarı sāḳī
Devr eyle yürüt cām-ı mey-i aḥmeri sāḳī

Ṣāniᶜ yine zeyn eyledi gül-ẕār-ı cihānı
Göstermekiçün ᶜāleme ās̱ār-ı nihānı
Şol resm-ile naḳş itdi zemīni vü zamānı
Kim irmedi taḥrīrine biñ diḳḳat-i Mānī
Dünyāda eger isteriseñ ᶜīş-i cihānı
Elden ḳoma devrānı vü fevt itme revānı
Āḫir çü bilürsin ki geçer ᶜömr-i cüvānī
Taᶜṭīl-ile bir ānı geçer (māżī) gör anı
Eyyām-ı bahār irdi getür sāġarı sāḳī
Devr eyle yürüt cām-ı mey-i aḥmeri sāḳī

Bülbüllerüñ āvāzına gül girdi semāʿa

Cemʿ oldı ney-i nāle-i ʿuşşāḳ semāʿa

İnsāna degül bil ki es̱er itdi sibāʿa

Āvāze-i şādī irişüp cümle büḳāʿa

Cām-ı meyi nūş eyle ṣaḳın düşme nizāʿa

Ger isteriseñ çāre budur defʿ-i ṣudāʿa

Derd ü elem ü ġuṣṣa vü ġam girdi [...]

Naḳd ile al ider ʿārifiseñ mülk-i metāʿa

Eyyām-ı bahār irdi getür sāġarı sāḳī

Devr eyle yürüt cām-ı mey-i aḥmeri sāḳī

Gülşen yine cennet gibi pür-berg-i nevādur

Çeşm ü dil-i ʿāşıḳ gibi pür āb-ı hevādur

[34b]Ṣaḥn-ı çemen bāġda kim rūḥ-fezādur

Bir ʿömr ki meysüz geçe bī-ẕevḳ u hebādur

Terk-i mey ü maḥbūbe vü maḥbūb ḫaṭādur

ʿĪş eylemek eyyām-ı cüvānīde ṣafādur

Ey Maḥremī nūş eyleriseñ cāmı revādur

Her gūşe-i gül-ẕār bu resm-ile ṣadādur

Eyyām-ı bahār irdi getür sāġarı sāḳī

Devr eyle yürüt cām-ı mey-i aḥmeri sāḳī

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- /-.-- /-.-

Cilveler eyler ʿiẕāruñda bu zülf-i ʿanberīn

Ṣanasın ṭāvūsdur yā şehper-i rūḥü'l-emīn

Kūyunuñ her gūşesidür ravża-i ḫuld-ı berīn

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā eyler gözine ḥūr u ʿīn

Şerbetine laʿlüñüñ dil-bestedür māʾ-i maʿīn

Būy-ı zülfüñden muʿaṭṭardur zamānile zemīn

Bir büt-i ḫūrşīd ṭalʿat dil-rübāsın meh-cebīn

Ḫaṭṭuñı kim görse ider yā semendür yā semīn

Gülşen-i ḥüsnüñ görüp dir bülbül-i gūyā hemīn

Ey gül-i bāġ-ı leṭāfet ṣad-hezārān āferīn

Sünbül-i müşgīnüñüñ her tārı mār olmışdurur

Bu sebebdendür ki ʿaḳlum tārmār olmışdurur

Eşk-i çeşmüm pāyüñe gevher-nis̱ār olmışdurur

Mülk-i cān içinde ʿaşḳuñ şehryār olmışdurur

Zülfi dil Manṣūr'ını aṣmaġa dār olmışdurur

Başımuz ʿaşḳuñ şarābından ḫumār olmışdurur

Zülf-i şeh-bāzına cān mürġı şikār olmışdurur

Gūşına bu [ḫal]ḳa-i meh gūşvār olmışdurur

Gülşen-i ʿālem cemālüñden [bahār] olmışdurur

Ey gül-i bāġ-ı letāfet ṣad-hezārān āferīn

[35a] NECĀTĪ

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün

--. / .--. / .--. / .--

Ṣanma ki beni devr-i zamān çekdi çevirdi

Bir ṭurreleri müşg-feşān çekdi çevirdi

Ṭoġruyiken oḳ gibi yolında dil-i ḫāki
Aldı ele bir ḳaşı kemān çekdi çevirdi

Naḳḳāş gözüñ cedvel ü pergārı ḳoyınca
Devrān beni bir nice zamān çekdi çevirdi

Münşī-i ḳader dün beni dīvān-ı ḳażāda
ʿĀlemlere olmaġa nişān çekdi çevirdi

Fāş eyledi rāzum diyü altun kemerini
Yoḳ yirlere ol mūy-miyān çekdi çevirdi

Dōlāb gibi iñileyüp aġladuġum içün
Kūyında Necātīʾi fülān çekdi çevirdi

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- / ..-- /..-- /.--

Şehr-i İslāmbul başdan başa seyr itdüm heb
Ne ʿaceb şer olur ṣaḳla naẓardan yā Rab

Gezeriken yolum uġradı temāşā itdüm
Ġonca dilberler-ile ṭobṭolu bir ḫōş mekteb

Ḫoca bir rind-i ḳulanbāre cihān tihsindi
Cümle ḳoculmaġa gelmiş gelen oġlanlar heb

Gördüm almış öñine bir ṣanem-i ġonca-lebi
Nice taʿlīm ider aġız aġıza leb-ber-leb

Didüm ey ḫōca şol öñüñde duran oġulcıḳ
Elif beyi bilür mi de bilür mi ʿaceb

Didi ki mektebe bāḳīde gelüpdür bu daḫi
Anı da ögredürüz himmet iderseñ yab yab

VE LEHU

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün
--. / .--. / .--. / .--

Çoḳ fitne olur zülf-i siyeh-kāra uyınca
Ellerde mes̱eldür bu ki yılanı tüyince

Ey Yūsuf-ı gül-çehre mes̱eldür atalardan
Kim düşmen içün ḳuyı ḳazan ḳaza boyınca

Secde eyledüm ayruġa getürdüm yüzüme kir
Göz yaşı neler çekdi neler anı yuyınca

Virdük ayaġı ṭopraġına nāfe-i Çīn'i
Ey bād-ı ṣabā var yüri ḫayr eyle toyınca

El virmişiken furṣat[ı] fevt itme Necātī
El mi irer ol serv-i revāna büyüyince

[35b] VE LEHU

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün

--. / .--. / .--. / --

Dirsin ki beni ṣarmaġa cānāne virürler
Billāhi bunuñ gibi yalana ne virürler

Ḳurbāna beni Kaʿbe işigine ḳomazlar
Cevr eylemege devr [ü] zamāne ne virürler

Maʿnī gerek ey dil ki vire ādeme ṣūret
ʿĀlemde fülān ibn-i fülāna ne virürler

Zārīliġile devr-i felekden meded umma
Yoḳ yirlere bu āh u fiġāna ne virürler

Eşʿār-ı güher-bār-ile müflis dirilürsin
Billahī Necātī bu yalana ne virürler

VE LEHU

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Ḫalḳ-ı ʿālem bir yaña bī-çāre tenhā bir yaña
Cennet-i kūyuñ ḳomazam olsa dünyā bir yaña

Bulmaya diler arayup şīve-i reftāruñı
Gitdi Ṭūbā bir yaña serv-i dil-ārā bir yaña

Sūz ile biñ kez müdārā eyledüñ ben ḫasteye
İtmedüñ ey ʿĪsī şekker leb ammā bir yaña

ʿAşḳa māniʿ olmaz nāṣıḥ kelām-ı hūş-mend
Kimse ḳarşu durmaz ger aḳsa deryā bir yaña

Māl-ı dünyāyile şerḥ eyler tecerrüd ḥālini
Yirde Ḳārūn bir yaña gökde Mesīḥā bir yaña

Cānına oldı Necātī'nüñ ḥavāle ʿaşḳ-ı yār
Ey ecel sen de gelüp itme teḳāżā bir yaña

VE LEHU

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- /..-- /..-- /.--

Eyü varur müjesi sīnemi efgār eyler
Ḫōş ider ġamzeleri cānumı bīmār eyler

Beni ḫaste ciger ol ġamzesi ġammāz ḳılur
Beni āşüfte-dil ol ṭurresi ṭarrār eyler

Yine dōlāb gibi aġladuġum bu ki raḳīb
Gülşen-i kūyuña gelmege beni zār eyler

Lebi yāḳūtına ben cānumı āsān virürüm
Baña bir būsesin ol gücile iḳrār eyler

Ey Necātī ṣaçı dārından anuñ giñ yüri var
Yoḫsa bu dār-ı cihānı başuña dar eyler

[36a] BERĀY-I [...PA]ŞA

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- /-.-- /-.-- /-.-

Bir seḥer burc-ı şerefden ṭāliʿ oldı āftāb
Ḫıżr irişdi yaʿnī bir İskender-i ʿālī-cenāb

Mülk-i mıṣrı maḳdemi teşrīf ü ābād eyledi
Ḥażret-i Ḥaḳ ʿizzet ü rifʿatle ḳılsun kāmyāb

İrmese bānī-i luṭfı mülk-i mıṣr olmışdı heb
H̱āṭır-ı vīrāneler gibi ḫarāb-ender-ḫarāb

Görmege ḫalḳ-ı cihān sen baḥr-i ʿizz ü rifʿati
Gözleri yollarda ḳaldı cüst ü cūda çün ḥabāb

Sensin ol mihr-i sipihr-i maʿdelet kim her seḥer
Üstüñe günden ḳurılur ḫayme-i zerrīn-ṭınāb

Ebr ṣanma görinen sürḫ ü sepīd ü lāciverd
H̱ayme-i ḳadrüñ öñinde sāyebān olur seḥāb

ʿİzz ü devletle hemīşe müstedām ol müstedām
Vird idinsün bu duʿāyı ṣıdḳ ile her şeyḫ ü şāb

Gevher-i gencīne-i rezmüñ gibi hīc bir zamān
Gelmemişdür kān-ı imkāna daḫi bir dürr-i nāb

Ol kerem kānına Ḳāsım gel duʿāya başla kim
H̱ażret-i Ḥaḳ muḫliṣüñ eyler duʿāsın müstecāb

Ḳaṣr-ı ʿizz ü şevketüñ pāyende olsun serverā
Devlet ü rifʿatle ḳāyim ola tā bu nüh-ḳıbāb

Defter ü dīvāna ṣıġmaz biñde biri midḥatüñ
Yazsalar vaṣfında niçe niçe bāb u biñ kitāb

Pāyimāl olmış benüm gibi ġarīb üftādeye

Olmaya ḳapuñ gibi bir mesned-i ʿālī-cenāb

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

..-- / .--- / ..-

Ey enīs-i ṭavāyif-i ʿulemā

Vey celīs-i ʿavārif-i ṣuleḥā

Baḥr-i cūduñda ḫalḳ müstaġraḳ

Ẕātuñ oldı meger ki baḥr-i ʿaṭā

Ḥaḳ teʿālā vücūd-ı pür-cūduñ

Ṣaḳlaya irmeye hemīşe ḫaṭā[9]

[36b] *feʿilātün mefāʿilün feʿilün*

..-- / .-.- / ..-

Dimiş idüm ki sevmeyem dilber

Ḥüsn ile olsa ger perī-peyker

Ne perī belki gökden inse eger

Gördügi gibi līk dīde-i ter

Sevdüm ol yāri mübtelā oldum

Kendü kendüme bir belā oldum

Ne ʿaceb derde uġradum yā Rab

Gitdi dilden ṣafā vü ẕevḳ u ṭarab

[9] Şiir eksiktir.

Telḫ idüp ʿīşümi o şīrīn-leb
Ḳāsım'a oldı rūz-ı rūşen şeb
Sevdüm ol yāri mübtelā oldum
Kendü kendüme bir belā oldum

mefāʿīlün mefāʿīlün faʿūlün
.--- / .--- / .--

Gel ey ḫāme-i müşgīn-zebānum
Diyeyin saña yazsam nihānum

Egerçi ʿaşḳ u meşk olam mihmānı
Velī dilde nihān eyle sen anı

Derūnuñ maḫzeninde eyle pinhān
Ki cevherdür bilürsin ʿaşḳ-ı cānān

Ne cānān kim odur rūḥ-ı muṣavver
Dem-i vaslında cāna cān bağışlar

Ser-i zülfi ucından bu dil-i zār
Kemend-i kāküle oldı giriftār

İki gīsūlarını itdi peyvend
Ṣaçı zencīrine göñlüm ḳılup bend

Çözülse ʿuḳde-i caʿd-ı muʿammem
Ser-ā-pā ʿālemi eyler muʿaṭṭar

Ḳara baḫtum gibi müşgīn kelāle
Beni sevdāyī ḳıldı hemçün lāle

[37a] *feʿilātün mefāʿilün feʿilün*
..-- / .--- / ..-

Nāgehānī ḫaṭā ile ol dem
Ṣıdı emr-i ilāhīsin Ādem

Eyler iken cinānda ẕevḳ u ṣafā
Aña yüz dutdı niçe derd ü belā

Çıḳdı dār-ı niʿamdan ol maḫzūn
Dār-ı dünyāya geldi zār u zebūn

Āh idüp zār u zār aġlar idi
Dilini nār-ı ġamla daġlar idi

Bu belā ile geçdi niçe zamān
Gice vü gündüz işi āh u fiġān

Bir gün idüp cefā derūnına kār
Maġfiret eyle didi yā Ġaffār

Bilürin itdügüm ḳabāḥatümi
Bilürin cürmümi cināyetümi

Ben ki ʿāṣī vü mücrim ü ʿāḳum
Merḥamet eyle luṭfa müştāḳum

Eger olmazsa luṭf u merḥametüñ
Eger yār olmazise mekremetüñ

Rāh-ı ʿiṣyānda ẕelīl oldum
Aġlayu aġlayu ʿalīl oldum

Bildi çünkim günāhını Ādem
Eyledi yine Ḥaḳ anı ekrem

Tevbesini ḳabūl idüp Bārī
Luṭf-ı Ḥaḳ eyledi aña yārī

ʿĀlem-i ġaybdan irişdi nidā
Didi ġam çekme çekdüñ ise cefā

Gerçi çekdüñ cefā vü miḥnet ü ġam
İriserdür vefā vü luṭf u kerem

Ḥāṣılı ḥāline idüp şefḳat
İrdi Ḥaḳ'dan aña niçe raḥmet

Ādem itdi çü cürmine iḳrār
Maġfir itdi ḥażret-i Ġaffār

[37b] *feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün*

..-- / ..-- / ..-- / ..-

H̱āke düşürdi felek yine bugün bir cevher
İtme żāyiʿ anı ey maʿden-i luṭf eyle naẓar
Ḳadrini bilmede ẖod gevherüñ ey kān-ı kerem
Eyledi ḥażret-i Ḥaḳ ẕātuñı mahż-ı cevher
H̱aṣlet-i ẕātuñ iñen luṭf u teraḥḥum ḳılmaḳ
Sen ki raḥm itmeyesin ḥālüme kim şefḳat ider
Ey ṭabīb-i dil-i āzürde-dilān eyle meded
H̱aste-i miḥneti bu künc-i belādan ḳurtar
Żaʿfdan dönmege bir yanuma yoḳ ṭāḳat ü tāb
Pūte-i ġamda yanup oldı yirüm ẖākister
Ol saʿādetlü güzel başuñ içün ey server
Elin al ḳoma ayaḳda ola ẖāke yekser

Ḳodı ayaḳda beni devr-i felek cürʿa-mis̱āl
Pāy-māl eylemedin sāḳī-i miḥnet elüm al
ʿAḳl u fikrüm güm olaldan ider oldum ġamdan
H̱ām sevdālar ile her gice nā-puẖte ẖayāl
Şöyle dil ġamzededür dü elem oldı ki āh
Ḳalmadı tende meded cān-ı żaʿfumda mecāl
Ṭāḳatüm yoḳ ki varam derdüme dermān arayam
Pāy-ı ʿaḳla elem ü miḥnet ü ġam urdı ʿuḳāl
Ẕerrece merḥametüñ olmaz ise ben ẖāke

Ḳaldum ayaḳda cefā vü sitem ile pāmāl
Ol saʿādetlü güzel başuñ içün ey server
Elin al ḳoma ayaḳda ola h̬āke yekser

Bir yaña cevr-i felek bir yaña ṭaʿn-ı aʿdā
Öldürür ḳorḳarın āh̬ir beni bu renc ü ʿanā
H̬aste-dil künc-i felāketde yatur zār u zebūn
Ey ṭabīb-i dil ü cān eyle meded derde devā

[38a] NECĀTĪ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Yāre n'eyler ʿārıżuñda ey boyı serv-i revān
Bir elifdür ol ʿiẕāruñ ortasında bir zamān

Yāre yoḳdur ʿārıżuñ nāzükligidür şīvedür
Cennete yol kesmek ister bir yañaġı gülsitān

Ṣafḥa-i Keşşāf'dur gūyā h̬aṭ-ı ruh̬sār-ı dōst
Kim çekilmiş sürh̬-ile āyātına medd-i beyān

Defter-i ḥüsnüñi tezyīn itmege h̬aṭ çekdiler
Yā h̬aṭuñ yañlış diyü dırnaġla itdiler nişān

Yā meger kim leşker-i Firʿavn'ı iderken helāk
Nīl şaḳḳ olmışdurur Mūsī elinde bī-gümān

Yāre n'eyler ʿārıżuñda ḥāşe-lillāh dōstum

Kendü kendinden Necātī ṭabʿın eyler imtiḥān

VE LEHU

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün

--. / .--. / .--. / .--

Nāṣıḥ sözine isteyen elbetde ʿilācı

Mey nūş idegörsün ki başar acı acı

Dil şīşe gibi nāzük ü ṣāfidi dirīġā

Laʿlüñ meyini içmeyeli bozardı müzācı

Çīn ü Ḫoten'üñ bacını boynuña mı alduñ

Ey ḫāl ü ruḫ-ı memleket-i Rūm ḫarācı

Yüzi ḳara vü gözleri aḳ ola raḳībüñ

Sögmek nicedür bilmezin el-ḳıṣṣa duʿācı

Aġyār-ı bed-endīşi Necātī dileriseñ

Fevt eyleme ki furṣatıdur geldi yamacı

VE LEHU

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- /..-- /..-- /..-

Her kim ol cennet içün dünyede çekdi emegi
Gerek olmazken eyü vardı ḳayurdı geregi

Getür ey dōst geçür dil yerine peykānuñ
ʿĀşıḳun çünki demürlerden olurmış yüregi

Olmışiken lebüñüñ būseleri virdi ḥayāt
Cānimiş laʿl-i lebüñ būselerüñ cān [kese]gi

Beni yanınca sürinmege ḳabūl eyleye mi
Gölgesinden utanup ʿār ider oldı biregi

Olımaz ḳılca ḳadar nāfe ṣaçuñdan ayru
Meger ol zülf-i siyāh ile kesildi göbegi

Yüzüme düşmez ayaġuñ tozına sürinmek
Nidelüm böyle imiş arada Ḥaḳḳ'uñ dilegi

[38b]Gel ki dünyāyı Necātī senüñile görüyor
Gitme ey ḫāl-i ruḫ iki gözümüñ bebegi

VE LEHU

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- /..-- /..-- /..-

Mest bülbül yine gül yaḳasını çāk eyler
ʿĀrif-i vaḥdet olan bu bilür idrāk eyler

Kimi kim bād-ı fenādan ṣaḳına pīr-i muġān
Bir iki cürʿay-ile ḫākini nem-nāk eyler

Hele cārūb-ı müjem ḳomadı ḳapuñda ġubār
Ki miyān-beste olanlar yolını pāk eyler

Olımaz ṣūfī melāmet oḳına ḳarşu siper
Yine bu şīveleri ʿāşıḳ-ı bī-bāk eyler

Yā Rab ol ḥoḳḳa laʿlin ne müferreḥdür kim
Her nefes niçe Necātī'i feraḥ-nāk eyler

VE LEHU

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- /-.-- /-.-- /-.-

Ḫaṭṭ-ı reyḥānile ol zībā ʿiẕār
Ṣanasın muṣḥafdur āyet-ber-kenār

H̱ōş yaratmışdur dehānuñda lebüñ

Cān[ı] yoḳdan var iden Perverdigār

Aġız açmışdur ṣulu şeftālūlar

Bāġ-ı ḥüsnüñ çaġıdur ey gül-ʿiẕār

Çeşm-i āhū dāġ-ı ḥasret görinür

Olmayınca Leylī Mecnūn'a şikār

Bir ıl öñdin olıgör ẖāk-i ḳadem

Minnet itmedin Necātī rūzgār

VE LEHU

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..--/ ..--/ ..-

Baña yārüñ yañaġı vü lebi vü ḳaddi yiter

Üzil ey gül açıl ey ġonçe yaḳıl ey ʿarʿar

Baña ol ḳāmeti Ṭūbā lebi ʿunnābī gerek

N'ideyin baḳmaġile serv-i çemenden ne biter

Baña ider ki göñül ʿaḳl unut ʿaşḳı gözet

Bilürin geldügi yoḳdur delüden uṣlu ẖaber

Bir iki gün daẖi sen māha irişmez bir elüm

Yaşum u āhum ider yir ü gögi zīr ü zeber

İşidür ṣubḥa degin āh u fiġān eyledügüm
Hīc bir kerre dimez ḫaste Necātī n'eyler

[39a] *fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün*
-.-- /-.-- /-.-- /-.-

Gözlerüm yaşı ġamuñla cūybār olmışdurur
ʿĀşıḳ-ı şūrīdeñ ey cān bī-ḳarār olmışdurur
Zülf-i şīrīnüñ yüzüñde tārmār olmışdurur
Gülşen-i ḥüsnüñde bülbüller hezār olmışdurur
Gül yüzüñde ġonçe ġāyet şermsār olmışdurur
Ḥālümiçün ḫalḳ-ı ʿālem ġam-güsār olmışdurur
Ol sebebden bāġ-ı ḥüsnüñ lāle-zār olmışdurur
Vaʿde-i vaṣluñla diller intiẓār olmışdurur
Nice mecnūn olmayam evvel bahār olmışdurur
Bu ne nāzük luṭf [u] ḥüsn olur hezārān āferīn

Ruḫlarında dem-be-dem şol zülf-i müşg-efşān ider
Ṣanasın ṭāvus-ı ḳudsī pür açup cevlān ider
Bu leb-i cān-baḫşı biñ giryānları ḫandān ider
Ey niçe ʿāḳılları ʿaşḳında ser-gerdān ider
Gülşen-i ḥüsninde bülbüller ṭurup efġān ider
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteler her yañadan seyrān ider
ʿĪd-i vaṣliçün Fedāʾī cānını ḳurbān ider
Būse cer itdüñ diyü dervīşine bühtān ider
Ḥayderī-veş ṭas alup kūyın güneş cevlān ider
Bu ne nāzük luṭf u ḥüsn olur hezārān āferīn

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- /-.-- /-.-

Maḳdemüñden çün şeref buldı şehā rūy-ı zemīn
Mihr ü meh şām u seḥerden ṭapuña olur ḳarīn
Fetḥ idüp mülk-i ʿIrāḳ'ı eyledüñ tā ʿazm-i Çīn
Āferīn ey āṣaf-ı sulṭān Süleymān āferīn

Tā semend-i ʿadl-ile meydāna cevlān eyledüñ
Ṭopı ser-gerdān idüp çevgānı ḥayrān eyledüñ
Terk idüp Rūm'ı ʿAcem mülkini seyrān eyledüñ
Āferīn ey āṣaf-ı sulṭān Süleymān āferīn

Gün gibi seyr itdüñ āfāḳı ser-ā-ser ser-te-ser
Lüʾlü fer virdüñ zemīn ü āsmāna ser-te-ser
Yarıcuñ Allāh ola çün eyledüñ ʿazm-i sefer
Āferīn ey āṣaf-ı sulṭān Süleymān āferīn

[39b]Ẓıll-ı Ḥaḳ'sın Yūsuf-ı ḥüsnüñ bu gün Kenʿān'ısın
Şeh Süleymān ḥażretinüñ āṣaf-ı devrānısın
Āsmān-ı behcetüñ mihr ü meh-i tābānısın
Āferīn ey āṣaf-ı sulṭān Süleymān āferīn

Hażret-i paşa-yı āṣaf-ḳadr gerdūn-iḳtidār
Āftāb-ı ʿizz ü devlet sāye-i Perverdigār
Ey Vesīlī ḳıl duʿā-yı devletin leyl ü nehār
Āferīn ey āṣaf-ı sulṭān Süleymān āferīn

Devletüñ olsun mezīd ü ʿömrüñ olsun müstedām

Niçe kim seyr eyleyüp mihr ü mehile ṣubḥ u şām

Bu yiter vird ü duʿā ḫalḳ eyleye yevmü'l-ḳıyām

Āferīn ey āṣaf-ı sulṭān Süleymān āferīn

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- /-.-- /-.-

Ḳanı bir māh-ı münevver kim hilāli olmaya

Var mı ya bir mihr-i enver kim zevāli olmaya

Ḳanı ya bir merd-i kāmil kim sivā terkin ḳılup

Dōst şevḳından türāb olınca ḫālī olmaya

Var mı bir baḥr-i muḥīṭ içinde müstaġraḳ ki anuñ

Ẕerrece günine baḳmaġa mecāli olmaya

Ser içinde menzil-i faḳr u fenā taḥṣīl iden

Şāh-ı ʿādildür eger bir köhne şālı olmaya

Her nice ḫūnḫˇārise ġāzī dimeñ ol şaḫṣa kim

Nefs-i kāfir-kīşile her dem ḳıtāli olmaya

ʿĀrif oldur her ne deñlü medḥ idüp ẕemm eyleseñ

ʿAynına almaya ḫaẓẓ u infiʿāli olmaya

Ger virürseñ göñlüñi bir şāha vir kim luṭfile

Yirde gökde isteseñ hergiz Miẟāli olmaya

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- /..-- /..-- /..-

Yaraşur kim seni ser-defter-i ḫūbān yazalar

Nāme-i ḥüsnüñiçün bir yeñi ʿunvān yazalar

[40a]N'ola gelse ḫaṭ-ı sebzüñ ne ḫaṭāsı ola kim

Kaʿbe'nüñ çevresine āyet-i Ḳurʾān yazalar

İttifāḳ eyledi naḳş ehli ki cān yaz diyicek

Naḳş idüp ṣūret-i insān lebüñi cān yazalar

Diñ eṭıbbāya ki Ḳānūn u Şifā yazmaḳdan

Hüner oldur ki ġam-ı dilbere dermān yazalar

Baña dirlik yiter ol kim ölicek derdüñ-ile

Meşhedüm mermerine küşte-i cānān yazalar

ʿAceb ola ki Necātī işidenler bu sözi

Yine yazup yañılup defter ü dīvān yazalar

Beni ser-defter-i ʿuşşāḳ iden Allāh umarum

Ki seni pādişeh-i mülket-i ʿOs̱mān yazalar

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

Ele girmez mi begüm aya ḳadar aḳ kāġıd

Ḳaralansa nice ola bir iki barmaḳ kāġıd

Başladum leşker-i hicrānile ceng eylemege
Ḳalemüm elde ʿalem oldı vü bayraḳ kāġıd

Üstüḫˇānum seg-i kūyuña yiter nāme-i ʿarż
Kiçiden ʿādet ise uluya varmaḳ kāġıd

Baġri hiç olmazise bir iki kez aġzuma sög
Dōstum güc degül eʿāşıḳa yazmaḳ kaġıd

Oyuna ṭaldı kebūter gidemez nice ola ḥāl
İl temāşāmuza baḳar uçurursaḳ kāġıd

Yazılup irmeye pāyānuña dek nāme-i şevḳ
Heb aġaçlar ḳalem olsa ḳamu yabraḳ kāġıd

Sen şeker-lebden umar vaṣl Necātī-i żaʿīf
Ki ṣarılur iyi ḥalvālara alçaḳ kāġıd

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- / ..-- / ..--/ ..-

Yine bir ġonçe-dehen gül gibi ḫandān oldı
Ruḫ-ı zībāsıyile āfet-i devrān oldı
[40b]Kim naẓar ḳıldıyise ḥüsnine ḥayrān oldı
Şevḳ-ı ḥüsniyile ʿālemlere destān oldı
Şol ʿAcem-zāde ki ser-defter-i ḫūbān oldı

Bir nihāl-i gül-i raʿnādurur ol tāze cüvān
Ṭıfl-ı nāzük-beden ü lāle-ḫadd ü mūy-miyān

Ḳadd-i Ṭūbī'siy-ile bāġ-ı cinān oldı cihān

Didiler varsa ʿālemde budur serv-i revān

Şol ʿAcem-zāde ki ser-defter-i ḫūbān oldı

Ḫam-ı ebrūlarına ṭāḳ-ı muʿanber didiler

Ḳıldı miskīn ṣaçı āfāḳı muʿaṭṭar didiler

ʿĀrıżında görinür nūr-ı muṭahhar didiler

Bu leṭāfetle aña rūḥ-ı muṣavver didiler

Şol ʿAcem-zāde ki ser-defter-i ḫūbān oldı

Gelmeye Rūm'a anuñ ṣūreti bürhān-ı ʿAcem

S̱ābit olmazdı dürüst olduġı īmān-ı ʿAcem

Ol cüvān oldı yine mürşid-i pīrān-ı ʿAcem

Çāker olursa sezādur aña ḫūbān-ı ʿAcem

Şol ʿAcem-zāde ki ser-defter-i ḫūbān oldı

Ḥālet-i ʿaşḳı anuñ ʿāḳılı dīvāne ider

Leb-i mey-gūnı niçe zāhidi mestāne ider

Āşinālıḳ ideni ġayrıya bīgāne ider

Tābiş-i şemʿasını Meşrebī pervāne ider

Şol ʿAcem-zāde ki ser-defter-i ḫūbān oldı

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- /..-- /..-- /..-

Senüñiçün götürür sīnede ādem cānı

Ehl-i dilden ne ḳaçarsın behey ādem cānı

Gel e bir būseñe luṭf eyleye biñ cān virelüm
Daḫi serber virelüm memleket-i ʿOs̱mān'ı

Derd ü hicrüñle didüm ṭobṭolu ḳandur cigerüm
Nāz-ile geldi didi görmek olur mı ḳanı

[41a]Nice tīmār ide ġamzeñ oḳı zaḫmına yürek
Kendü başına ṭoḳınmaz yüregün dermānı

Çıḳarur rızḳını ṭaşdan bilürüz üç erdür
Yir bulur ḳandayise ġamzeñ oḳı peykānı

ʿĀşıḳın öldürici bir büt-i raʿnā varimiş
Ṣanemā varise sensin o mürüvvet kānı

Gör e İsḥāḳ'ı gör e Üskūb'ı virmez ḳıluña
Melike yir ḳomadı şehrimüzüñ oġlanı

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

ʿAşḳ yolında ḳamu derd oldı yoldaşum benüm
İçdigüm ḫūn-ı cigerdür ġuṣṣadur aşum benüm
ʿAşḳdur atam anam ġamdur ḳarındaşum benüm
Gözlerümden aḳdı deryālar gibi yaşum benüm
Dōstlar çoḳ nesne gördi oñmaduḳ başum benüm

Ṣanmañuz ʿālemde siz bu derd-i ʿaşḳı serserī
Yirde gökde ʿāşıḳ olan kimsenüñ yoḳdur yiri

Ḳaçma gözüm yaşını görüp berü gel ey perī
Geçmegiçün seyl-i eşkümden ḫayālüñ ʿaskeri
Bir direklü iki gözlü köpridür ḳaşum benüm

Cān ferāġat gūşesine geçdi bir ḫırḳa geyüp
ʿĀlemüñ varını ʿāḳıllar gibi yoġa ṣayup
Vāz geldi dil bu çarḫ-ı dehri çoḳdan boşayup
Her gice altun beneklü āsmānīler geyüp
Uşbu çarḫ-ı pīrezen olmışdur oynaşum benüm

Rāh-ı ʿaşḳa ikiñüz daḫi gidersüz yalıñuz
Bilmezem ey cān u dil n'olur sizüñ aḥvāliñüz
Çün gidersüz biriñüz daḫi bizümle ḳalıñuz
Ben gedā fürḳat diyārında ḳalurdum yalıñuz
Miḥnet ü derd ü belā olmasa yoldaşum benüm

[41b]Oldı ṭoḳuz yüz yigirmi altı içinde saḳīm
Çāre bulmadı bu derde çāre eyleye ḥekīm
Düşdi ʿasker beynine ey Naẓmī bu ḫavf-ı şemīm
Ey felek ṭoḳuz ṭolu cām içmeyince Ḫan Selīm
Devr içinde kimse olmadı ayaḳdaşum benüm

ḤĀFIẒ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- /-.-- /-.-

Bir ʿaceb zīnetle ʿarż itdi cemālin çün nigār
ʿAks-i ḥüsninde münevver oldı ʿālem çün nigār
Bārek-allāh ẕī-kemāl-i ḳudret-i Perverdigār
İşte ādem işte merdüm işte dilber işte yār

Ol nigār-ı bī-bedel ġāyet ḳıyāmetdür bugün
Devlet-ile aḫter-i burc-ı saʿādetdür bugün
Şeh-süvār-ı merd-i meydān-ı melāḥatdür bugün
İşte ādem işte merdüm işte dilber işte yār

Şimdi kimdür kişver-i ḥüsnüñ ser-āmed serveri
K'ehl-i dil ḳatında maḳbūl ola anuñ her yiri
Bir temāşā ile gör nice perīdür ol perī
İşte ādem işte merdüm işte dilber işte yār

Heb işi iḥsān-ile ḫulḳ u seḫā vü cūddur
Bir vücūd-ı pākdür kim beñdeşi nā-būddur
Bunca aḫlāḳ-ı ḥamīd-ile ʿaceb maḥmūddur
İşte ādem işte merdüm işte dilber işte yār

ʿĀlem-i ʿaşḳ içre Ḥāfıẓ niçe bir o kār ola
Çün seversin bārī bir dildārı sev ki yār ola

Bu cihān bāğında bir gül var mı kim bī-ḫār ola
İşte ādem işte merdüm işte dilber işte yār

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün
--. /.--. / .--. / .--

Dīvāne göñül düşdi ṣaçuñ silsilesine
İletiser anı ʿāḳıbet ol silsile sine

Cān ḳaldı uzun ḳaşlaruñuñ yāsına ḳurbān
Kirpüklerüñe oldı hedef oḳına sīne

[42a]Her şeb şerer-i şemʿ-i ruḫuñdur senüñ ey meh
Bu nüh felegüñ āteş uran meşʿalesine

Ḳılduḳca naẓar yüzine bir māh-liḳānuñ
Ṣayḳal uralar göñlimüzüñ āyīnesine

Maʿşūḳ-ile ʿīş eyle vü nūş it meyi sāḳī
Kim varı cihānuñ budurur daḫi nesine

Bu sīne eger sine vara āteş-i mihrüñ
Ayrılmaya anda vara anuñ-ile sine

Şāhā bu Ḫafīz ḳuluña ḥikmet ne [re]vādur
ʿAyb olur aḫī küslik efendi kölesine

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- /-.-- /-.-- /-.-

Ḫalḳa-i zülfin ḳaçan dilber yüzine ṭaġıdur
Cān-ı ʿuşşāḳ üzre gūyā ki maḥabbet daġıdur
Gözleri dil mülkini yaġmāya virdi āh kim
İller-ile ḫōşdur ol ẓālim bizümle yaġıdur

Ġam ġubārından nice ḫālī ola meydān-ı dil
K'ol sitem-kāruñ gice gündüz atı oynaġıdur

Ey gözüm merdümek it sürme naẓardan eşkümi
Kim sevād-ı mışr-ı ḥüsn içinde yüzüñ aġıdur

Ḫōş hevā-perver degül midür perīşān sünbülüñ
K'āb-ı Kevs̱er'den içer bāġ-ı cinān yaylaġıdur

Ḥalḳa-i züflinde ṣāḥib dilleri bend eylemiş
Veh bu ẓālim siḥr bāġında ʿaceb dil bāġıdur

Ṣu gibi bir gün yüzi üstine başmaduñ ḳadem
Gerçi sen serdüñ Nebātī ayaġı ṭopraġıdur

YAḤYĀ

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

Niçe bir mācerāmuz dōstāna dāsitān olsun
Niçe bir nār-ı ʿaşḳum dūd-ı āhumdan ʿayān olsun
Mekānum ʿayn-ı ʿālemde nihān-ender-nihān olsun
Kilāb-ı kūyuña cism-i żaʿīfüm armaġan olsun

[42a]Ne kūyuñ āh-ile ṭolsun ne ḳapuñda fiġān olsun
Beni öldür vücūdumdan ne nām u ne nişān olsun

İki dest-i duʿā gibi baña seng-i mezār itme
Mezārum nā-bedīd it ʿayn-ı ʿuşşāḳa ġubār itme
Ölüm bir ḫˇāb-ı rāḥatdur ḥayāta iʿtibār itme
Enīnümden emīn ol ādem añla ḳaçma ʿār itme
Ne deñlü zaḥmetise iḫtiyār eyle ḳarār itme
Beni öldür vücūdumdan ne nām u ne nişān olsun

Viṣāl-i dil-güşāsından firāḳ-ı dil-rübā yegdür
Celālinden cemālin gör vefāsından cefā yegdür
Muḥaṣṣal sālike rāh-ı ʿadem ol dem Ḫudā yegdür
Yoġ olmadan var olmaz ölmeden ölmek baña yegdür
Budur bend-i fenādan ṣaḥn-ı ṣaḥrā-yı beḳā yegdür
Beni öldür vücūdumdan ne nām u ne nişān olsun

Seni rencīde-ḫāṭır eylerimiş nāle vü zārı

Niyāz ehlin helāk eyle gör e yoluñdaki ḫārı

Yumılmayınca ten gözi açılmaz yār dīdārı

S̱evābın ḳaṣd idüp ḳurtar belālardan bu bīmārı

Eyā ḥüsn ilinüñ ṣāḥib-ḳırānı ḫışm-ile bārī

Beni öldür vücūdumdan ne nām u ne nişān olsun

Maḥabbet āhına yārüñ cefāsı imtiḥānıdur

Ölümlü ḫasteye cevr oḳları devlet nişānıdur

Baña Yaḥyā gibi ölmek ḥayāt-ı cāvidānīdür

Beḳā bilme felek āyīnesini cümle fānīdür

Begüm ḫayr işi teʾḫīr itme billāh zamānıdur

Beni öldür vücūdumdan ne nām u ne nişān olsun

[43a] *feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün*

..-- / ..-- /..-- /..-

El öpüp pīr-i muġānuñ varalum ḫiẕmetine

Zāhidüñ niceye dek aldanalum daʿvetine

Sāḳıyā şāh-ı zamānuñ demine devletine

Gülsitāna gidelüm gel gül ü mül ṣoḥbetine

[Ṭo]laşı ṭolaşı bir ṣaçları reyḥānlar-ile

Demidür hem-dem olavuz gül-i ḫandānlarile

Sürinüp sāye gibi serv-i ḫırāmānlar-ile

Gülsitāna gidelüm gel gül ü mül ṣoḥbetine

Muṭribā sāz gibi bülbüllere dem-sāz idelüm
Uralum naʿraları nāya hem-āvāz idelüm
[Ge]rm olup ʿīşe seḥerden yine āġāz idelüm
Gülsitāna gidelüm gel gül ü mül ṣoḥbetine

Dökdi çün çīnī ṣurāḥīsini sūsen çemene
Lāleler def ṭutuban geldiler ol encümene
Bildürüp naḳd-i dili muṭrib-i şīrīn-süḫana
Gülsitāna gidelüm gel gül ü mül ṣoḥbetine

Yine ser-mest olalum naʿra-i yāhūlarla
Ḳaçalum bāġa perī-şīveli āhūlarla
Götürüp döne döne ayaġı ṭolularla
Gülsitāna gidelüm gel gül ü mül ṣoḥbetine

İçelüm cām-ı feraḥ ġonçe-i ḳalbi açalum
Ḫūblarla çemen-i ʿişrete ṭoġrı ḳaçalum
Ẕevraḳ-ı ʿīşi sürüp ġam deñizin geçelüm
Gülsitāna gidelüm gel gül ü mül ṣoḥbetine

Gülşene nāz-ile göñlekcek olup geldi semen
Bülbüle söylemek ister açuban ġonçe-dehen
El ṣalar saña ayaġ üzre ṭurup serv-i çemen
Gülsitāna gidelüm gel gül ü mül ṣoḥbetine

[43b]Lāle-ḫadlerle çemen ṣoḥbetini zīnetde görüp
Ġonçe leblerle açıl gülşene oturma ṭurup

Devr el virmişiken sāḳī ayaġı götürüp
Gülsitāna gidelüm gel gül ü mül ṣoḥbetine

Jāle dürrin ṭaḳınup gülşene gel zīnet-ile
Şāh olup ṭutdı çemen milketini şevket-ile
Ey Celīlī ele alup ḳadeḥi ḥürmet-ile
Gülsitāna gidelüm gel gül ü mül ṣoḥbetine

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Ehl-i ḥālüz ṣanma ey zāhid bizi ḫālīlerüz
Bende-i maḳbūl-i dergāh olmış iḳbālīlerüz
Göñlimüz alçaḳdur ammā himmeti ʿālīlerüz
Cāna başa ḳalmazuz ʿālemde Yaḥyālılaruz

Virmedük bu pīrezen dünyāya dil pervāneyüz
Rūbeh-i dehrüñ zebūnı olmaduḳ şīrāneyüz
Ṭurmada oturmada cünbişde dervīşāneyüz
Cāna başa ḳalmazuz ʿālemde Yaḥyālılaruz

Bu yalancı dehre baş indürmedük gerçeklerüz
Pīrezen dünyāya māyil olmaduḳ erkeklerüz
Dutmazuz şāhum bilimüzden ḳuşaġı beklerüz
Cāna başa ḳalmazuz ʿālemde Yaḥyālılaruz

İçmişüz vaḥdet şarābı cürʿasın ḳan ẕillerüz
Gūşe-i ḫum-ḫāne-i şāhīde lā-yaʿḳıllaruz

Ṣūretā bir ḳaṭreyüz ammā ki deryā-dillerüz
Cāna başa ḳalmazuz ʿālemde Yaḥyālılaruz

Biz fedāʾī cānlaruz yoḳdur ölümden bīmimüz
Cān-ile vardur erenler yolına teslīmimüz
Kimimüz meydānda baş virür baş alur kimimüz
Cāna başa ḳalmazuz ʿālemde Yaḥyālılaruz

ʿĀlemüñ biz de gözi ḳanlu birer şehbāzıyuz
ʿAşḳ-ile cān oynaruz bu ʿarṣanuñ cānbā[zıyuz]
Kimimüz göçdi şehīd oldı kimimüz ġāzīyüz
Cāna başa ḳalmazuz ʿālemde Yaḥyālılaruz

[44a] *feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün*
..-- / ..-- /..-- /..-

Niçe bir cehl-ile bir yirde ḳarār eyleyelüm
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm[10]

Çekelüm cām-ı ezel cürʿasını nūş idelüm
ʿAḳlı yaġmāya virüp nefsi ferāmūş idelüm
Ṭaḳalum gūşımuza ḥaḳ sözi mengūş idelüm
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

Ehl-i diller ḳademinde yüriyüp ḫāk olalum
Ġavṭa-i baḥr-i maḥabbetde yunup pāk olalum

[10] İlk kıta eksiktir.

Mūy-ı hestīden arınup şeh-i bī-bāk olalum
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

Niçe bir Rūm'a bu cān mürġını zindān idelüm
Çıḳalum Şām u Ḥaleb mülkini seyrān idelüm
Şehr-i Şīrāz'a varup [ʿazm-i Ḫor]āsān idelüm
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

Aşalum Ḳonya Ḳaraman ilinüñ bellerini
[...]
Gidelüm Hind'e temāşā idelüm illerini
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

Gezelüm Çīn'i vü Māçīn'i Ḫıtāy'ı Ḫoten'i
Uġrayup seyr idelüp ḫıṭṭa-i mülk-i Yemen'i
Gelelüm ravża-i Aḥmed'de olalum Medenī
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

ʿArafāt'a çıḳalum biz daḫi ḥācīler-ile
Baş açuḳ çaġrışalum Ḥaḳḳ'a nācīler-ile
El açup yalvaralum cümle duʿācılar-ile
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

Varalum Kaʿbeʾi bir kerre ṭavāf eyleyelüm
Düşelüm [...]

Saʿy ḳıl olmaya Ḥāfıẓ ki ḫilāf eyleyelüm
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- /..-- /..-- /..-

Ḥubb-ı cāh-ile niçe vażʿ-ı vaḳār eyleyelüm
Şeş cihetden geçelüm bir daḫi kār eyleyelüm
[44b]Ferd olup ʿālem-i ʿirfāna güẕār eyleyelüm
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

Çıḳarup cübbe vü destārı geyüb şāl-ı ʿabā
Ḳayd-ı dām oldı bize çünki bu tāc u ḳabā
Dāġ-ı ʿaşḳ-ile yaḳup kendi özümi ser-tā-pā
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

Kerbelā üstine varup yaḳalar çāk idelüm
Meşhed-i āl-i resūle yüzimüz ḫāk idelüm
Tīġ-ı miḥnetlerle cānı zaḫm-nāk idelüm
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

Mıṣr'ile Şām'ı geçüp Kaʿbe ṭavāfın idelüm
Naḳdimüz bu yola ḫarc eylemeyüp pes nidelüm
Milket-i Rūm'ı ḳoyup Hind'e vü Sind'e gidelüm
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

[...] ammā himmeti [...]
Ṭurmayup yir yüzini seyr idelüm āb gibi

[...] ilden ile cām [...]
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

[...] vü serkeş ebrūyı idüp pāk tırāş
ʿĀleme virmeyelüm bir nemedi başa baş
Rūy-ı ṣaḥrāyı döşek idinelüm yaṣduġı ṭaş
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

Şedde vü ṭabl ü ʿalemlerle idüp cümle hücūm
Rūm abdāllarıyuz eyleyelüm ġayret-i Rūm
Ṣalalum şarḳa vü ġarba yine āvāz-ı ḳudūm
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

Reng-i ġamdan açalum āyīneveş pāk olalum
Ġam beyābānları içre düşelüm ḫāk olalum
Terk-i tecrīd oluban ʿāşıḳ-ı bī-bāk olalum
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

Ey Celālī berü gel kibr ü riyādan ḳaçalum
Zühd ü taḳvāyı ḳoyalum būriyādan geçelüm
Dili ṣāfī ḳılalum cām-ı ṣafādan içelüm
Gel ḳalender olalum terk-i diyār eyleyelüm

[45a] *fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün*

-.-- /-.-- /-.-- /-.-

[Yüzine] ḫūrşīd-i ʿālem-tāb beñzer beñzemez
ʿAnberīn ḫāline müşg-i nāb beñzer beñzemez

[Laʿline] ġonca-i sī̄r-āb beñzer beñzemez
Gūşe-i ebrūsına miḥrāb beñzer beñzemez
Laʿl-i nāb-ı dilbere ʿunnāb beñzer beñzemez
Eşküm içre dī̄deme ġarḳ-āb beñzer beñzemez

[...] kūyuñı
Cennet-i aʿlāya virmem gülsitān-ı kūyuñı
[...] ider mi çarḫ üzre āsitān-ı kūyuñı
Mürġ-ı cān ister hevā eyler cinān-ı kūyuñı
[...] būstān-ı kūyuñı
Ṣulamaġa [...] dolāb beñzer beñzemez

Her dem suʿāl eyler büt-i sī̄mī̄n-bedenim
Tā giriftār-ı firāḳ-ı zülf-i müşgī̄n peykerüm
[...] ey dī̄vāne [...]
Ya ola ḥāl-i dilüm zülfüñden [...]
Āyet-i zülfüñ yādına ḳan aġladuḳca gözlerüm
Yollar üzre eşküme [...] beñzer beñzemez

[...] zülfi sünbül gözleri bādām [...]
[...] gehī̄ bir fitne-ger
[...] ḥālini mürġ-ı [...] yā fitne-i devr-i ḳamer
Pāyesin [...]
Mur-ı ḫaṭṭıñ cemʿ olup şimdi lebüñden zevḳ ider
Ol leb-i cān-baḫşuña cüllāb beñzer beñzemez

[45b]Ḫāl-i laʿlüñ [...] dāyim şeker
Ḫāṭṭ-ı dil-cūyuñ mıdur

Bendesidür [...]

Ṭāliᶜ i ferḫundedür [...]

[...] gün gibi cānā ḳamerveş [...]

Nā-resīde çehreñe meh-tāb beñzer beñzemez

Bir gedāyidüm ki istiġfār iderdüm ruḫına

Başum aġrıdı cihānda tāc u [...]

Derd-i dāġ-ı hicr-ile şādīyidi göñlüm ḫaste

Pādişāhum āsitānuñda irişdüm [...]

[...] kūyuñda vardum rāḥata

Aña tems̱īl istedüm sincāb beñzer beñzemez

Ol ki dār-ı ḥüsn-i melāḥat kişverinüñ begleri

Aña olmışdur müsellem mülk-i nāz [...]

Bir ḳabā zerkeş ḳulıdur āftāb-ı ḫāverī

Ol ki oldı [...] mehcūr anuñ [...]

Nūr-ı Aḥmed'dür cebīni aña nisbet ruḫları

Āh Cinānī ḫaṭṭına aṣḥāb beñzer beñzemez[11]

[46a] ḲAṢĪDE-İ MİᶜRĀCİYYE-İ FAḪRÜ'L-ᶜĀLEMĪN ĠANĪ-ZĀDE MEḤEMMED ÇELEBİ SELLEMEHU'LLĀHU TEᶜĀLĀ

mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün

-.-- /-.-- /-.-- /-.--

Teᶜālallāh zihī şām-ı sürūr-encām-ı ġam-fersā

Ki oldı maẓhar-ı esrār-ı sübḥānelleẕī esrā

[11] Cinānī'nin tenkitli basım dīvānında bulunmamaktadır.

Felek maḥv eyleyince al tamġasını ḫūrşīdüñ
Zemīnüñ ẓıll-ı maḫrūṭīsi çekdi ʿanberīn ṭuġrā

Zer-i pür-tāb-ı mihri bozdı çünkim dirhem-i necme
Miḥekk-i şāma urdı anı bir bir nāḳıd-ı dünyā

Gül-i mihrüñ gül-ābın aldı ʿālem dīg-i ḫāk içre
ʿAceb mi olsa ser-pūş-ı felekde ḳaṭreler peydā

Ṭaġıtdı bād-ı ṣarṣar ḫırmen-i ḫūrşīd-i raḫşānı
Kevākib ṣanma itdi her yire bir dānesin ilḳā

Yanup mihr āteşinden kāġıd-ı rūz oldı ḫākister
Es̱er ḳaldı henūz āteşden anda cā-be-cā ammā

Siyeh semmūr idi ẓulmet beyāżı cā-be-cā encüm
Ne ḥāletdür bu kim gizlendi anda beyża-i beyżā

Temevvücden ṭoḳındı bir ṣadef ḫārāya ḫurd oldı
Ṭaġıldı lücce-i gerdūn içinde lüʾlüʾ-yi lālā

Niḳāb itdi ʿarūs-ı ḫāverī ruḫsārına zülfin
Velī her ḥalḳasından ẓāhir oldı ol ruḫ-ı zībā

Ser-ā-pā ḳurṣ-ı mihri maḥv idüp dendān-ı encümle
Şihābı rāḥat-ı dendān idi ṭārem-i vālā

Semāʿ içre ṣaçup eşk-i nücūmı ṣāl-pūş oldı
Firāḳ-ı şems-ile gerdūn olup hem-ḥāl-i Mevlānā

Çıḳardı cāme-i dībā vü destār-ı muṭallāsın
Felek āheng-i ceng itdi zırıh-pūş oldı ser-tā-pā

Aḳup efyūn-ı şeb toḫm-ı nücūm oldı perākende
Güneş bir kelle-i ḫaşḫāş idi dehr eyledi ifnā

Degül mihr ü şafaḳ ġalṭān olınca farḳ-ı pür-nūrı
Ṭaşup iḳlīm-i şāmı ṭutdı ḫūn-ı Ḥażret-i Yaḥyā

Sevādı sūre-i ve'l-leyl aña zerrīn-nuḳaṭ encüm
Şafaḳ ser-sūredür kim eylemişler sürḫ-ile imlā

Çıḳup laʿlī tutuḳdan Leylī-i meh-rūy müşgīn-mū
Dimāġ-ı Kays-ı çarḫı eyledi āşüfte-i sevdā

Bozuldı ḫayme-i zer-beft-i ḫān-ı ḫāveristānı
İrince ḫayl-i aḫşam itdi miskīn ḫaymesin ber-pā

Çalınca mühr-i mihri uġradı ḳahr-ı Süleymān'a
Sipihr oldı meger kim dīv-i şāma maḥbes-i mīnā

[46b]Felek tāc-ı zerin terk itdi İbrāhīm Edhem-veş
Derūnında ʿaceb mi eylese nūr-ı siyeh meʾvā

O şebdür maṭlaʿü'l-envār-ı miʿrācü'l-Ḫudāvendī
O şebdür maḫzenü'l-esrār-ı ḫalvet-ḫāne-i İsrā

Ol aḫşam oldı ser-tāc-ı nübüvvet ṣāḥibü'l-miʿrāc
O hengām oldı sulṭān-ı rüsül hem-ṣoḥbet-i Mevlā

Şeh-i eyvān-ı ʿizzet tācdār-ı taḫt-ı ḫatmiyyet
Ser-efrāz-ı musaḫḫar-sāz-ı dārü'l-mülk-i ev ednā

Dıraḫşān gevher-i ʿibret-nümā-yı dürc-i maḥbūbı
Fürūzān aḫker-i ẓulmet-zidā-yı burc-ı istiʿlā

Medār-ı ḫilḳat-i ʿālem bahār-ṭīnet-i ādem
Süvār-ı ʿarṣa-i ṭārem emīrü'l-meclis-i ġabrā

Ḥabīb-i ḥażret-i ʿizzet ṭabīb-i ʿillet-i ẕillet
Kefīl-i raḥmet-i ümmet delīl-i cennetü'l-meʾvā

Ḫaṭā-pūşende-i müẕnib ʿaṭā-baḫşende-i tāʾib
Emān-ı maşrıḳ u maġrib emīn-i Yes̱rib ü Baṭḥā

Cenāb-ı Aḥmed-i mürsel imām-ı zümre-i kümmel
Mufaṣṣal-sāz-ı her mücmel rümūz-āmūz-ı her dānā

O sulṭān-ı bülend-eyvān-ı iḳlīm-i ʿadālet kim
Livāʾü'l-ḥamd ile ʿālemleri fetḥ itdi bī-pervā

ʿİẕār-ı meh-veşi pertev-nümā-yı nūr-ı Rabbānī
Zebān-ı dilkeşi gevher-feşān-ı kenz-i lā-yüfnā

Ġubār-ı dergehi küḥlü'l-cilā-yı dīde-i encüm
Ṭınāb-ı ḫar-gehi silkü'l-leʾāl-i gerden-i ḥavrā

Benānı ḥālet-i miftāḥ-ı cennetden peyām-āver
Dehānı noḳṭa-i ġayb-ı hüviyyetden ḫaber-fermā

O şāhuñ sikkesi mihr-i nübüvvet ḫuṭbesi Ḳurʾān
Müşerref anlaruñla naḳd-i dīn ü cāmiʿ-i dünyā

Ṣufūf-ı āl ü aṣḥābı süṭūr-ı ḥüccet-i millet
İmāmetde vücūd-ı pāki gūyā mührile imżā

Ṣalup ferr-i şehen-şāhı idince iki şaḳ māhı
İdüp iki naḳḳāre itdi bāng-i şevketin iʿlā

Kebūter beyżasıyla ḫaṣmını defʿ itdi ġār üzre
Melek dīv-i racīmi necmile ṭard eyledi gūyā

Miŝāl-i ebr-i raḥmet dehri teşrīf itdügi sāʿat
Mecūs āteşlerin bārān-ı fażlı eyledi iṭfā

Yıḳıldı ṭāḳ-ı ḳaṣrı dūr olup sehm-i saʿādetden
Oḳın atdı kemānın yaṣdı ol dem devlet-i Kisrā

Ḥaḳīḳatde sevād-ı āferīniş ẓıllıdur anuñ
ʿAceb mi ẓāhiren bī-sāye olsa āftāb-āsā

Görürdi bī-tereddüd cānib-i ẓahr-ı şerīfinden
Olup mühr-i nübüvvet arḳasında dīde-i bīnā

ʿAceb mi eskiyüp şimdi dökilse dürr-i sīr-ābı
O sulṭāna muraṣṣaʿ çetr idi ebr-i felek-fersā

Gel ey kilk-i hünerver ḳıṣṣa-i miʿrācı taḳrīr it
Degüldür çünki mümkin muʿcizātın eylemek iḥṣā

Gelüp peyk-i ilāhī ḥażret-i peyġambere ol şeb
Getürdi bir burāk-ı berḳ-seyr-i āsmān-peymā

ʿAceb rehvār idi geh ferş ü geh ʿarş üzre cevlānger
Feżāda tünd-rev āhū felekde tīz-per ʿAnḳā

Teni gül ṣaçı sünbül tūġ-ı ṣāhī ol düm-i dil-keş
Ḳulağı berg-i sūsen çeşm-i ẖūbı nergis-i şehlā

Şu deñli tīz-cünbiş kim çerā-gāh-ı vücūd içre
Ezel raẖşın geçerdi rākibi menʿ itmese farżā

Şafaḳla āftāb-ı ẖāverī bir saṭl-ı zerdür kim
İçinde ẖādim iḥżār eylemiş ol esb içün ḥınnā

Cihānı geşt idüp mānend-i nūr-ı dīde bir demde
Mis̱āl-i heft-perde māniʿ olmazdı yedi deryā

Binüp ol raḫşa çünkim maḳṣad-ı aḳṣāya ʿazm itdi
Anuñ evvel ḳonaġı oldı ṣaḥn-ı mescid-i Aḳṣā

İmām oldı ṣufūf-ı enbiyāya görseñ ol demde
Süṭūr-ı muṣḥafuñ üstinde bismillāh idi gūyā

Namāzı çünki itmām itdi ol cāy-ı mübārekde
ʿUrūc itdi semāvāta duʿā-yı müstecāb-āsā

Degül şām u kevākib bād-ı raḫşı eyleyüp cünbiş
Temevvücden ḳarardı pür-ḥabāb oldı yem-i ḫaḍrā

Getürdi hāle bir sīmīn ṭabaḳla girde-i māhı
Velīkin cā-be-cā yanmış diyü meyl itmedi aṣlā

[47a] *mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün*
--. / .--. / .--. / -.-

Deryā-mis̱āl ʿaskerüñ içre ʿalemlerüñ
Fetḥ ü ẓafer sefīnesine açdı bādbān

Minḳārına dilerse alur çarḫı dāne-vār
ʿAnḳā-yı Ḳāf-ı ḳadrüñe bir ṭuʿmedür cihān

Çevgān urupdur aña ezel dest-i himmetüñ
Ol dem bu demdür ki döner gūy-ı āsmān

Bāġ-ı s̱enā vü gülşen-i medḥüñde mürġ-ı dil
Bu naẓm-ı rūḥ-baḫşı oḳur şu gibi revān

Cān olmasaydı ol dehen ey şūḫ-ı dil-sitān
Niçün olurdı cān gibi yā dīdeden nihān

Ruḫsāruñ üzre ṭurreler olmış gürūh gürūh
Gūyā Ḥicāz'a baġladılar Şāmiyān miyān

Görsün nihāl-i serv-i ṣanavber ḫırāmuñı
Berḳ-ı çemende beslemesün bāġbān bān

Laʿlüñ ḫayāli ḥoḳḳa-i ḫāṭırda variken
Yāḳūt-ı nār olmamışidi mekān-ı kān
Bārīk-bīn olanlar ider ḳaşlaruñ ḫayāl
Dendānuñu taṣavvur ider ṭabʿ-ı ḫurde-dān

Mesken şeh-i maḥabbetüñe taḫt-gāh-ı dil
Menzil ḫayāl-i laʿlüñe ḫalvet-serāy-ı cān

Ḳıldı sücūd ḫaddüñe ḳarşu gül ü semen
İtdi ḳıyām ḳāmetüñe şāh-ı būstān

Ṭutdı cihānı pertev-i ḥüsnüñ güneşi gibi
Ṭoldı ṣadā-yı ʿaşḳuñ-ile kāḫ kün-fekān

Eflāke çıḳdı velvele-i ʿarṣa-i zemīn
İndi zemīne ġulġule-i āsmāniyān

[...][12] ṣıfat ne bülbül-i rengīn edānla gelür

Ne ola ṭalʿatuñ gibi ferḫunde gülsitān

Ḥüsnüñ güliyle bāġ-ı cihān gülşen-i İrem

Her sū hezār bülbül-i ṣad-gūne dil-sitān

Dergāh-ı Ḥaḳḳ'a yüz ṭutalum ber-mezīd ola

Cāh u celāl-i salṭanat [u] baḫt-ı cāvidān

Tā şemʿ-i āftāb-ı cihān-tāb-ı ṣubḥ-dem

Devrān ufḳda vażʿ ide bir sīm-şemʿdān

Şemʿ-i beḳāñı bād-ı fenādan nigāh ide

Dāmān-ı ʿavn ü ʿiṣmet dārende-i cihān

Bezmüñde baḫt-ı sāḳī vü iḳbāl hem-nişīn

Cām-ı sipihr-i sāġar u pūlād u zer-nişān

DER-MEDḤ Ü ŞENĀ-YI HAŻRET-İ SULṬĀN SÜLEYMĀN-I ṢĀḤİB-ḲIRĀN BE-TAḲRĪB-İ TEHNİYET-İ SEFER-İ NAḪCEVĀN

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- /..--/ ..-

Eyledi şehri şeref maḳdem-i sulṭān-ı cihān

Reşk-i bāġ-ı İrem ü ġayret-i gülzār-ı cinān

---

[12] Metinde boşluk vardır.

Ṣādmān oldı bugün devr-i kühen-sāl yine
Vuṣlat-ı Yūsuf ile niteki pīr-i Kenʿān

Rūşen oldı açılup dīde-i Yaʿḳūb-ı emel
Demidür menzil-i ʿişret ola beytü'l-aḥzān

Ol zamān irdi ki biñ şevḳile ṭāvus-ı neşāṭ
İde ṣaḥn-ı ḥarem-i bāġ-ı cihānda cevelān

Umaruz kim bulına Kaʿbe-i maḳṣūda vuṣūl
Geçdi çün devletile yirlü yirine erkān

Devlet-i iḳbāl ḳılup eyledi yāri ṭāliʿ
Ḥāṣılı üstimüze döndi sipihr-i gerdān

Nice dem derd-ile dem-beste ḳalup ġonçe-ṣıfat
Baġrımuz delmişidi miḥnet-i ḫār-ı hicrān

Ḥamdü-lillāh ki viṣāl-i şeh-i ferḫunde-ḫıṣāl
Ḳalbimüz açdı yine niteki verd-i ḫandān

Güher-i kān-ı kerem naḳd-i ḥayāt-ı ʿālem
Rūḥdur çeşmi cihān milketine ḥükmi revān

Ḥāfıẓ-ı dīn-i ḳavī ḥāmī-i şerʿ-i nebevī
Ṭāliʿ-i emr-i Ḫudā tābiʿ-i naṣṣ-ı Ḳurʾān

Ḫusrev-i Cem-ʿaẓamet dāver-i ḫāḳān-saṭvet
Bāb ki eñ kem ḳulı Cem ʿabd-i ḥaḳīri ḥāḳān

Dāver-i devr-i zamān Şāh Süleymān ol kim
Yüz sürer pāy-ı semendine mülūk-i devrān

[47b]Şāh-ı Cemşīd-ḥaşem ḫusrev-i ḫūrşīd-ʿalem
Ser ü serdār-ı ser-efrāz-ı selāṭīn-i zamān

Ḫāk-i rāhı güher-i tāc-ı selāṭīn-i cihān
Ayaġı ṭopraġıdur sürme-i ʿayn-ı aʿyān

Tāc-dārān-ı cihān sāye-nişīn-i ʿalemi
Ser-firāzān-ı memālik yolına ser-bāzān

Güher-i tācı żiyāsıyla memālik rūşen
Ḫançer-i ʿadli cilāsıyla cihān pür-lemeʿān

Ḥarem-i ḳadrine bir günbed-i zerkār felek
Aña bir ṭāḳ-ı muraṣṣaʿ kemer-i keh-keşān

Āteş-i şuʿle-i şemşīr-i cihān-tābından
Küfr ü ilḥād kütüb-ḫānesin itdi sūzān

Tācdārā başına teng ola tāc-ı Dārā
Ḫiẕmet-i ḫāk-i derüñ bilmez ise refʿat-i şān

Felek-i salṭanatuñ sebʿa-i seyyāresidür
Kām-kārā o yedi ser-ʿalem-i nūr-efşān

Eyledi leşker-i manṣūruñ o bayraḳlar ile
Vādī-i nuṣret ü deşt-i ẓaferi lāle-sitān

Ġāzīler pāy-ı semendin yine ḫınnāladılar
Ḫūn-ı aʿdāyı o dem k’eylediler seyl-i revān

Ṭōb idüp kellelerin ʿarṣada tīġuñ dāyim
Düşmen-i dīni bu üslūba ḳılur ser-gerdān

Ser-i aʿdāyı boyar ḳana dem-ā-dem ḳılıcuñ
Anlara ḫalḳ anuñ’çün didiler sürḫ-serān
Luṭf-ı Ḥaḳḳ’ile bugün oldı eyā kān-ı kerem
Bir nice fażl senüñ şān-ı şerīfüñde ʿayān

ʿAdl ü dād-ı ʿÖmer ü ṣıdḳ u ṣafā-yı Ṣıddīḳ
ʿİlm ü ʿirfān-ı ʿAlī ḥilm ü ḥayā-yı ʿOs̱mān

Saña Kisrīʾi ʿadāletde muʿādil ṭutsam
Fażladur sende olan devlet-i dīn ü īmān

Ravża-i dīn ü çemen-zār-ı şerīʿat olalı
Ṣarṣar-ı ḳahruñ-ile ḫıṭṭa-i Īrān vīrān

Menzil-i zendeḳa vü mecmaʿ-ı ilḥād olalı
Maẓhar-ı luṭfuñla milket-i Rūm ābādān

Maḥv olupdur ser-i şemşīr-i cihān-gīrüñ ile
Levḥ-i ʿālemde olan naḳş-ı ḍalāl ü ṭuġyān

Ḫalḳ rāḥatda seḥāb-ı keremüñ feyżinden
Belī uyḫu getürür ṭabʿa hevā-yı bārān

Bāreka'llāh zihī pādişāh-ı ʿādil kim
Şarḳdan ġarba degin buldı cihān emn ü emān

Levḥaşa'llāh zihī salṭanat-ı ḳāhire kim
Ḳāf'dan Ḳāf'a cihān cümle muṭīʿ-i fermān

ʿArṣa-i medḥ ü s̱enānuñ bulımaz pāyānın
Peyk-i endīşe eger biñ yıl olursa būyān

Oldı vaṣf-ı süḫan-ārāñile şiʿr-i Bāḳī
Rifʿat-i pāyede hem-sāye-i naẓm-ı Selmān

İrdi Selmān'a sözi şiʿri kemālin buldı
Luṭfuña ḳaldı eyā ḫusrev-i ṣāḥib-dīvān

Baḥr-i naẓm içre bu gün dürr-i girān-māye iken
Ḫāk-i ẕilletde ḳalur nitekim gevher-i kān

Ḫākden ḳaldur eyā dāver-i dīn-perver kim
Nüsḫadur cümle ser-ā-pāy ḥadīs̱ ü Ḳurʾān

Her seḥer tā ki nücūm üzre niyām-ı şebden
Çıḳara tīġ-ı cihān-gīrini mihr-i raḫşān

Ḳılıcuñ üstün ola niteki tīġ-ı ḫūrşīd
Sāye-i salṭanatuñda ola āsūde cihān

FĪ MEDḤİ'S-SULṬĀN SÜLEYMĀN ḪAN ʿALEYHİ'R-RAḤMETÜ VE'L-ĠUFRĀN

faʿūlün faʿūlün faʿūlün faʿūlün
.-- /.-- /.-- / .--

Ḫaṭ-ı müşg-fāmuñla ey ġonçe-i ter
Şekerdür o lebler mümessek mükerrer

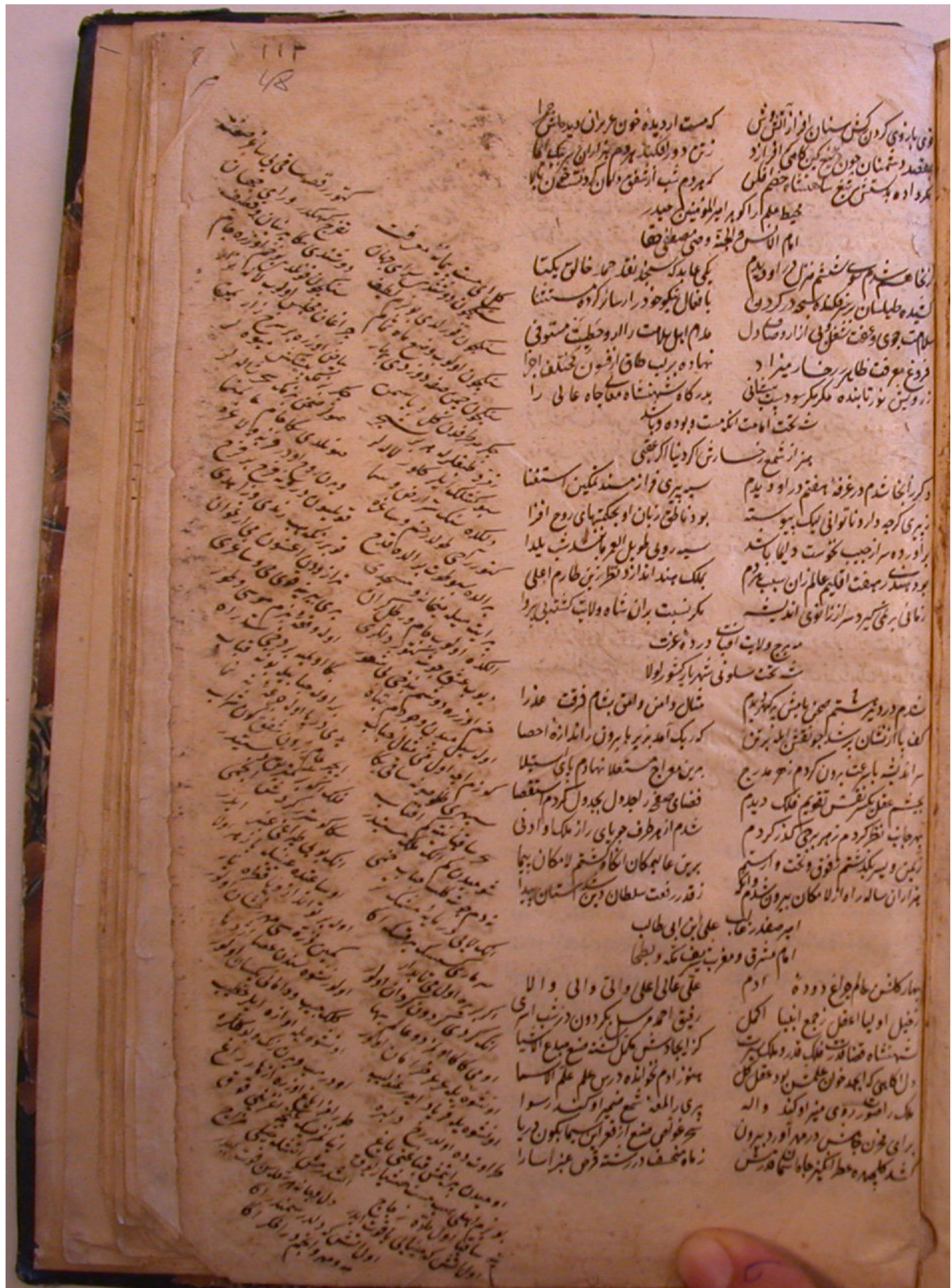
Ne zībā yaraşmış o leblerle dendān
Ne ḫūb imtizāc eylemiş şīr ü şekker

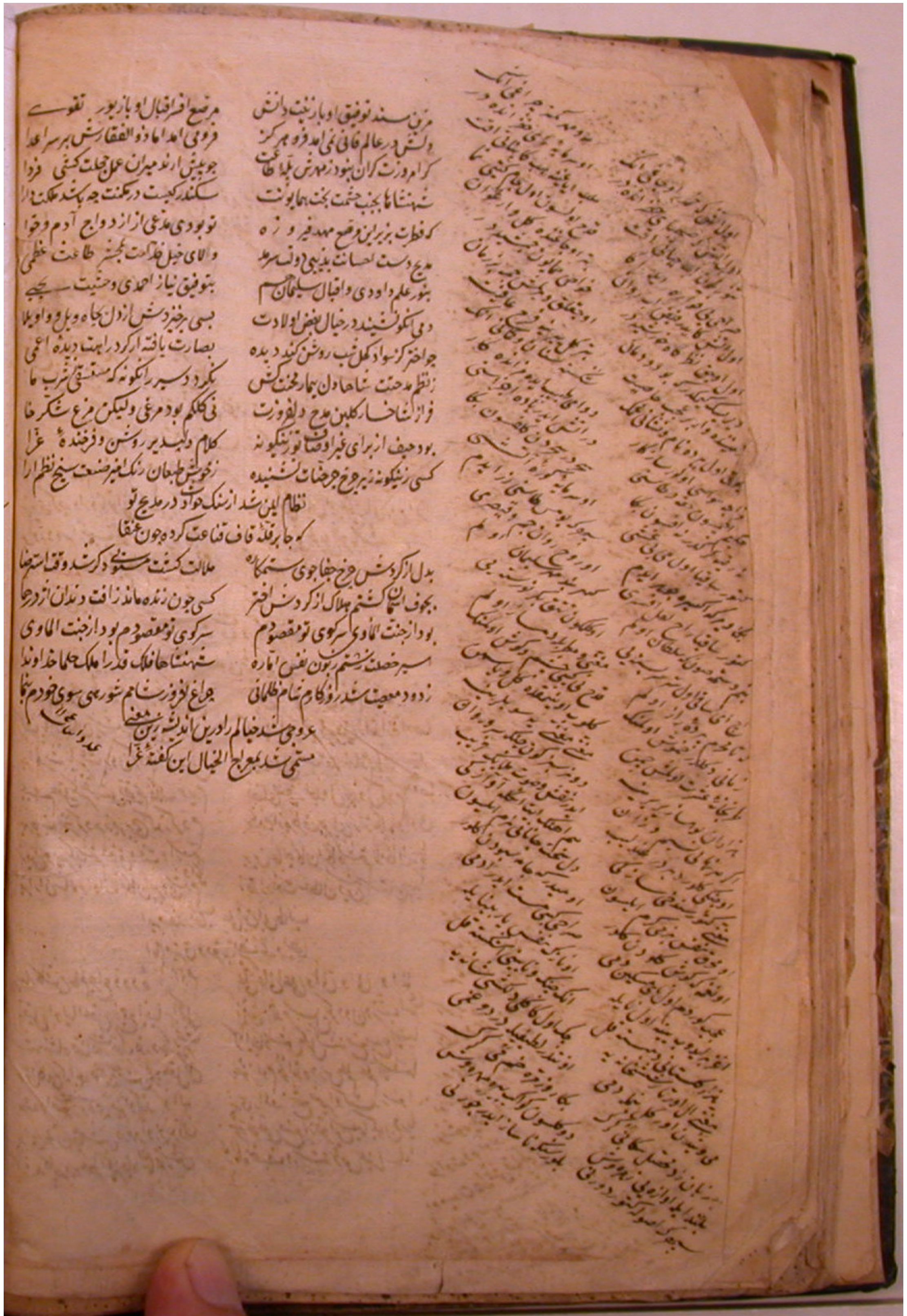
Göñül naḳdini aldı ʿayyār-ı ġamzeñ
Ġamuñdan virüp cāna dārū-yı hüş-ber

Egerçi ser-āmed geçer şāḫ-ı sünbül
Muʿanber ṣaçuñla ḳaçan ola hem-ser

Ṭolar būy-ı müşgīn-i zülfüñle ʿālem
Döner nāfe-i miske çarḫ-ı müdevver

[48a] [48b] [49a] [49b] (Eserdeki Farsça şiirlerin tıpkı basım metni)

49

ای نیم قطعها عنوبها لطف و هم
صفحها ارایش سرلوحها و اقبال الیتنوی
صفحه پیرای حصولات الیتیم مینلی
ذات عنوان شرف نامها اجلال اول و اشرق

فضای باختر شد شام گلگون از می حمرا
که آمد دخ را در کوه مغرب شیشه بر خارا

یکی زرین قدح در بزم مغرب ناگهان گم شد
ز رمال فضا پر نقطه گشت این گنبد خضرا

فلک تفسیده مجمر کرد لخلخی در ته دامن
نشستش از تف آن صد هزاران قطره بر اعضا

بناخن روی مغرب کرده ماه نو بخون غرقه
که طفل نورس شد ماه که گون زین غرفهٔ علیا

شد این غربال پروانه ثریا جبهت میدانی
ز گردش ریگها کرده یکجا جمع بر بالا

بط زر خورد غوطه در زلال بحر سیمابی
بر آب از جنبش او شد حباب بی عدد پیدا

ملمع بال شد مرغ همایون مرصع پر
بخاک بیضه میکل گشته مخفی زرده حنا

شفق ظاهر شد در ابکون گردون گنج افتاده
فروغ مشعل تابنده از قارورهٔ مینا

افق پر گشته از تابنده اجرام ثوابت شد
جواهر در نظر ظاهر ز تیغ کوه گردون سا

ز عکس لمعهٔ خط شهاب و انجم لامع
مصور شد دو صد داغ و الف در سینهٔ غبرا

کف پای هلال چرخ بیجا شد بخون غرقه
که دارد ریگ یکسر صحن این زنگارگون صحرا

ملکو برون نماید در سواد شب که این خازن
بروی نطع مشکین بخت مشتی لولوی لالا

عیان شد ماه نو ز آب زلال بحر سیمابی
بسان ماهی بی گو حزم شود از تشنگی ماوی

نمود از شب کلف بر ماه زین زنگارگون غرفه
چنان کز زلف افتد سایه بر روی بت یغما

بسنگ کوه زد گردون گرد این کاسهٔ زرین
که چون دیوانگان گشتش دماغ آشفته سودا

بدامن چشم را پوشیده چرخ منحنی قامت
که شب در دیده بنشنده دانش امد غبار آسا

فلک ز انجم مزین شد ز گلهای چمن گلشن شد
هزاران شمع روشن شد یکی کو گشت ناپیدا

کلیم بخت فرعونی جهان را ساخت ظلمانی
سهیل از جرم نورانی عیان کرد آتش موسی

ز نقاشان نقش انگیز صنعتخانهٔ صانع
هویدا شد هزاران گل بدین زنگارگون دیبا

بروی کار نساجی نخ از تار شهبا اورد
چراغ افروز اطلس باف گنبدخانهٔ والا

ز جا جستم سراسیمه من حیران و سودایی
نشستم لیک افتادم بفکر عالم بالا

گر این اوضاع گردون چیست وین اشکال اعجوبه
تعالی الله زهی صانع تبارک ربنا الاعلی

پریشانی چرا دارد بنات النعش زین گونه
چرا اجرام پوشیده رده سربسر یکجا

چه صورتهاست ظاهر از رواق خانهٔ هستی
چه گوهرهاست مضمر در غبار چرخ مستعلا

دیگر گفتم چه در فکری چه اندیشی چه میگویی
که حیرانند اینجا صد هزاران بوعلی سینا

قدم نه بر سر این منظر اشکالش تماشا کن
که پیش همت نشت این متو نفس پایهٔ ادنی

ازین مظلم نشیمن عزم سیر معنوی کردم
نهادم رهوا پا رسته از هستی مسیحاسا

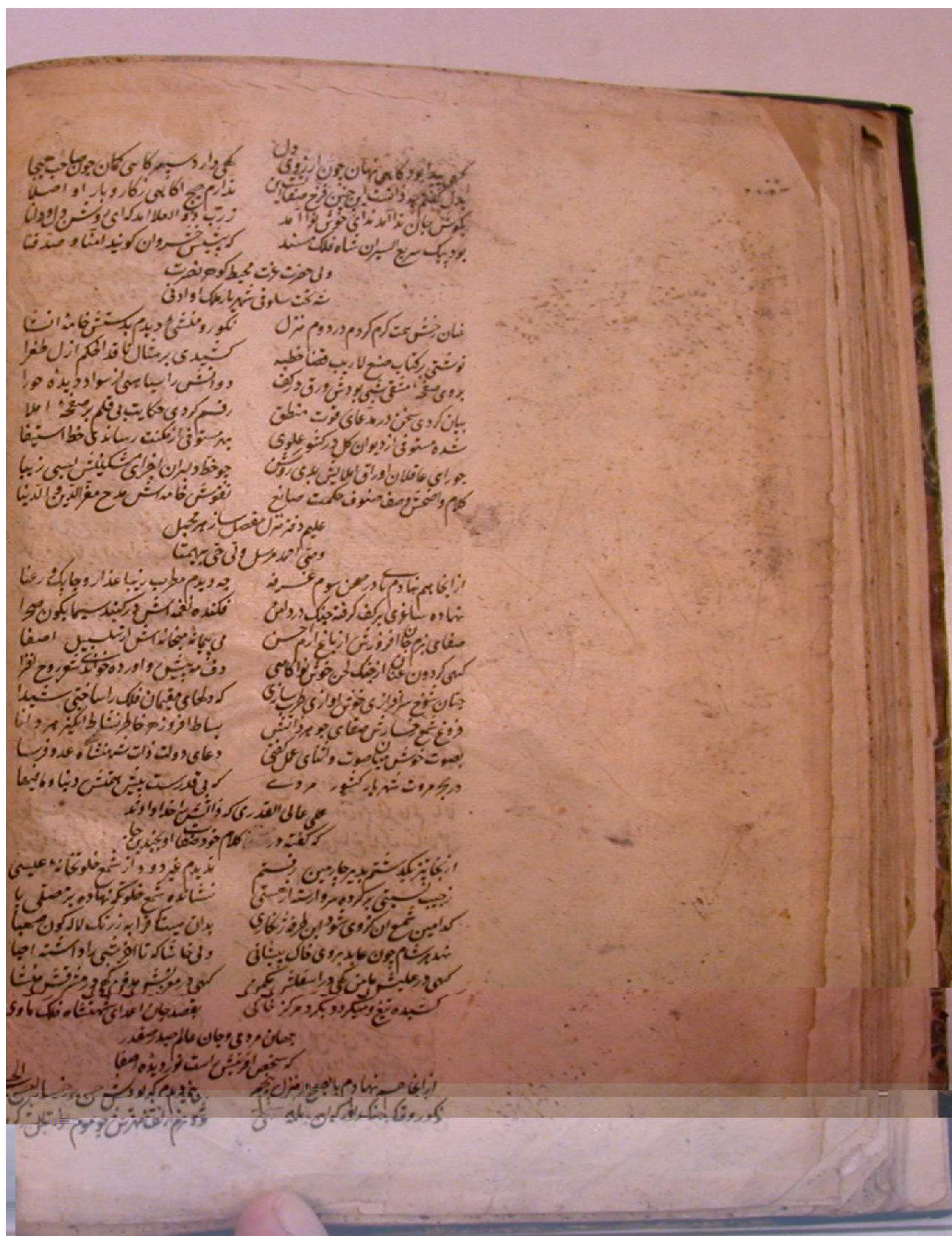
مدارج طی نمودم از معارج زود بگذشتم
برون کردم سر از بام رواق منظر اولی

برین فیروزه گون منظر نظر انداختم دیدم
دلارایی فرینایی گل اندامی سمن سیما

نشسته بر بنای زرکش زنگارگون تختی
مه رخساره اش بود از رواق نیلگون پیدا

جهان گردی نکو روی شب آهنگی سبک پرخیز
که باید از طریق قطع ره بر باد استیلا

جهان از سیر شه نیکو چه با بر روی بود غالب
که دارد از خیا سوی زمین روی جهان آرا

[50a] *feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün*

..-- /..-- / ..-- /..-

O naṣūḥ-ism ü ʿalī-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i ḫaṣmına dem-gāh-ı rıżā-yı tevābb

Ol ki şāhān-ı felek mertebe-i rūy-ı zemīn
ʿAẓm-i şān u şükūhından ider şerm ü ḥicāb

Ol ki bir gūşesidür bār-geh-i rifʿatinüñ
Bu nüh eyvān-ı muʿallā-yı zer-endūdda ḳıbāb

Ol ki tāc-ı ser-i iḳbāline ḳonsa yaraşur
Bu dıraḫşān-ı güher bī-bedel-i ʿālem-tāb

Kevkeb-i saʿd ü bülendi felek-ḫaşmete māh
Meşreb-i pāk ü laṭīfi çemen-i devlet ü āb

Gökde mihr aḫter-i baḫtından ider kesb-i şeref
Yirde deryā kef-i cūdından alur feyż-i niṣāb

Ḥarem-i himmetine devr-i felek ḥalḳa-i dür
Kaʿb-ı ʿismetine bir melek perde bāb

Fikri Cemşīd-i cihānbān-ı serīr-i tedbīr
Re'yi ḫūrşīd-i celī-i şaʿşaʿa-i ṣubḥ-ı ṣavāb

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḫ o ḳadar aña müheyyā esbāb

Ki olur fitne-i mülk-i dile āsāyiş içün
Perde-i çeşm-i bütān cārşeb-i pister-i ḫˇāb

Görse ger bāriḳa-i reʾyini rüʾyāda olur
Şuʿle-i şemʿ-i seḥer şehper-i şeb-reng-i ġurāb

ʿAdli ger şāmil-i aḥvāl-i ṭuyūr olsa daḫi
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmazdı ġurāb

Tāzelense n'ola gül gibi yine bāġ-ı cihān
Āb-ı ʿadliyle döner şimdi bu köhne dūlāb

İdeli maʿdeletin muḥtesib-i kişver-i dīn
ʿĀlemi vesme düşürdi o ḳadar bīm-i ʿuḳāb

[Ki] yirin ġamze-i dilber gibi bir mest-i müdām
Eyledi daġdaġa-i ḫavfile künc-i miḥrāb

[M]eşreb-i dānişi ol mertebeden ʿālīdür
Ki felek ide aña sırr-ı ḳażāyı işrāb

[V]aṣf-ı şemşīrini kim yazsa mürekkeb yirine
Dökilür kāğıda nevk-i ḳaleminden ḫūn-āb

[V]ādī-i midḥat-i ḫulḳında ger itse tek u pū
ʿAraḳ-ı cebhe-i endīşe virür būy-ı gül-āb

Nehyi bu mertebe rüsvālıġına münkir olup
İtse ger şemme-i burḳaʿ-fiken-i çarḫa ʿitāb

Çāk idüp gūşe-i destār-ı Mesīḥā’yı o dem
Pāresin rūy-ı cihān-tābına eylerdi niḳāb

Ṣadr-ı ʿālī-naẓarā āṣaf-ı ṣāḥib-hünerā
Ey şeref-baḫş-ı serīr-i Cem ü tāc-ı Dārāb

İrdi bir rifʿate erbāb-ı hüner devrüñde
Ki ide çarḫ-ı denī-perver-i dūn istiġrāb

Gitdi o dem ki felek arzū-yı devletile
Eyleye yoḳ yire erbāb-ı kemāli itʿāb

Āsmān semt-i müdārāya döşendi olalı
Āstān-ı keremüñ ehl-i dil ü ṭabʿa meʾāb

Cümleden bencileyin şāʿir-i nāzük-ṭabʿa
Bir dem olmazdı ki çarḫ itmeye biñ dürlü ʿaẕāb

Ḥamdülillāh es̱er-i ʿāṭıfetüñle şimdi
Felege kevkeb-i iḳbālüm ider nāz u ʿitāb

Yalıñuz kevkeb-i baḫtumda degül luṭfuñ ile
İtdi ṭabʿumda vü naẓmumda teraḳḳī īcāb

Baḥr-ı ṭabʿum nem-i ebr-i keremüñle pürdür
Silk-i naẓmum güher-i medḥüñ-ile zīnet-yāb

Eylesem naẓmile daʿvā-yı kerāmet şimdi
İder iḳrār-ile dünyā sözüme redd-i cevāb

Bir kerāmet baña besdür ki midād-ı ḫāmem
Dōsta āb-ı ḥayāt ola ʿadūya zehr-āb

Lez̠z̠etinden kim oḳursa süḫan-ı şīrīnüm
Şerbet-i şehd-i muṣaffā olur aġzında lüʿāb

Lafẓ-ı rengīne de olmazsa muḳārin naẓmum
Ḥüsn-i taʿbīrüm ider yine cihānı iʿcāb

Reng-i rū öyle midür şāhid-i mażmūnumda
Ki ola çehre-nümā olmada muḥtāc-ı ḫıḍāb

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eşʿārum
Ḫār u ḫasdur anuñ üstinde ḥurūf u iʿrāb

Raḳṣ ider naġme-i ḳānūn-ı belāġatle felek
Destine muṭrib-i endīşem alınca mıżrāb

[50b] Mest olur nükhet-i ãaóbÀ-yı maèÀniyle melek
Sāḳī-i ṭabʿum idince heves-i bezm-i şarāb

Tāb-ı fikrümle ṣanem-ḫāne-i maʿnā rūşen
Āb-ı naẓmile gülistān-ı taḫayyül şād-āb

Benüm ol nādire ġavvāṣ ki olsa ne ḳadar
Baḥr-i endīşe ʿamīḳ u dür-i maʿnā kemyāb

Ṭaların ḳaʿrına bir demde yine hem iderin
Sāḥilin pür dür-i şehdāne vü şehvār u ḫōş-āb

Dür-i meknūn ise de naẓmuñ eger ey Nefʿī
Düşürür yine kesāda anı ʿayb-ı ıṭnāb

Demidür ḳuvvet-i ṣıdḳile kemān-ı dilden
Eyleseñ tīr-i felek-dūz-ı duʿāyı pertāb

Nitekim tāb-ı cihān-sūz-ı temūzile ola
ʿĀlem āteş-kede vü āb u hevā āteş ü tāb

Rūz-ı nev-rūz gibi ḫurrem olup her rūzı
Görmeye tāb-ı temūz-ı ġamı tā rūz-ı ḥisāb

Ḳaṣīde 66 beyt

VE LEHU BERĀY-I VEZĪR-İ AʿẒAM NAṢŪḤ PAŞA RAḤMETU'LLĀHİ ʿALEYH

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün
.--- / ..-- / .--- / ..-

Nedür bu feyż-i cihān-gīr ü bu neşāṭ-ı ʿamīm
Meger açıldı der-i luṭf-ı Girdgār-ı kerīm

İrişdi ʿāleme yā müjde-i ḥayāt-ı ebed
Ya oldı dehre berāt-ı müsellemi teslīm

Neşāt-ı Zühre-şikāf-ı derūn-ı sīne-i ġam
Ümīd-i ʿuḳde-güşā-yı kemend-i gerden-i bīm

Kerem sirāyet-i feyżi ile gün gibi meşhūr
Sitem taġallüb-i ʿadl-ile muḫtefī vü ʿadīm

Recā müsāʿade-i mekrümetle müstaġnī
Heves ḥuṣūl-i murād-ile pür-ġurūr u zaʿīm

Cihān müferreḥ ü dil-keş cihānbān ḥurrem
Zamān şüküfte zemīn reşk-i būstān-ı naʿīm

Bir ehl-i dāniş ü fehm olsa maḥż-ı luṭfından
Bu müşkilātı bize bir bir eylese tefhīm

Bu inbisāṭı basīṭ-i zemīne kim virdi
Bu devr uṣūlini çarḫa kim eyledi taʿlīm

Niçün tereddüd ider derk-i ḥikmetinde bunuñ
Deḳāyıḳ ehli olan ṭabʿ-ı ḫurde-dān u fehīm

Bunuñ ḥaḳīḳati ẓāhir degül mi dünyāda
Ḳosun tecāhüli erbāb-ı ḥikmet-i tencīm

Nice zamān idi ʿaksine döndürüp felegi
Cefāyı ʿādet idinmişdi rūzgār-ı leʾīm

Elinden aldı zimām-ı taṣarrufı şimdi
Yed-i müʾebbed baḫt-ı ḫudāygān-ı kerīm

O ṣadr-ı kevkebe-güster ki ʿadl içün olmış
Vücūdı maẓhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i Raḥīm

O ṣafder-i sipeh-ārā ki sāye-i tiġı
İder ṭoḳınısar gibi āftābı dü nīm

Müşīr-i şīr-ṣalābet herīr-i merdüm-ḫū
Cihān-āsitān pīşe-kerem ḳahramān-ḥalīm

Medār-ı maṣlaḥat-ı mülk-i maşrıḳ u maġrib
Penāh-ı salṭanat-ı şehryār-ı heft-iḳlīm

Serīr-i cāha cihānbān-ı āftāb-efser
Cihān-ı şevketine şāhenşeh-i felek dīhīm

Sütūde āṣaf-ı devrān Naṣūḥ Paşa kim
İder zamān-ı Süleymān-ḳadr aña taʿẓīm

Vezīr-i şāh-ı cihān kim ne emr iderse olur
Ḳażā rıżāyile fermān-ı ḥükmine teslīm

Serīr-i devletine āsmān serāperde
Sarāy-ı ḫaşmetine lā-mekān feżā-yı ḥarīm

Gedāya künc-i deri müstaġraḳ-ı cāh u celāl
Faḳīre ḫāk-i rehi kīmyā-yı nāz u naʿīm

Emel veẓāyif-i cūdile kāmrān u ġanī
Kerem leṭāyif-i ḫulḳile ḫande-rūy u besīm

İderdi kūy-ı zemīni şemāme-i ʿanber
Ger itse nükhet-i ḫulḳı cihāna şīr ü şemīm

[51a]Benānı şaʿşaʿaya keffi āftāba döner
Kim itse midḥat-i reʾy-i münīrini terḳīm

Şeref o mertebe ẕātında kim tekāverinüñ
Nişān-ı naʿli idelden cebīn-i ḫāki vesīm

ʿUlüvv-i şānına taʿẓīm içün maḥallinde
İder zemīni zamān üstine ḳażā taḳdīm

Ger olsa maẓhar-ı feyż-i hevā-yı mekrümeti
Olurdı ebr-i bahār-ı cinān duḫān-ı cahīm

Düşeydi sāye-i ebr-i ʿināyeti baḥre
Cihān ne bedre nāz iderdi dürr-i yetīm

Ya feyż-i destini yād itse bir s̱enā-ḫ̮ˇānı
Olur ḳıyāmına dek ceybi maʿden-i zer ü sīm

Görinse luṭf-ı sevād-ı ḳalem rūy-ı şebde
İderdi neyyir-i aʿẓam nücūma reşk-i ʿaẓīm

Kitāb-ı cāhına nisbet cerīde-i eflāk
Ṭoḳuz varaḳlu perīşān köhne bir taḳvīm

Ṭoḳınsa ger tef-i ḳahrile rūy-ı baḥre sümūm
İrişse ger dem-i luṭfile cevf-i ḫ̮āke nesīm

Dönerdi pūte-i pertāb-ı ser-nigūna ḥabāb
Olurdı Ḫ̮ıżr u Mesīḥā-nefes ʿıẓām-ı remīm

Kerīm-i ebr-kefā kām-kār-ı baḥr-i dilā
Eyā muḥīṭ-i cihān mükerrem ü tekrīm

Cenāb-ı dergeh-i dāniş penāhuña ṭabʿum
ʿAceb mi eylese daʿvā-yı inbisāt-ı ḳadīm

Ki ben ʿademde iken nükte-senc-i endīşem
Edā mı medḥüñi eylerdi cānile taṣmīm

Ya şimdi ḫ̮iẕmet-i vaṣf-ı cemīl-i ẕātuñda
Ne gūşiş itdügümi heb bilür Ḫ̮udā-yı ʿalīm

Ḳosam o ḫ̮iẕmeti bir dem ḥużūr-ı ṭabʿum içün
Olur o demde dil ü cān esīr-i renc-i elīm

Ne söz ki olmaya mażmūn-ı medḥüñi müşʿir
Olur ḫayāli dile irtikāb-ı şuġl-ı Münīm

Kemāl-i naḳş hünerdür o gūne fikr anuñ
İder taḫayyüli mażmūnı süst ü naẓmı saḳīm

Ya fehīm-i naḳş-ı hüner itmemek münāsib mi
Benüm gibi ser-ḫayl-i süḫan-verān-ı fehīm

Benüm ki reşḥa-feşān olsa kilk-i ser-sebzüm
Virürdi ḫāṣıyet-i Ḫıżr māʾ-i ḥamīm

Sözüm ḫulāṣa-i mażmūn-ı muʿciz-i ʿĪsā
Dilüm mükāşif-i sırr-ı kelām-ı vaḥy-i kelīm

Nihāl-i ḫāmeme dil-beste sidre vü ṭūbī
Zülāl-i naẓmuma dil-teşne Kevs̱er ü tesnīm

Göreydi şīve-i reftār-ı raḫş-ı ṭabʿum eger
İderdi aña hilāli felek ḳılāde-i sīm

İşitse nükte-i pür-maʿnī-i kelāmum eger
Gelür olurdı felek meclisümde yār u nedīm

O baḥr-i mevc-zen pür-güherdür endīşem
Ki sāḥilinde yatur deste deste dürr-i naẓīm

Ḳoyup memālik-i ġayrı metāʿ-ı naẓmum içün
Diyār-ı Rūm'a gelür kārbān-ı heft-iḳlīm

Görince mūy-şikāfī-i fikr-i bārīküm
ʿAcem mi muḥkem olursa ger iʿtiḳād-ı ḥakīm

Ki cüzʾ-i lā-yetecezzāyı bu taṣarruf ile
İder dü nīme vü her nīmesin neye taḳsīm

Ḳosañ bu lāfı revādur ger itseñ ey Nefʿī
Söz āḫirinde duʿāyı temeddüḥe taḳdīm

Nitekim maẓhar-ı elṭāf idüp cihānı Ḫudā
Vire her itdügi luṭfa kifāyet taʿmīm

Vire memālik-i rūy-ı zemīne ʿadli şeref
Pür ide dehri zamānında inbisāṭ-ı ʿamīm

Cihānı ʿadl-ile evṣāfı geşt idüp gitdi
Ola maḳām-ı vezāretde devletile muḳīm

Ḳaṣīde 54 beyt

[51b] VELEHU BERĀY-I SULṬĀN AḤMED ḪAN ʿALEYHÜ’R-RAḤMETİ VE’L-ĠUFRĀN

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- / .--- / .---/ .---

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdı dūdından
Seḥāb ʿanber-feşān oldı peydā būstān üzre

Niye çıḳdı beyāża naḳşı her serv-i gül-endāmuñ
Ṣarıldı yāsemen şāḫ-ı nihāl-i erġavān üzre

Çekilse n’ola yārān-ı ṣafā seyr-i çemen-zāra
Ṣalāya başladı mürġ-ı çemen rū[y]-ı çemān üzre

Ḫıred meftūn olur naḳş-ı bahār revnaḳ-ı bāġa
Naẓar ḥayrān ḳalur ās̱ār-ı ṣunʿ-ı müsteʿān üzre

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gül-zār ile nāzende
Zemīn feyż-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

Nesīm ol deñlü gelüp baḫş ü ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ʿĪsā ile daʿvā-yı baḥs̱ ü imtiḥān üzre

Ṣabā gerd-i gülistānile varsa bāġ-ı rıḍvāna
ʿAbī̄r-efşān olur pī̄rāhen-i ḥūr-ı cinān üzre

Ya rıḍvān baḫşile gelse temāşā-yı gülistāna
Görüp tercī̄ḥ ider bāġı behişt-i cāvidān üzre

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülf-i pür-ḫam sī̄ne sī̄mī̄n bir ān üzre

İder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī̄-sikkesin cārī̄
Döker ezhār-ı bādāmı ṣabā āb-ı revān üzre

Dizildi ḳaṭre-i şeb-nem ser-ā-pā berg-i sūsende
Ḳaṭār-ı cevher-i maʿnā gibi tī̄ġ-ı zebān üzre

Degül şeb-nem şerāre bülbüldür ki çıḳduḳça
Düşer kesb-i ruṭūbetle hevādan gülsitān üzre

Döner bir ḥāfıẓ-ı maḥfel-nişī̄n-i naġme-perdāza
Ser-āġāz-ı nevā itdükce bülbül āşiyān üzre

Firāz-ı gülbün-i pür-şerāreden gül gösterür rūyın
Şeh-i ʿālem gibi taḫt-ı muraṣṣaʿ nerdbān üzre

O şāhenşeh ki vācibdür edā-yı ḫuṭbe-i nāmı
Ḫaṭī̄b-i minber-i ṣaff-ı namāz-ı ḳudsiyān üzre

O şāhenşeh ki naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḫūrşī̄d-i ʿālem-tāb u sī̄m-aḫterān üzre

O şāhenşeh ki ḫāk-i rāhı efser-i sengi gevherdür
Ser-i Cemşīd-i ʿālem-gīr ü tāc-ı ḫusrevān üzre

Hümāyūn pāye Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki düşmişdür
Ẓılāl-i sāyebān-ı devleti kevn ü mekān üzre

Cihāniyān ḳadar ḳudretüñe ḫurşīde olur s̱ānī
Nişān-ı dāġ-ı fermānı cebīn-i āsmān üzre

Ḫudāvend-i himāmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuç ḫār u ḫasdur bir muḥīṭ-i bīkerān üzre

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder giryān u lerzān ebri baḥr ü baḥri kān üzre

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı farḳ-ı ferḳadān üzre

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

Ger olsa münteşir fermān-ı ʿadli kūh u ṣaḥrāya
Olur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

N’ola deryā gibi ʿasker çeküp dünyāyı fetḥ itse
Yürütse ḥükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

Sikenderdür ki heft-iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymān’dur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

O ḫusrevdür ki şebdīz-i cihān gerd-i celāline
Celācildür kevākib sīne-bend-i Kehkeşān üzre

Şeh-i vālā-mekāndur kim bu nīlī ḳubbe-i ʿālī
Otaġ-ı sebzidür ṣaḥn-ı ḳażā-yı lā-mekān üzre

Felek bir sāyebāndur pīşgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütūn-ı sāyebān üzre

Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde devr-i ʿadlinde
Girihler görsem ger zülf-i pür-çīn-i bütān üzre

Göreydi cevher-i şemşīrini ger ġamze-i dilber
Ġamından daḫi tīġ aṣmazdı niṭāḳ-ı ebrvān üzre

Eger hem ḳan döküp şemşīri hem bāk itmese dehri
Ḳalurdı ḫūn-ı fitne vü laʿn-ı āḫir zamān üzre

[52a] *mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün*
--. / .--. / .--. / .--

Meyl eylese aġyāra anı ṣanma vefādur
Aġyāra vefādan ġaraż baña cefādur

Aġyāra vefā itme ki rāy itmiş oḫunı
Dil-ḫasteleri āh işte bu rādur

Dildādelerüñ leẕẕet-i güftāruña ṭoyılmaz
Ḥaḳḳā bu ki şīrīn süḫanuñ rūḥa ġıdādur

Cām-ı ʿaraḳ u sāġar-ı mey sāḳī-i gül-rūy
Āb-ı ruḫ-ı cemʿiyyet-i yārān-ı ṣafādur

Ṣūret vireyin dirse eger şiʿrine Veysī
Ruḫsāruña āyīne dise pāk-edādur

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Mürġ-ı dil pervāz iderken bir gözi şehbāzile
Düşmedi gitdi ḳonuşmaḳ ol Hümā-pervāzile

Rāh-ı ġamda sāye-veş pāmāl ḳılsun kendüsin
Hem-reh olmaḳ isteyen bir dilber-i mümtāzile

Kūyuña varmaḳ senüñ fikr-i ġam-ı gīsūñile
Çarḫa çıḳmaḳ gibidür āh-ı kemend-endāzile

Bezme gelmez nāmı nāleñden ṣafā itmem diyü
Ḥālimüz müşkildür ol yār-ı teʿallül-sāz-ile

Defter-i ʿuşşāḳa ḳayd it Veysī-i dīvāneyi
Tā ki ol bī-çārenüñ bir pāre göñli nāz-ile

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Nāmeñe baḳmaduġına ol nigār-ı bī-vefā
Ey dil-i dīvāne benden bir ḳulac kāġıd saña

Dām idersin mürġ-ı cāna zülfüñ ammā ḳorḳarın
Bu ṭutumla öldürürsin sen beni ey dilrübā

Bezm-i meyde itdügüñ iḳrārı ebyāt eyledüm
Oldı meclis şāhidi sāḳī ile muṭrib baña

H̱āk-i pāy-i yār olaldan bir ʿaceb ḫayretdedür
Gözine girsem beni görmez raḳīb-i nā-sezā

Nāle-i Veysī'ye āheng olmaḳ istermiş gibi
Ġam degül diñlenmese gülşende mürġ-ı ḫoş-nevā

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

Boynuma almışiken ḳayd-ı belā-yı reseni
Ne belādur başa ya ṭurre-i ʿanber-şikeni

Bir delü ḳanludurur ḫancer-i dilber ammā
Ḳanı cāna yaḳışur ġamze-i nāvek dikeni

Ḳadd-i dildār-ı ser-efrāza müşābih olalı
Sīneye çekdi ṣular ʿaks-i ḳadd-i nārveni

Kimse söz söyleyemez mihr-i vefāma dirsin
Meded Allāh'ı seversen gel e söyletme beni

Ṭabʿ-ı Veysī dikeli ṣaḥn-ı çemende güller
Oldı aʿdā-yı gedā dīdelere göz dikeni

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün
--. / .--. / .--. / -.-

ʿĀlem ḳırılur kākül-i fettānuñ ucından
Ādemler ölür ḫancer-i berrānuñ ucından

Dāġlar yaḳayın kelle-i bī-devlete cānā
Başuñdaki destār-ı perīşānuñ ucından

Āḫir başum alur giderin kūy-ı fenāya
Ey şūḫ senüñ nīze-i hicrānuñ ucından

Ser-rişte-i zülfüñ hevesi geçse göñülden
Baġrum delinür sūzen-i müjgānuñ ucından

Veysī gice meclisde ʿaceb yandı yaḳıldı
Pervāne-veş o şemʿ-i şebistānuñ ucından

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün
--. / .--. / .--. / -.-

Ey dil yine ḳalbüñde beşāşetden es̱er var
Ol çeşm-i siyehden saña beñzer ki naẓar var

Kūyı çemeninden yilerek geldi seḥer bād
Ol ġonçe dehenden yine bir tāze ḫaber var

İncinme gider ḫāne-i aġyāra dinilse
Sen bilmedügüñ ey dil-i şeydā niçe yer var

[52b]Aġyār giderise varurın dimiş o meh-rū
Dil muntaẓır ammā ne gelür var ne gider var

Bülbüllerini başladı aġlatmaġa Rūhī
Ol ġonçe-dehānuñ yine yüzine güler var

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
.--- / .--- / .--- / .---

Ruḫuñdan ḥayretüm bilmez beni ḫābda ḫamūş añlar
Ġam-ı zülfüñle bī-hūş olduġumdan bāde-nūş añlar

N'ola ser-mestisem hem-meşreb-i erbāb-ı taḥḳīḳum
Beni zühhāda ṣormañ ehl-i hūşı ehl-i nūş añlar

Tesellāsın ġam-ı laʿlüñde bulmış bādeden geçmiş
Göñül ḳan içmegi devrüñde gūyā ʿīş ü nūş añlar

Getür cām-ı sürūr-encāmı sāḳī kim ser-encāmı
Ne rind-i bāde-nūş añlar ne şeyḫ-i ḫırḳa-pūş añlar

Ḫaṭ-ı naḳşında cānānuñ felek ʿāciz melek ḥayrān
Nuḳūşuñ sırrın ey Rūḥī yine ṣāḥib-nuḳūş añlar

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

Dime kim çāre-i defʿ-i ġam u fürḳat yoḳdur
Sende ey şūh-ı cefā-pīşe mürüvvet yoḳdur

ʿArża muḥtāc niçe derd-i [di]lüm var velī
Ayaġuñ tozına yüz sürmege furṣat yoḳdur

Bāver itmem dilile ġayra ider mihr ü vefā
Bilürüm pādişāhum sende o ʿādet yoḳdur

Şevḳ u mihrüñile ölürsem yüzüme baḳmazsın
Bendeñe ẕerrece ḳalbüñde maḥabbet yoḳdur

ʿĀḳıbet Rūḥīʾi itdüñ ser-i kūyuñdan dūr
Raḥmsüz ṭāʾifesüz sizde ḥaḳīḳat yoḳdur

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Bir ṭolı nūş-ı şarāb-ı nāb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nāza başla ḫˇāb gelsün çeşmüñe

Ġamzeñe pür-tāb iken ṭāḳat getürmez āftāb
Bāde ʿaḳlı varise bī-tāb gelsün çeşmüñe

Ḥüsnüñi bilmek dilerseñ bir naẓar mirʾāta baḳ
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

ʿĀşıḳ iseñ aġlamaḳla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek cūş-āb gelsün çeşmüñe

Rind iseñ Nefʿī ḫumār-ı bādeden açma gözüñ
ʿĀlemüñ ḥāli ḫayāl-i ḫˇāb gelsün çeşmüñe

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- / ..-- / ..-- / ..-

Ṭaġlar ṣabr idemez sūz-ı dile ṭaş degül
Āteş-i ʿaşḳa temürler döyemez baş degül

Çeşm-i ḫūnīnile başum daḫi ḳanlar aḳıdur
Ḥālin aġlar yalıñuz dīde-i ḫūn-pāş degül

Dest-i ġam-ı ʿaşḳile bir sille urupdur baña kim
Parmaġı biri ḳılupdur görinen ḳaş degül

Nice bir besleyeyin mülk-i vücūd içre teni
ʿAzm-i rāh-ı ʿadem itsem baña pādāş degül

Mā-sivāya naẓar itme diyü perde iderüm
Çeşm-i nem-nāki ʿUbeydī büriyen yaş degül

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

.--- / .--- / .--- / .---

Olaldan bār-ı dest-i düşmen-i bed-gevher altında
Ḳalupdur ellerüm Ferhād gibi ṭaşlar altında

Ḫudā virsün saña ʿömr-i dırāzı ey boyı servüm
Yolında cān viren ʿuşşāḳ yatduḳça yer altında

Gerek seng-i siyāh olsun gerekse aṭlas u ḫārā
Ġaraż bir bāliş-i rāḥat bulınmaḳdur ser altında

Olupdur gülşen-i bezmüñde gūyā nergis-i raʿnā
Ser-engüşt-i sīmīnüñ ü zerrīn sāġar altında

Ḥasan ṣanma miyānıdur görinen zīr-i ḫancerde
Miṡāl-i gencdür yatur dem-ā-dem ejder altında

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Her naẓarsuz nākesüñ ey meh gezersin ḫānesin
Rūşen itmezsin baṣīret ehlinüñ kāşānesin

Bezm-i ġamda eyledi ol ḳadeḥ-i mecnūnı mest
Biz anuñ döne döne nūş eyledük peymānesin

[53a] *feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün*

..-- / ..-- / ..-- / ..-

Beñ düşüp işimüz aġ oldı ġam-ı ʿaşḳile āh
Her teẕervüñ niçe bir ṣaydına dām eyleyelüm

Ey Riyāżī idelüm şiʿrimüzi siḥr-i ḥelāl
Düşine bāde gibi naẓmı ḥırām eyleyelüm

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

Ḳıṣṣa-i derd-i dili yāre ḥikāyet idelüm
O şeh-i ḥüsne yine ʿarż-ı maḥabbet idelüm

Bir efendiye bugün bende-i fermān olalum
Ṣarf idüp varımuzı yolına ḫiẕmet idelüm

Ḥalḳa-i meclis-i meyden çizelüm dāyireyi
Bezm eline o perī-peykeri daʿvet idelüm

Bilmez olduḳ elem-i ʿaşḳıyile kendümüzi
Bilmezüz irmege vaṣlına ne ḥālet idelüm

Mū-miyānı ile ebrūsını vaṣf eyleyelüm
İnceden ince Riyāżī'ye diḳḳat idelüm

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

Belā-yı fürḳatüñle ʿāḳıbet bir gün çıḳar cānum
Ne dirlik baña sensüz ey lebi ʿĪsī-devrānum

N’ola sende ser-i zülf olsa başlı pārelerinde
İki başdan maḥabbetdür ġaraż ey şāh-ı ḫūbānum

Degül elde ser-i zülfüñ tecerrüd çeşm-i fettānuñ
Ucı bucağı yoḳ bir derd ü ġam var dilde sulṭānum

Belā vādīsinüñ bir lāle-i nuʿmānıdur gūyā
Başında şuʿlesiyle sīnem üzre dāġ-ı sūzānum

Ṣaḳladum ey Riyāżī tengnā-yı dehr-i fānīden
ʿAceb midür bu derdile çıḳarsa cān-ı nālānum

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

Ele āyīne-i ʿālem-nümā-yı cāmı al her dl
DimeẓUrdfẓnıüYYU dzfʾüzzẓncfcḪYU dzẓncfcfẓnfḫfcẓUrdfẓnıüYYUünüḪfḫḫẓUudʾnYʾʾḪʾU dzẓnc

Ne ġam saña baġlasa bu zeberced ṭāḳı gerdūnuñ

Dilā bir ḳanlu ṭaşuñ yoḳ içinde nitekim ḫātem

Tūtyādan n'ola göz yumsa Riyāżī şimdi
Ḫāk-i pāküñle cilā buldı bu çeşm-i pür-nem

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
.--- / .--- / .--- / .---

Cüdā olmaz göñülden āh u eşküm dīde-i terden
Şikāyet rūzgār-ı tīreden feryād aḫterden

Maḥabbet nāmedür cismüm kefinden kīsesi anuñ
Gider şehr-i 'adem yārānına gūyā erenlerden

Nedür dīvāne-i 'aşḳ u maḥabbet bend ü zencīri
Aña gitmek mi var dārü'ş-şifā-yı kūy-ı dilberden

Geçürdi ḳaşlaruñ fikri beni zülfüñ hevāsından
Geçer üstād iki tīġile gūyā gāh çenberden

Riyāżī kim ki yārüñ ḫaṭ-ber-āverde zenaḫdānın
Eline alup oḫşar yeg ṭutar bir ṭōb-ı 'anberden

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
.-- / -.-. / .--. / -.-

Ey dil saña kesilmeġe yoḳ çāre ḫārdan
Her dem 'aceb mi sūz ilişdürseñ hezārdan

[53b]Her ḫār gül [...] maḥrem bu bāġda
Nergis gibi baḳar naẓar ehli kenārdan

Yollarda āftāb olsa n'ola ḫāksār
Devr-i ruḫuñda düşdi senüñ iʿtibārdan

Yabana atma cürʿayı da sāḳıyā meded
Zīrā odur geçince mey-i ḫoş-güvārdan

Aldı ḳolına bülbül-i zārı nihāl-i gül
Aldurmasa ʿaceb mi eger zaḫm-ı ḫārdan

Bir özge ʿāşıḳuz ki ṣafāmuz kederdedür
Bulur cilāyı āyīne-i dil ġubārdan

Bāzār-ı ġamda ṣınmaġimiş çünki sūdımuz
Biz ey Riyāżī ḫaṭṭ iderüz inkisārdan

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Oḳuyup zāhid cünūnum defʿine eyler füsūn
İder ammā āteş-i ʿaşḳı üfürmekle füzūn

Baḥr gibi cūş ider her dem hevā-yı ʿaşḳ-ile
Gelmedi gitdi dil-i şūrīdeye hergiz sükūn

Üştür-i gerden-firāz olmış ṣurāḥī sāḳıyā
Bağlamış şekl-i ceres yanında cām-ı ser-nigūn

N’ola ḳoysa her meh-i Yūsuf-cemāli ḳoynına
Kimüñ ola ʿaşḳile āyīneveş ṣāfī-derūn

Ey Riyāżī dāyimā maḫmūrlıḳ yazmaḳdayuz
Eylerüz ḫaṭṭ-ı kenār-ı cāmdan meşḳ-ı cünūn

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- / ..-- / ..-- / ..-

Öykinüp raḳṣ-ile reftāruña dönsün yürüsün
Gülşenüñ kebgile ṭāvusı ögünsün yürüsün

Per ü bālini döküp faṣl-ı ḫazānda bülbül
Güllerüñ mātem-i hicriyile yolunsun yürüsün

Ser-i zülfüñ gibi dil pāyüñe düşsün dāyim
Ḳanda gitseñ bile yanuñca sürünsün yürüsün

Devr idüp şevḳ-ile şemʿ-i ruḫuñ
Yaḳılup yanmada pervāneye dönsün yürüsün

İtdi ser-geşte Riyāżī’yi hevā-yı ʿaşḳuñ
Āsyālar gibi ṭaşlarla dögünsün yürüsün

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün
--. / -.-. / .--. / -.-

Zühd ü riyāyı zümre-i rindāna ṣatmasun
Efsāneyi ḳosun hele zāhid uzatmasun

Aġyār-ı küşteniyi firāḳile öldürüp
Diñ manṣıb-ı visā[...][13]

Kāfir raḳīb ẕevraḳ-ı meyi ʿarż idüp müdām
Bezm-i ṣafāda ol büt-i raʿnāya çatmasun

Sāġar-mis̱āl göñlümi evvel alup ele
Ḳahr-ile ṣoñra yirlere çalup utmasun

Ardınca söylenür nice sözler Riyāżi'yā
Aġyār ḫānesinde ḳalup yār yatmasun

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / .—

Āl u 'alā geydi ẓann itdi Zelīḫā'yı gören
Bilmedi ʿaşḳ olduġın aña bir oddan pīrehen

Cismümi zeyn eyledüm yir yir fetīl-i dāġile
Devlet-i ʿaşḳuñda geydüm bir fetīlī cāme ben

Görmiş olsaydı eger dendān-ı gevher-bāruñı
Kirpügine aṣmazidi jāleyi hergiz çemen

Ṣıġmaz oldı kendüye şimdi ġurūr-ı ḥüsn-ile
Sīne-çāk olsa ʿaceb mi dāyimā ol sīm-ten

[13] Mısranın sonu boştur.

Ey Riyāżī ṭālib-i Mecnūn imiş Leylī daḫi
Ḥāṣılı bu kim esīr-i ʿaşḳimiş heb merd ü zen

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

ʿAks-i ruḫsāruñ düşince ey meh-i mihr-i cihān
Virdi destüñde piyāle çāh-ı naḫşebden nişān

Kaʿbe-i ḥācet revā-yı zümre-i ʿuşşāḳsın
Oldı altun ḫançerüñ yanuñda zerrīn nāvdān

Öldürürler ittifāḳı ʿāşıḳ-ı bī-dilleri
Şimdi yek-dil yek-cihetdür ḫancerüñle ol miyān

Virdi sāḳīye bu gün pīr-i muġān zer-duḫteri
Bezm-i ʿīş ü ʿişrete geldi ṭabaḳlarla nişān

[54a]Ġayra gösterme ġubār-ı ḫāṭıruñ sāʿat gibi
Ey Riyāżī anı göñlüñden geçür ancaḳ hemān

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- / ..-- / ..-- / ..-

Yoluña cān vireyin ḫākile yeksān olayın
Ben senüñ dīde-i bīmāruña ḳurbān olayın

Niçe bir ʿaşḳuñla söyleneyin dillerde
Niçe bir derdüñile ellere destān olayın

Niçe bir irişe dāmānuma çāki yaḳamuñ
Niçe bir hicrüñile dest ü girībān olayın

Ḥālümi aġlayayın sūz-ı dilümden yanayın
Meclis-i ʿaşḳuña bir şemʿ-i fürūzān olayın

Ey Riyāżī çeküben ʿörf-i iżāfetden el
Sāġarı tāc idinüp başuma sulṭān olayın

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- / ..-- / ..-- / ..-

Yine mey zevraḳına şimdi ḳoyılsun bārān
İrişüp faṣl-ı şitā ʿālemi ṭutdı ṭūfān

Yine seyr eyle ḳılıc gibi ḳışuñ ḥiddetini
Döşedi rīg-i revānı yire cellād-ı zamān

Yine ḳış başdı ṣoyıldı çemenüñ eşcārı
Ḥāṣılı her biri bir gömlekle ḳaldı hemān

Ṣanmañuz ebr-i kebūd içre nihān olmışdur
Buz ṭutup ṭoñdı bugün çeşme-i mihr-i raḫşān

Dökilen berf degül eskidi saḳfı felegüñ
Her ṭarafdan ne ʿaceb olsa ġubārı rīzān

Şāḫ-ı gül bülbül-i şeydāya ṣovuḳ tebrendi
Ṭolmasa şimdi n’ola gūşe-i gülşende mekān

Ötme yabana degül şimdi günüñ ey bülbül
Faṣl-ı gülde olasın şevḳile sen naʿre-zenān

Kaʿbe-i gülşene gelsün diyü yārān-ı ṣafā
Her ṭaraf berfile ḳum yıġmadadur bād-ı vezān

Ey Riyāżī yine gül-ġonçeleri açılsa
Dilleri feyż-i bahār eylese şāẕ u ḫandān

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Miḥnet-i derd-i firāḳuñ ḳaddümi itdi kemān
Cism-i zārumdan deriyle üstüḫˇān ḳaldı hemān

Gülsitān-ı kūyını yārüñ ṭolanup ṭurmasın
Cūybāruñ ayaġın kessün oradan bāġbān

[54b]Şevḳ u ẕevḳ-ile öperler birbirinüñ leblerin
Dil-rübālar vaḳt-i vuṣlatda olurlar cāna cān

Saña söyler niçe sürʿatle geçer ʿişret demi
Bāde kim ḳulḳul öter mīnādan olduḳça revān

Ey Riyāżī bir dem olmaz geçmeye eflākden
Ḥāʾil olmaz bize āh-ı ʿāşıḳa kevn ü mekān

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Açılup gelse ʿaceb mi ṭāliʿ-i fīrūzdan
Isıcaḳ yüz gördi ġonca mihr-i ʿālem-sūzdan

Sāḳıyā rūz-ı mübārekdür getür cām-ı meyi
İdelüm āġāz-ı kār-ı ʿişrete nev-rūzdan

Başına gün ṭoġdı şimdi ġonçe-i nev-restenüñ
Düşdi pertev gülşene mihr-i cihān-efrūzdan

Heb anuñ teʾs̱īridür rūyuñda olan āb u tāb
Dīdeden çıḳmaz cüdā olmaz dil-i pür-sūzdan

Sūzen-i ḫāmeñ Riyāżī cānına işler geçer
Ṣanma ḫavf itmez ʿadūyı şāʿir-i zer-dūzdan

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Cem'i gör cāmı düşürmiş mi elinden bir dem

Oḳuyup ḥiṣṣe al efsāne-i cām-ı Cem'den

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün

--. / .--. / .--. / .--

Başlar kesilür şemʿ-i şebistānuñ ucından
Ḳanlar dökilür nīze-i müjgānuñ ucından

Diller delinür bir göz ucıyla naẓar itseñ
H̱ūn oldı yürek dīde-i fettānuñ ucından

Resm itmege naḳş-ı ruh̬uñı ṣafḥa-i dilde
Bağrum delinür sūzen-i hicrānuñ ucından

Dil şemʿ-i fürūzān gibi sūz-ı şeb-i ġamda
Yanup yaḳılur nah̬l-i h̬ırāmānuñ ucından

Reşkile Riyāżī güherüñ bağrı delindi
Nev-h̬āme-i ser-tīz-i dür-efşānuñ ucından

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

.--- / ..-- / .--- /..-

Mey-āverüñ n'ola dāmānı içre olsa sebū
Efendi zümre-i rindāna armaġandur bu

H̱adeng-i yār gelüp yara açsa sīnemde
Açılsa üstüme ey dil benüm o ḳutlu ḳapu

Görilmemiş dah̬i bir h̬ūnda miyānı anuñ
Beli ḳıl eksügi yoḳ bir güzeldür ol meh-rū

Bu rūy-ı zerdi görmez yüzine baḳdurmaz

Benümle yüz yüze baḳmaz mı ol gözi āhū

O yār būse-i laʿlin dirīġ idüp senden

Elin ṣunarsa Riyāżī öp anı başuña ḳo

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

Derūnum sūzı teʾs̱īr itdi neyler geldi efġāna

Bu gice tāb-ı dilden āteş urdum bir neyistāna

Ġamıyla sen ḳalem barmaḳlı yārüñ nāle dutdum ben

Çıḳarma sevdügüm şimdi göñülden atma yabana

Keyānī tācına reşk itmez idüñ lālenüñ ey dil

Eger baḳsañ derūnında yanan şol dāġ-ı sūzāna

Degüldür ḳanlu yaşum ḳaṭresi cārī olan gözden

Göñül aḳdı yine bir ḳāmeti serv-i ḫırāmāna

Riyāżī'nüñ lebinden būse virsün emrine [...]

Ḳo baṣsun ḫātem-i laʿli nigāruñ minnetin cāna

[55b] *mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün*

.--- /.--- / .--- / .---

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- /.--- / .--- / .---

Cihān ḳaydından olmış dārda ʿaşḳile āzāde
Elin ardına ṭutmış ṣalınur Manṣūr-ı dildāde

Girer bir ṣūretile göñline her bir perī-peyker
Dili ṣāfī olur āyīne gibi ʿāşıḳuñ sāde

Gezersin ʿālemi bīhūş olup esrārdān dāyim
Ne ġam yirsin sen abdāl-ı ḥayrānsın temāşāda

ʿAceb midür sürilse dem-be-dem bāzār-ı ʿaşḳ içre
Şarābı bir metāʿ olmaz cihānda nitekim bāde

Saña mey ḳaldı her bir lebleri şīrīne dil virmek
Nedür vāriṡ mi olduñ ey Riyāżī yoḫsa Ferhād'a

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- /-.-- /-.-- /-.-

ʿAks-i ġamzeñ düşdi çün ḳılduñ naẓar āyīneye
Gūyiyā bir tīr-i ter atdı güẕer-i āyīneye

ʿĀşıḳ-ı ṣāfī-derūnuñdur girerdüñ göñline
Bir nigāh-ı luṭfile baḳsañ eger āyīneye

Ṭoġrılup geldükce ġam nāvekleri ruḫsārecek
Dönsün elde ṭutduġuñ sāġar siper āyīneye

Bāde-i gülgūnı gördüm cāmda didüm hemān
Al ṭūṭī ʿaksidür düşmiş meger āyīneye

Fikr-i zülfüñle Riyāżī'nüñ dil-i ser-geştesi
Beñzedi rişteyle aṣılmış döner āyīneye

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- /-.-- /-.-- /-.-

Şimdi olmazdum ḫumār-ı derd-i hicrüñden şikest
ʿAşḳuña cām-ı belā nūş itmesem rūz-ı elest

Gerçi kim bāzūlaruñ öpmek deger cān naḳdine
N'eylesün girmez ele bī-çāre ʿāşıḳ tenk-dest

Ḳıble-i cān itdiler āvāreler mey-ḫāneyi
Bādeye raġbet ḳılaldan delberān-ı mey-perest

Baḥr-i ġamda ḫancerüñ māhīsini ṣayd itmege
Ḳadd-i ḫam-geşte ṭınāb-ı āhile bir dāne şest

Dīde-i dilber ḳızarmış varise ey Nādirī
Bāde-i ḫūn-ı dilüñ nūşından olmış ḳan mest

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

--. / -.-. / .--. / -.-

Derdüñle ʿandelīb-i çemen ḳıldı nāleler
Senden şikāyet itdi güli eyleyüp siper

Bir laḥẓa yanımuzda ḳarār itmez oldı yār
Ḥaḳḳā ki cevr ü ẓulmini efzūn idüp gider

Vāʿıẓ sevād-ı vechüme ḥükmüñ eylemek neden
Bilsün mi reng-i ʿāşıḳı sālūs-ı bī-hüner

Gördükde laʿlüñi eriyüp geçdi şerm-ile
Zuʿmınca ḫayli gülle idi gerçi kim şeker

Ġamdan kemāna dönmiş iken ḳadd-i Nādirī
Her laḥẓa ol teẕerv-ḫırāmāna cān atar

Ol ruḫ-ı lāle-gūn şafaḳ ḫāl ü ḫatuñ şeb-i ṭarab
Ṣun lebüñi ki bādenüñ vaḳtidür ibtidā-yı şeb

[56a]Māh-cebīn ü dil-rübā maẓhar-ı nūr-ı Muṣṭafā
ʿĀrıżı üzre kāküli hem-ser-i küfr-i Bū Leheb

Seng ile ʿāşıḳuñ urup nerm ider üstüḫ̌ānını
Tā ki çekerse tīġ aña çekmeye sāʿidi taʿab

Od gibi ṭurmayup yanar ditreyüp oldı zerd-rū
Ṣaldı ġam-ı maḥabbetüñ mihr-i sipihre tāb-ı teb

Nādiriyā bu ṭabʿ ile saña virildi Rūm'da
Nādire-sencī-i ʿAcem nükte-ṭırāzī-i ʿArab

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
.--- / .--- / .--- / .---

Göñül ʿaşḳuñda ġayrı istemez şirket ḳabūl itmez
Maḥabbet bir güherdür ḥāṣılı ḳısmet ḳabūl itmez

Ḥakīm-i bī-ḫıred ṭurmaz baña ʿarż-ı devā eyler
Anı bilmez ki bīmār-ı ġamuñ şerbet ḳabūl itmez

[Be]ni aʿdāyile cemʿ itme bir meclisde zīrā kim
Dil-i dīvānemüz aġyārile ülfet ḳabūl itmez

[Başu]m ḫoş-ḥāl olaldan ey perī-rū derd-i ʿaşḳuñla
Belāñı cānına minnet bilür ṣıḥḥat ḳabūl itmez

[Giri]ftār olalı tiryāk-i derd-i ʿaşḳ-ı cānāna
Ferīdī ṭabʿımuz bir ġayrı keyfiyyet ḳabūl itmez

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
.--- / .--- / .--- / .---

[Kim]seye açmam ġubār-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bāruñı
Cürʿa-dān-ı dilde pinhān eylerin esrāruñı

[Beñzemez] ṭūṭī-i gūyāya dil-i ḥayret-zede
Gördügince lāl olur āyīne-i ruḫsāruñı

Ey fele[k ser-ri]ştesin āhum ucından kim odur
Döndüren bir parmaġile kāse-i pergāruñı

Nāġme-i ʿuşşāḳdan meclisde muṭrib urma dem
Yār ḥaẓẓ itmez reg-i cānum ṣanur evtāruñı

Ṣormaz olduñ luṭfile Ṣabrī-i zāruñ ḫāṭırın
Görmez olduḳ şīve-i laʿl-i şeker-güftāruñı

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- /-.-- /-.-- /-.-

Eyleyen cāni[le] nāzük şīve-i güftāruñı
Eylemiş maṭbūʿ u dilkeş cünbiş-i reftāruñı

Maṭlaʿ-ı dīvān-ı ḥüsn ü ān iden ebrūlaruñ
Ḥüsn-i maṭlaʿ eylemiş ḫaṭṭ-ı leb-i dür-bāruñı

Ṣıḥḥat-i dil-ḫastegān-ı ḳahruña ḳılmış sebeb
Böyle bīmār eyleyen ol nergis-i ḫūn-ḫ˘āruñı

Ol sitem-gerden ümīd-i luṭf iderin tuḥfesin
Ey göñül bilmez misin sen ṭāliʿ-i ġaddāruñı

Ey Ferīdī baḫtdur heb saña bunca cevr iden
Ṭāliʿüñdür böyle ġaddār eyleyen dildāruñı

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün

--. / .--. / .--. / .--

Geldümse n'ola ben şuʿarā devrine āḫir
ʿĀdet budur āḫirde gelür bezme ekābir

Ṣūfī żarar itmez saña eṭfālile ṣoḥbet
Ġam çekme girür cennete aṣḥāb-ı ṣaġāyir

Ey meh n'ola şehbāz-ṣıfat ṭutsañ el üzre
Şehrüñde bizüz şimdi gözi baġlu müsāfir

Hīc n'eyleyeyin bu dil-i āvāreʾi bilmem
Ne vuṣlata ḳādir saña ne fürḳate ṣābir

N'itsün ya güzel sevmeyüp Allāh'ı severseñ
Nevʿī gibi bir rind ḫuṣūṣā ola şāʿir

[56b] *mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün*

.--- /.--- /.--- /.---

N'ola dergāhuña sürsem cebīnüm māh-tāb-āsā
Ḳapuñ gördüm felekden yüz çevirdüm āftāb-āsā

Açılmaḳ nāmeveş her gördügüñ nādāna yañlışdur
Açılma herkese ey ḫaṭṭı reyḥānum kitāb-āsā

Felekden gūşmāl-i ġam görüp zār oldılar dāyim
Şular kim açıl sözine uydılar çeng ü rebāb

ʿAbes̱ söz söyleme fikr-i daḳīḳ it onda bir söyle
Ögüdme ḳalbüñe her ne gelürse āsyāb-āsā

Başum kūh-ı Bedaḫşān-ı diyār-ı ġamdur ey Veysī
Çıḳar ḫūn-āb-ı eşküm pāre pāre laʿl-i nāb-āsā

Subḥ-dem derd ü ġamdan saña bir kehfü'l-amān olmaz
Der-i devlet-meʾāb-ı āṣaf-ı ʿālī-cenāb-āsā

Maʿānī germ-i fetḥinde bir pīr-i süḫanverdür
Elinde ḫāme-i zerrīni olmışdur şihāb-āsā

Yinilsün ḫūn-ı ḳahrında içilsün bezm [ü] rezminde
Dil-i düşmen kebāb-āsā dem-i aʿdā şarāb-āsā

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- / ..-- / ..-- / ..-

Āh kim olsa gerek pūşiş-i tābūt-ı fenā
Ḫilʿat-i pādişeh ü ḫırḳa-i peşmīn-i gedā

Bir bahāya ṣatılur dest-i ecelden āḫir
Zer-nişān efser-i şāhān u külāh-ı fuḳarā

Bir olur külbe-i dervīş ile ḳaṣr-ı şāhī
Āteş-endāz olıcaḳ ṣāʿiḳa-i ḳahr-ı Ḫudā

Serdī-i bād-ı hevā cānımuza kār itdi
Saña ḳaldı işimüz ey kerem ıssı Mevlā

Veysī-i ḫaste-dile ḳudret-i nuṭḳ itme dirīġ
O zamānum kim ola dem-beste-zebān-ı büleġā

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün
--. / .--. / .--. / .--

Medhūş-ı mey-i laʿl-i revān-perver-i yārüm
Bir ġam-zede-i silsile-i zülf-i nigārum

Cismüm ġamile çeng-i belā tārına döndi
Sevdā-yı ser-i zülfüñ ile zār-ı nizārum

Yanuñda o ḫūrşīd-i teng-ẕerreyüm ammā
Müşkil bu ki ben yine raḳīb-i ḫara bārum

Gel itme beni bād-ı cefāyile perīşān
Yıllardurur ey serv ki yoluñda ġubārum

Veysī elem-i bār-ı ġam itdi beni bī-tāb
Bilmem ḥarem-i kūyına yārüñ niçe varam

Müfte'ilün müfte'ilün fāʿilün
-..- / -..- / -.-

Ṭurrelerüñ ruḫlaruña ḳıl niḳāb
Eyleriseñ baḳduġımuzdan ḥicāb

Çatma ḳaşuñ ruḫlaruñ gösterüp
İtme bize luṭf yüzinden ʿuḳāb

Ṣaymaz ise bendelerinden bizi
Söyleşirüz yarile rūz-ı ḥisāb

Sūḫte dil ḫaste ciger bī-ḳarār
Döndi baña bezm-i belāda kebāb

Diḳḳat ile vaṣf-ı ḫaṭṭuñ yazsa ger
Her sözi Veysī'nüñ ola bir kitāb

feʿilātün mefāʿilün feʿilün
..-- / .-.- / ..-

Uralı mār-ı zülfi cānuma nīş
Ḫayli şişdi ḳabardı bu dil-i rīş

Luʿb-ı şaṭranc-ı nāz iderse eger
Niçe şeh māt ider o kāfir-kīş

[57a]Fikrüm ümīd-i vaṣl-ı dilberdür
Dil-i ʿāşıḳ olur muḥāl-endīş

Mālik-i milket-i ḳanāʿat iseñ
Pādişāh-ı zamāna sen dervīş

Gösterüp Veysī'ye ser-i zülfüñ
Bir Müselmān'a virme gel teşvīş

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

--. / -.-. / .--. / -.-

Zülfüñde buldı rāyiḥa-i cān-fezāy-ı misk
Gitse n'ola dimāġ-ı ṣabādan hevā-yı misk

Ġayretle kendin öldüriyor nāfe-i Ḫoten
Ḫāk-i rehüñ olalı senüñ ḫoş-bahā-yı misk

Bir ṭurresi kemende esīr oldı dil k'anuñ
Āşüfte-ḥāli sünbül-i ter ḫāk-i pāy-ı misk

Esdi nesīm-i būy-ı ser-i zülf-i yārile
Dünyāyı ṭutdı rāyiḥa-i dil-güşā-i misk

Ḫaṭṭ-ı lebüñ ṣafāsı yiter derūna devā
Veysī-i ḫaste-ḥāle gekermez devā-yı misk

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

Ġam-ı ʿaşḳuñla feryād eylesem dīvānedür dirler
Ḳızarsa aġlamaḳdan gözlerüm mestānedür dirler

Görenler mürġ-ı cānı āteş-i ʿaşḳuñla sulṭānum
Bu bir şemʿ-i cemāle per yaḳan pervānedür dirler

Gözüm ḳaldı ḫaṭuñda ṣaf-ı müjgān-ı dem-ālūdı
Görenler rīşe-i sebz üzre laʿlīn şānedür dirler

Şikār olsa n'ola mürġ-ı ṣafā gülzār-ı bezm içre
Aña devr-i ḳadeḥ dām ḥabābı dānedür dirler

Ne deñlü tī̄şe ursañ anda künc-i ʿaşḳ olur peydā
Derūnı Nādirī̄'nüñ bir ʿaceb vī̄rānedür dirler

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- / ..-- / ..-- / ..-

Bāde-i dil-keşe öykündügini eyledi gūş
Ḳahveʾi ḳoz ḳabına ḳorsa n'ola ḳahve-fürūş

O leb-i nūşile bir sāġarımuz nūş eyle
Çıḳsun eflāke yine ġulġule-i nūş-ā-nūş

Ser-nigūn olmazidi keştī̄-i ebrū-yı nigār
Ṣarṣar-ı ʿaşḳ ile deryā-yı cemāl itmese cūş

Ṭoldurup tī̄rini ṣanmañ ki helāk eyledi yār
Bezm-i miḥnet ṭolusı ʿāşıḳı itdi medhūş

Şöyledür Nādirī̄yā bāde-i ʿaşḳ āḫir begüm
ʿAḳl-ı evvelde olursañ seni eyler bī̄-hūş

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün

--. / .--. / .--. / .--

Eyyām-ı ġamuñda ṣalınup baḥr-i cefāya
Baş urdı yine fülk-i dil emvāc-ı belāya

Alduḳ ḫaber ʿaşḳını biz ol büt-i şūḫuñ
Ṭutduḳ dil ü cān gūşını nāḳūs-ı ḳażāya

Şāh-ı ġam olan sāye-i āhende degişmez
Başındaki dūd-ı siyehi ẓıll-ı hümāya

Kim görmege ḥüsret yüzüñ ey şeyḫ-i mürāyī
ʿArż itme gelüp sübḥañı erbāb-ı ṣafāya

Ṣabrī gibi bīmār-ı ġam olduḳsa ḳabrimüz
Biz ser ḳomışuz bāliş-i teslīm-i rıżāya

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün

--. / .--. / .--. / .--

Alışdı gözüm şaʿşaʿa-i berḳ-ı cefāya
Şimdengirü ey şūḫ ṣalā ebr-i belāya

Bir kāh-ı żaʿīfem ki ne deñlü ḥaẕer itsem
Ġam maẓhar olur ḫāṣıyet-i kāh-rübāya

Cān naḳdini al sīnemüze naʿl keserseñ
Ey şūḫ-ı cihān ḳāyilüz ol naʿl-i bahāya

Rindānı görüp yolda niçün söylemez olduñ
Ey vāʿıż-ı şehr aġzuñı virdüñ mi kirāya

Deryūze-i maʿnāya bizi itmedi muḥtāc
Şükr eyleyelüm Ḥāletiyā dād-ı Ḫudā'ya

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün
--. / .--. / .--. / .--

[E]ndūh u ġuṣṣa ḫāṭırumuñ yār-i ġārıdur
Mülk-i neşāṭ-ı göñlüme ġurbet diyārıdur

[57b]Bir bī-dilüm ki dāʾire-i kūh-ı miḥnetüm
Ḳays'uñ maḳarrı Kūhken'üñ reh-güẕārıdur

Şol tīşe-i belā ki ser-encāmı merg olur
Erbāb-ı ʿaşḳa Kūhken'üñ yādigārıdur

Ḳaldı ġam-ı maḥabbet elinde zemīn-i dil
Sīm-i sirişk virdügi Ḥaḳ ḳarārıdur

Ṭıfl-ı dil-i belā-zede dāyim ḫaṭardadur
Zīrā mesīri baḥr-i melāmet kenārıdur

Nuḳd-ı dilüñ gerekse ṣaḳın çeşm-i yārdan
Bir düzddür ki heb ḳaralar perde-dārıdur

Bilmez açılmanuñ yolın ol ġonçe Ḥāletī
Zīrā henūz ḥüsninüñ evvel-bahārıdur

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

Ol ki şemʿ-i ruẖ-ı dildārı fürūzān itdi

Ḫāne-i ṣabrumı ol şemʿ ile sūzān itdi

Ey ḫoş ol şūẖ ki ʿār eyler eger kim diseler

Gül seni yād ḳılup çāk-i girībān itdi

Tārmār olduġın ol zülf ṣabādan ṣanmañ

Eṡer-i ṣoḥbet-i dil anı perīşān itdi

Çoḳlıġın zaẖm-ı dilüñ gördi nemek-pāş-ı ḳażā

Dehen-i dilberi leb-rīz-i nemek-dān itdi

Ḥabbeẕā sūr-ı maḥabbet ki derūn-ı ʿāşıḳ

Aña āh-ı şerer-ālūdumı gül-feşān itdi

Dāne-i ḫāl-i ruẖ-ı yārdan ayru düşürüp

Beni dihḳān-ı felek kāhile yeksān itdi

Gice meclis şu ḳadar germ idi kim Ḥāletiyā

Çeşm-i dildār bile girye-i mestān itdi

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

Genc-i vaṣluñla o kim ḳalbini şādān itdi

Cān-ı pür-şevḳın o genc üstine ḳurbān itdi

Kūy-ı dil n'ola ṣafāsından olursa ġalṭān
Yine bād-ı seḥeri zülfüñi çevgān itdi

Ey ḫoş ol merd ki sürdükçe kümeyt-i cānı
Ceyş-i hūş u ġamı naʿrayile perīşān itdi

Ḳays'a bār-ı naẓarı ṣaldı çeşm-i Leylī
Serini gerçi nişīmengeh-i mürġān itdi

Yine açılmadı nīlūfer-i ümmīd-i viṣāl
Yoḳ yire dīde yaşın āb-ı firāvān itdi

Düşmene n'ola o kāfir beççe taʿẓīm itse
Miḥnet-i ʿaşḳı anı ṣūret-i bī-cān itdi

Āferīn himmetine pīr-i muġānuñ Ṣabrī
Ki senüñ gibi gedāyı Cem-i devrān itdi

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- / ..-- / ..-- / ..-

Aldı dil kişverini ʿaḳlumı tālān itdi
N'eyledise baña ol ġamze-i fettān itdi

Gülbün-efrūz-ı ḳażā ol gül-i bāġ-ı ḥüsne
Dil-i şūrīdemüzi bülbül-i nālān itdi

Çeşm-i cānāneyi bīmār görüp ʿāşıḳ-ı zār
Yolına cān-ı belā-kīşini ḳurbān itdi

Cürʿa-dān-ile ġubārı n'idelüm ey abdāl

Derd-i sāġar bizi mestāne vü ḥayrān itdi

Bir dem içre o mehüñ ṣāʿiḳa-i ḳahrı yine

Yaḳdı dil ḫānesini ḫākile yeksān itdi

Baña zülf ü ruḫ-ı cānānenüñ itdüklerini

Kimseye daḫi ne kāfir ne Müselmān itdi

Bu kerāmet mi degül pīr-i muġān ey Cemʿī

Bir ḳadeḥ meyle bizi ʿāleme sulṭān itdi

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- /-.-- / -.-

Çeşm-i pür-ḫūn-ābımuz var bādede peymānede

Baḫtdur hem-ḫˇābemüz ancaḳ bu miḥnet-ḫānede

Zülfinüñ leylāsı yanından ayırmaz varise

Neşʾe-i Mecnūn'ı buldı bu dil-i vīrānede

Ḥāline eyler naẓar her dem bu cān-ı nā-tüvān

Gözleri dāyim olur mūr-ı ḥarīṣüñ dānede

Cevr-ile geh dilde gāhī cānda yoḳlar ʿaşḳını

Tīşesiyle genc arar gūyā ki bir vīrānede

[58a]Ölmek-ile ʿaşḳdan ḳurtulmaḳ olmaz Ḥāleti̇̄

Āteş-i ġam gizlüdür ḫākister-i pervānede

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- /-.-- / -.-

Yoḳlama naḳd-i ḫayālüñ her dil-i di̇̄vānede

Öyle genci̇̄ne bulınmaz degme bir vi̇̄rānede

Kāş hi̇̄c ḳurtılmasam ser-geştelikden ʿaşḳile

Ger ölürsem de ayaġ olsa serüm mey-ḫānede

Cām-ı pür-mey variken bezme getürmek lāleyi

Yoḳdur ol deñlü ṣafā zi̇̄rā tehi̇̄ peymānede

Çeşmi bezm-i fitne ḳurduḳça emi̇̄n olma dilā

Kim ḫaṭar eksük degüldür meclis-i mestānede

Dil şehi̇̄d-i ti̇̄ġ-ı ʿaşḳ olmaḳla ey Ṣabri̇̄ anuñ

Sürḫ-ile yazılmış adı defter-i cānānede

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- /-.-- / -.-

Ḫār-ı ġam n’eyler güẕer-gāh-ı dil-i mestānede

Meşʿal-i cām-ı fürūzān variken mey-ḫānede

Ḳaṭre ḳaṭre eşk-ile dāġ-ı derūnum var benüm

Mescid ü mey-ḫāne içre sübḥada peymānede

Birbiriyle anları her şeb güler oynar ṣanur
Bilmeyen sūz u güdāzı şemʿ ile pervānede

Yıḳdı ḳaṣr-ı ḫāṭırum yirle berāber itdi yār
Nice ārām ide dil bir daḫi bu vīrānede

Cemʿiyā ebr içre düşmiş bir kebūterdür hemān
Bu dil-i zār ü nizārum kākül-i cānānede

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün
--. / .--. / .--. / .--

Öldürmege ḫancerle bu ben şāh-ı belāyı
Olmaz ġam-ı ġamzeñ gibi bī-bāk fedāyī

Bī-tāb u tüvān oldı ḳatı raḫş-ı ümīdüm
Göster aña bir faṣl-ı çerāgāh-ı recāyı

Dūd-ı dil-i sūzānı ile ehl-i maḥabbet
Bir ḥāle varur kim seçemez ṣubḥ u mesāyı

Bir şūḫile düşdi ser ü kārum ki olursam
Bāġ-ı siteminden getürür naḫl-i ġarāyı

Şāyeste budur Ḥāletiyā ol şeh-i ḥüsnüñ
Seng-dil-i ḫūbāndan ola ferş-i serābı

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- /-.-- / -.-

Oldı dil meʾyūs ṣaḥt-ı çeşm-i bīmāruñ gibi
Düşdi başı ḳaydına zülf-i siyeh-kāruñ gibi

Ṭūṭī-i dil ol dehān-ı tenge nāẓırdur müdām
Gördi zīrā elinde şekker-pāre güftāruñ gibi

Gelmedi ẓannum budur gelmez de ey şūḫ-ı cihān
Kār-gāh-ı siḥre hīc gīsū-yı mekkāruñ gibi

Ḳaṭre-i eşkinden eylerdi dem-ā-dem şeb-nemin
Bulsa bir gül ʿandelīb bāġ-ı ruḫsāruñ gibi

Taḫt-ı ḥüsne geçdügüñde ben degül miydüm ṭuran
Pīşgāh-ı ḫiẕmetüñde naḳş-ı dīvāruñ gibi

Ḥasretüñle şimdi bir ḥāletdeyin kim rūz u şeb
Gözlerüm hergiz yumılmaz baḫt-ı bīdāruñ gibi

Zülf-i yāra dil virür ʿaşḳ ehli ġālib Ḥāletī
Bu vaṣīyyet anlara Manṣūr-ı berdāruñ gibi

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

--. / -.-. / .--. / -.-

Ṣalma firāḳa ʿāşıḳ-ı bī-tāb ü ṭāḳati
Bāzīçe ṣanma ġavṭa-i deryā-yı ḥayreti

Cāmın ġam-ı derūna göre baḫş ider müdām
Bundan ṭuyıldı pīr-i muġānuñ velāyeti

Ser kūçe-i muġān bir ulu āsitānedür
Cem andan aldı ser-be-ser āyīn-i devleti

Ferhād gibi ʿāşıḳ olan kendin öldürür
İtmez keşīde nām-ı belāyı maḥabbeti

Pergār-ı rūzgārdan itmem ümīd-i ḫayr
Zīrā-ki resm-i dāġ-ı cefādur nihāyeti

Devr itmez olsa micmer-i zerrīn-i āftāb
Gitse zamānenüñ es̱er-i būy-ı minneti

Minnet Ḫudā'ya Ḥāletiyā hergiz aġzıma
Ḫāyīde almazam meger engüşt-i ḥayreti

[58b]*mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün*

--. / -.-. / .--. / -.-

ʿArż eylemedin cismi cihān-gīr-i belāsın
Şāh-ı ḫıredüñ ʿaşḳ nigūn itdi livāsın

Ḫˇābında gören fitne-i eyyāmı beliñler
Ol şāh-ı sitem göstericek tīġ-ı cefāsın

Ey şūḫ-ı cihān-ārā hicrüñle kesmese
Yoluñda olan ehl-i ġamuñ naḫl-i ʿazāsın

Kühsār-ı ġama gūş ṭutan ehl-i maḥabbet
Elʾān işidür tīşe-i Ferhād ṣadāsın

Çün Ḳays serüm oldı nişīmen-geh-i mürġān
Şeh-bāz-ı ġam-ı ʿaşḳ degüşdürdi yuvasın

Sīnemde hemān naʿl keser ʿişvesi zīrā
İtmāma ḳomaz dāyire-i mihr ü vefāsın

Bozulsa n'ola Ḥāletiyā Yūsuf-ı naẓmum
Anuñ zen-i fertūt-ı felek kesdi bahāsın

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

Zenaḫdānından el çekdüm görince nāf-ı cānānı
Meded kim çāhdan çāha düşürdüm Yūsuf-ı cānı

Ṭuyarlar heb görenler vefret-i āb-ı reşkinden
Eger gelse ḫayāl-i ʿāşıḳa çāh-ı zenaḫdānı

Gül-i ṣad-berg ṣanmañ görinenler ṣaḥn-ı gülşende
Ḫadeng-i ḫārile ḳat ḳat dökülmiş bülbülüñ ḳanı

Benüm gibi urar āhile āteş-i levḥ-i taʿlīme
Debistān-ı ġamuñ ḳābil ḳoyan ṭıfl-ı sebaḳ-ḫˇānı

Dil-i şūrīdenüñ kimse pey-ā-pey ġamların bilmez
Ḥesāba almaġ olmaz Ḥāletī emvāc-ı ʿummānı

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
.--- / .--- / .--- / .---

Çıḳarup ṭarf-ı destāruñdan ol zülf-i semen-sāyı
Iraḳdan baḳdurursın göñline ʿuşşāḳ-ı şeydāyı

Ḳażā āhengeri fi'l-ḥāl ider evvelkiden muḥkem
Eritsem nār-ı āhumla eger zencīr-i sevdāyı

Ki olur giryesin idüp ḥavāle dīde-i cāna
Birez diñlendürür ehl-i maḥabbet çeşm-i bīnāyı

Dil-i āşüftemüz seng-i cünūnın itdi der-dāmen
Ṣaḳınsunlar bu mīnā-ḫāne-i çarḫ-ı muʿallāyı

Geçürdi nāvek-i āh-ı derūnı seng-i ḫārādan
Çekeydi Kūhken ey Ḥāletī ben çekdügüm yayı

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- / ..-- / ..-- / ..-

Ḳalbimüz yār şikest eylese memnūnuz biz
Meclis-i ʿaşḳda hem-kāse-i Mecnūn'uz biz

Bir levendāne güzel itse ẓuhūr elbette
Ḥüsnine şīfteyüz ṭarzına meftūnuz biz

Taḫt-ı İskender'i heb taḫta-i taʿlīm iderüz
Ḥikmet-i ʿaşḳda üstād-ı Felāṭūn'uz biz

Zīr ü bālāya idüp dīde-i ʿibretle naẓar
Münkir-i taḫt-ı Cem ü tāc-ı Ferīdūn'uz biz

N'ola gülsek leked-i ḳahr-ı ʿadū geldükçe
Ḥāletī pā-zede-i tevsen-i gerdūnuz biz

[59a] RİYĀŻĪ

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
.--- / .--- / .--- / .---

Sen ey pervāne nār-ı ʿaşḳile yanup kül olmışsın
Urılmışsın meger kim bir yalıñ yüzli dil-ārāya

Ṭutardı Kaʿbeʾ örtüsi perin hicrile olduḳda
Ṣalarsa üstine tābūtumuñ ol serv-ḳad sāye

Gelüp ṣu gibi alçaḳdan meẕellet ḫākine yüz sür
Eger rifʿat bulup çıḳmaḳ dilerseñ evc-i aʿlāya

Riyāżī naḳd imiş pīr-i muġānuñ luṭf u iḥsānı
Hele vāʿıẓ gibi ṣalmaz bizi her-bār ferdāya

VE LEHU

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- /..-- /..-- / ..-

Virmezüz cürʿa lebi biz cürʿa döken yārāna
Nesnemüz yoḳdur efendi atacaḳ yabana

Yeg imiş ey göñül ol ḳaşı kemānuñ yayı
Ġamzesi tīri pek işler geçer oldı cāna

Gidicek mey-kedeye ayaġı yirler mi baṣar
Gelür olsa gelür ammā gücile mestāne

Didiler ʿāşıḳ odur kim döne yāri yolına
Raḳṣa girmiş bu sözi işidicek pervāne

Vaʿde itsün bize bir būse leb-i laʿlinden
Naḳd-i cānı virelüm vaʿde ile cānāna

Cevheri olmaḳ içün efseri şāh-ı ʿaşḳuñ
Boyanur başa gelen seng-i melāmet ḳana

Ey Riyāżī ṣaçı zencīrine baġlar seni yār
İtme sevdāy-ı viṣāl olma ṣaḳın dīvāne

VE LEHU

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
..-- / ..-- / ..-- / ..-

Oḳları gelmede yārüñ dil-i vīrānımuza
Ṣan girer şaʿşaʿalar külbe-i aḥzānımuza

Göricek ʿaksini sāġarda ḥayātum gitdi
Girdüñ ey gözleri ḫūnī bir avuç ḳanımuza

Bāde keyfiyile ṣıġmaz oluruz kendümüze
Mest olınca naẓar it çāk-i girībānımuza

Baġrı ḫūn ola ṣurāḥī gibi dāyim umarın
Kim ki dil uzada cām-ı mey-i raḫşānımuza

Ey Riyāżī'yile ṣalınmaġiçün cūy-ṣıfat
Bir boyı serv-i revānı alalum yanımuza

VE LEHU

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

Yine yārān-ı ṣafāyile ṭoḳınsaḳ cāma
Varsa çaḳ ġulġulemüz çarḫ-ı zümürrüd-fāma

ʿĪd gelse yine zevraḳ yürise ey sāḳī
Ṣalmaġa baḥr-i ṣafāya baḳaruz eyyāma

Ṣoyınup şevḳ-ile abdāl-ı maḥabbet olsaḳ
Çıḳa germiyyet-i ʿaşḳile ḳabā vü cāma

İrmeyüp vaṣluña dil ḳaldı ser-i zülfüñde
Beñzer ol rāh-reve ḳalmış ola aḫşāma

Nuḳl ola meclis-i yārān-ı ṣafāya dirseñ
Söyle eşʿārı Riyāżī gözi bādāma

VE LEHU

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

--. / -.-. / .--. / -.-

Eşküm raḳam döküp bilinür dil elemleri
Ruḫsārum oldı yāre bir icmāl defteri

Evvel virürdi ḥalḳa-i bezm-i ṣafāya rāh
Uġratmaz oldı dāyireye şimdi ol perī̄

Ḳarşu ḳosın mı ġam aña meydān-ı ʿişretüñ
Cām-ı şarābdur gözi odlı dil-āveri

Gitmezdi yoḳ bahāya metāʿ-ı vücūdımuz
Bāzār-ı ʿaşḳ olmasa ey dil ölüm yiri

Dirse Riyāżī̄ her sözimüz bikrdür bizüm
Merd-i süẖan gerekdür ola sözinüñ eri

VE LEHU

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- /-.-- /-.-- /-.-

Ney gibi iñlersin ey dil mübtelālıḳ var gibi
Bir şeker-leb şūẖ dilberden cüdālıḳ var gibi

Yāre didüm ġarḳa-i baḥr-i belā-yı ʿaşḳuñam
Nāz-ile güldi didi kim āşinālıḳ var gibi

Diller alduñ ʿālemi araladuñ bu ḥüsn-ile
ʿĀlem-ārālıḳ güzellik dil-rübālıḳ var gibi

Göklere çıḳmış işitdük āh u zāruñ dün gice
Māh-ı bī̄-mihrüñden ehl-i bī̄-vefālıḳ var gibi

[59b]Nükteñi ʿaks eylemişler ḫayli reng almış ʿadū

Ey Riyāżī şāʿir-i rengīn-edālıḳ var gibi

VE LEHU

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- /..-- /..-- /..-

Dil-i zār-ile varup seyre gül-i gülzārı

Aña döndüm ki çerāġa iledür bīmārı

Ṣanma Mecnūn'a vefāsı varidi Leylā'nuñ

ʿĀşıḳuñ ḳuş uçurur mı üzerinden yāri

Mest olup sāġarı başında şikest eyledi

Gül ile urmaz idi gerçi raḳīb-i ḫārı

Ḳatl-i ʿāşıḳda miyānuñla müjeñ baḥs̱ idemez

Variken ḫançer-i tīzüñ gibi cānīdārı

N'ola görmezse gözi ʿāşıḳ-ı bī-çāreleri

Çeşminüñ üstine egmiş o güzel destārı

İmtiḥān eyle Riyāżī ḳuluñı ḫāme gibi

Ḫiẕmetüñde göre baş üzre degül mi cārī

VE LEHU

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

N'ola sīnem dögersem āh idersem dem-be-dem şimdi
Benüm ʿuşşāḳ içinde ṣāḥib-i ṭabl u ʿalem şimdi

İdüp ʿahde vefā bir yil ayaġı üstine ṭurdı
Ḳanı mecnūn gibi bir ʿāşıḳ-ı s̱ābit-ḳadem şimdi

Ser-i kūyuñ ḳoyup gitmezdi aña ʿāşıḳ-ı şeydā
Eger ʿālemde mevcūd olsa gül-zār-ı İrem şimdi

Ki deldi tīġ-ı ṭabʿum devr-i nā-hemvār cerḫiyle
Velī ʿömr-i ʿadūya oldı minşār-ı sīm şimdi

Ayaġı elde ṭolmış bāde-i gülgūnile geldi
Getürdi ʿīş ü ʿişret bezmine sāḳī ḳadem şimdi

Zamān-ile Riyāżī añlarsın ṭabʿ-ı päküñle
Daḫi yād olınur görmez misin cāmile Cem şimdi

VE LEHU

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Āsmānuñ düşmeyince ṭārem-i vīrānesi
H̬ūşesinüñ h̬āk olan rindāne degmez dānesi

Mey ṭururken añma sürh̬ābı bize ey ḳıṣṣa-h̬ˇān
Añlamaz rindānı illā cām-ı Cem efsānesi

Şemʿe varın yandurup gül öksüzi olsa n'ola
Özge ʿāşıḳdur maḥabbet bezminüñ pervānesi

Beñzemez ol gevher-i dendāna dürr-i şāhvār
Ebr ü deryānuñ olupdur gerçi kim bir dānesi

Ey Riyāżī şehperi başında dūd-ı āhıdur
Mīr-i ʿaşḳuñ Ḳays-ı şeydā idi bir dīvānesi

VE LEHU

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Kebkeb-ile mūzenüñ pāmāl idersin ey perī
Āftābum başdurursın kevkebe bī-dilleri

Yirde yaşı ḳaṭresi gökde şerār-ı dūd-ı āh
Şāh-ı ʿaşḳuñ varimiş yir gök götürmez ʿaskeri

Bozmadı mihrin ḫum-ı mey-ḫānenüñ pīr-i muġān
N'ola dirlerse daḫi mihriledür zer-duḫteri

ʿArż idüp baġruñ başın yolında ser virmek gerek
Ey dil-i şeydā degüldür ʿaşḳ-ı dilber serserī

Ey Riyāżī eşk-i gülgūnumla bu şeb-dīz-i āh
ʿAşḳ meydānında ḳalmaz biri birinden geri

VE LEHU

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
.--- / .--- / .--- / .---

Vezān oldı meger kim tünd-bād u ḳahr-ı sulṭānī
Söyindi bezm-i ʿīş ü ʿişretüñ şemʿ-i firāvānı

Şikeste bir ṣadefdür gevherden ayru düşmişdür
Görenler bādeden ḫālī şikeste cām-ı raḫşānı

Cem'üñ gencīnesini aldılar ḫumlar tehī ḳaldı
ʿAceb bir daḫi n'eyler bekleyüp ādem bu vīrānı

N'ola yir başmasa şimdi ayaġı zāhid-i şehrüñ
Şikest itdi zamāne şīşe-i cām-ı dıraḫşānı

Riyāżī bīm-i ḳahrından o sulṭān-ı cihān-bānuñ
Bu demde sāġaruñ beñzinde aṣlā ḳalmadı ḳanı

Sikender-vaḳt dārā-yı ʿālī-ḳadr Ḫan Aḥmed
Odur devletle şimdi pādişāh-ı mülk-i ʿOs̱mānī

Bozulsun ṣadr-ı mey-ḫāne ḳo cām-ı mey şikest olsun
Ḫudā pāyende itsün taḫt u tāc-ı şāh-ı devrānı

[60a] VE LEHU

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
.--- / .--- / .--- / .---

İçürdi ʿaşḳ cāmın baña yārüñ laʿl-i ḫandānı
ʿAceb midür çeküp çāk eylesem şimdi çāk-i girībānı

Gelür Yaʿḳūb-ı cānuñ külbe-i aḥzānına dāyim
Ḫayālüñ Yūsuf'ı eyler müşerref ḳalb-i vīrānı

Derūn-ı ġoncada ḳat ḳat olan evrāḳı seyr eyle
Yürekler pāreler bülbüllerüñ feryād u efġānı

Ṣafālar ḥāṣıl itdüñ ḳalmadı ayrılmaġa çāre
Ḳarışdı sāḳıyā zer-duḫterinüñ ḳanuma ḳanı

Oḳurken şiʿrümi açdı Riyāżī sīnesin dilber
Ben ol efsūnile fetḥ eyledüm bu genc-i pinhānı

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

N’ola şimdi o ṣafā ʿāleminüñ olsa Cem’i
Aña gülgūn-ı meyüñ oldı mübārek ḳademi

Ser-nigūn cām-ı ceres oldı ṣurāḥī üştür
Bādeden ṭut yüküñi ḳaṭʿ idelüm rāh-ı ġamı

Yüzimüz ḳızdı yine mest-i şarāb-dār olduḳ
Şermsār itdi bizi sāḳī-i bezmüñ keremi

ʿĀḳıbet gözleyen olmaz felegüñ cāhına şād
Çünki her ʿāleminüñ ola ṣoñında elemi

Ey Riyāżī variken gözde ḫayāl-i ruḫ-ı yār
Almazın ʿaynuma ben gülşen-i bāġ-ı İrem’i

VE LEHU

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

Güzellerdür gözümden aḳıdan eşk-i firāvānı
Ki dirler bir melekdür indüren her ḳaṭre bārānı

Çü ġonçe ḳan-ile ṭolmış göñüller aña baġlanmış
N’ola gül naḫline beñzetsem ol ḳadd-i ḫırāmānı

Hevā-yı ʿaşḳ-ile baş oynadur pür-şevḳ-ı mihrüñdür
Dil-i ʿāşıḳ olup bezm-i belānuñ şemʿ-i sūzānı

Açılmış gül yanında ġonçe-i sīr-āba beñzetdüm
Görüp sāġar kenārında leb-i rengīn-i cānānı

Revācına sebeb dil sikkesinüñ inkisārıdur
Geçer bāzār-ı ʿaşḳ içre temelluḳ cümle noḳṣānı

Varur elden ele bezm-i cihānı devr ider dāyim
Olup naẓm-ı Riyāżī sāġar-ı bezm-i süḫandānī

VE LEHU

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

Yüz çevirdi yār idüp bīdād bir yüzden daḫi
Oldı ḥāl-i ʿāşıḳ nā-şād bir yüzden daḫi

Ḫaṭ-ı nev-ḫīzüñden itmiş levḥ-i sīme ḫāk-rīz
Baġlamış naḳş-ı ruḫuñ üstād bir yüzden daḫi

Ruḫlaruñ gördüm düşürdüm sübḥa-i ṣad-dānemi
Ḥālüm oldı ey boyı şimşād bir yüzden daḫi

Cūyda ʿaks-i gül-i ṣad-bergi dāyim seyr idüp
Bülbül eyler nāle vü feryād bir yüzden daḫi

Ṣūret-i ḥālüm dīger-gūn gösterür mirʾat-ı çarḫ
Nitekim āyīne-i pūlād bir yüzden daḫi

Āyīne bir gūne daḫi gösterür ruḫsāruñı
Ṣanki naḳşın resm ider Bihzād bir yüzden daḫi

Ey Riyāżī ṣūret-i şīrīni seng üzre ḳazup
ʿAşḳa urdı Kūhken bünyād bir yüzden daḫi

VE LEHU

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

N'ola olsa bülbülüñ dilde hezārān yāresi
Ġonçe-i nev-restenüñ çoḳdur nic'itsün pāresi

Olmasa ḥāli ser-i kūyın ṭolaşmaḳdan n'ola
Bir kebūter-bāzuñ olmışdur göñül āvāresi

Çāh-ı Yūsuf'dur ruḫuñ ʿaksi düşen cām-ı ṣafā
Devr iden āvārelerdür her ṭaraf seyyāresi

Tīşe-i Ferhād'dan olup dem-ā-dem şuʿle-dār
Bī-sütūn'uñ läleler bitürdi seng-i ḫāresi

N'ola düşse dil başdan ġamze-i ḫūn-rīzine
Derd-i ʿaşḳ-ı dilberüñ ölmekdür ancaḳ çāresi

Sende ey zāhid ṭoḳınma ḫāṭır-ı efgārına
ʿĀşıḳuñ göñlinde vardur bir oñulmaz yāresi

Ey Riyāżī ehl-i ʿaşḳa n'ola maʿnī himmete
Dil-rübānuñ ḫurde yazılmış ḫaṭ-ı ruḫsāresi

[60b] *mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün*
.--- / ..-- / .--- / ..-

Yapıldı sīm sebīke mezār Eyyūb'a
O kim ser-i ʿilmi farḳ-ı çarḫa efserdür

Sebīkesi ḳafes-i zerger oldı gūyā kim
Türāb-ı merḳad-i pāki içinde cevherdür

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
.--- /.--- /.--- /.---

Mükedder olma ey dil ẕerre deñlü meger aʿdādan
Gerekdür ola dāyim iʿtimāduñ luṭf-ı Mevlā'ya

Çalar ḳahr-ile ebnā-yı zamāne yirlere ṭobı
Velī bāʿis̱ olur çıḳmaġa āḫir evc-i aʿlāya

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- /..-- /..-- /..-

Böyle mīrān-ı dürüst ile revā olsun mı

Yeg ṭuta seng-i güherden o fażīlet kānı

Kef-i desti ki terāzū-yı kerem keffesidür

Bir eline beni alsun bir eline anı

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

.--- / ..-- / .--- / ..-

Eyā zamānede mesned-nişīn-i şerʿ-i nebī

Kemāl-i ʿadl-i şerʿi görindi şānuñda

Ne cānı var ki ola sālik-i reh-i bīdār

Terāzūy-ile yürür muḥtesib zamānında

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

Ḥamdü-lillāh ki o sulṭān-ı ezel itdi bizüm

Maḫzen-i genc-i ezel ḫāṭır-ı vīrānemüzi

Ellerinden anı bir laḥẓa düşürmez ʿuşşāḳ

İtdiler vird-i zebān sübḥa-i ṣad-dānemizü

Ahreb Vezni (rübai)

Ey dil saña söyler bunı meclisde sebū

Ālāyiş-i dehr-i sifleden destüñi yu

Bildüñ mi nedür s̱elās̱e-i ġassāle

Yaʿnī ki ṣalāt-ı ʿaşḳ içün eyle vuḍū

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

ʿAḳlı olan zenüñ olur mı diyü meftūnı

Şehrüñ eṭfāli üşüb ṭaşladılar Mecnūn'ı

SONUÇ

Mecmūa-i Eş'âr altmış varaktır ve talik yazı ile yazılmıştır. Eserde XV, XVI ve XVII. yüzyılın tanınmış şâirlerinin şiirleri, nazîreler ve sonradan eklenildiği anlaşılan semaîler bulunmaktadır.

Mecmūayı tertipleyen olarak eserde iki kişinin ismi geçmektedir. Bunlardan birincisi eserin üçüncü sayfasındaki Arapça bir yazıdan mecmūayı tertiplediği anlaşılan Ömer Ma'rūf Satırzâde'dir. Yaptığımız araştırmada Ömer Ma'rūf Satırzâde hakkında hiçbir bilgiye ulaşamadık. Mecmūayı tertiplediği anlaşılan ikinci kişi de Sa῾dullâh Efendi'dir. Sa῾dullâh Efendi hakkında yaptığımız araştırmada XVIII. yüzyılda yaşamış ünlü bir bestekâr olduğunu öğrendik. Sa῾dullâh Efendi'nin eserin önüne sonradan eklediği anlaşılan sayfalar, sayfa yapısı, yazı tipi ve eklenen şiirlerin nazım şekilleri bakımından farklılık göstermektedir.

Mecmūa-i Eş'âr karışık bir mecmūadır. Bunu gazel, kasîde, nazîre nazım biçimlerinin bir arada bulunmasından ve şiirlerin Türkçe, Farsça ve yer yer bazı mısraların Arapça yazılmış olmasından anlıyoruz. Eser düzensiz bir mecmūadır. Eserin düzenlemesinde belli bir sıralama olmadığı gibi birçok şiirin de başlığı yoktur.

Mecmūa iyi korunamamıştır. Bazı sayfalardaki yazılar silinmiş, mürekkepleri dağılmış ya da başka sebeplerle okunamayacak hale gelmiştir. Eserde devamı olmayan dokuz şiir bulunmaktadır. Bu da eserin eksik olduğunu bize gösterir.

Eserde, Klâsik Türk Edebiyatımızda tanınmış şairlerinin şiirleri, bu şiirlere yazılmış nazirelerin yanında o dönemlerde pek tanınmayan, isimleri duyulmamış şairlerin şiirleri de bulunmaktadır. Ayrıca Mezâkî'nin ve Cinânî'nin tenkitli basım dîvânlarında bulunmayan şiirleri de eserde mevcuttur.

Bütün bu özellikleriyle mecmūa Klâsik Türk Edebiyatımıza ışık tutabilecek eserlerden biridir.

KAYNAKÇA

AKKUŞ, Metin (1993). Nef'î Divanı, Ankara: Akçağ Yayınları.

BANARLI, N., Sami (2001). Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (C. I) İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Büyük Türk Klasikleri (C.IV,V), (1986), İstanbul: Ötüken Söğüt Yayıncılık.

ÇAPAN, Pervin (2005). Tezkire-i Safâyî, Ankara : Türk Dil Kurumu.

ÇAVUŞOĞLU, M., TANYERİ, M.A. (1981). Hayretî Divanı, İstanbul: İÜEF Yayınları.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet (1997). Yahyâ Bey Divanı, İstanbul: İÜEF Yayınları.

DEVELLİOĞLU, Ferit (1998). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat (15. Baskı), Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

GÖKYAY, O., Şahin (1984). ''Cönkler Üzerine'', Folklor ve Etnoğrafya Araştırmaları, İstanbul : Asya Sanat Yayınları.

İPEKTEN, Haluk (2003). Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Ankara: Dergâh Yayınları.

İSEN, M., KURNAZ, C. (1990). Şeyhi Divanı, Ankara: Akçağ Yayınları.

İSEN, Mustafa (1990). Usûli Divanı, Ankara: Akçağ Yayınları.

İSEN, M., KILIÇ, F., AKSOYAK, İ.H., ERDURAN, A. (2002). Şair Tezkireleri, Ankara: Grafiker Yayınları.

İslam Ansiklopedisi (İslam Alemi Tarih, Cografya, Etnografya ve Biyografya Lûgat (1993), İstanbul : MEB Yayınları.

LEVEND, Agah Sırrı (1998). Türk Edebiyatı Tarihi (C.I.),(4.Baskı), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

KARAALİOĞLU, S. Kemal (1980), Türk Edebiyatı Tarihi (Resimli-Motifli) (C. I), (1980), İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevi.

KARAMAN, H., TOPALOĞLU B.(1986). Yeni Kâmūs (Arapça-Türkçe Lûgat), İstanbul : MEB Yayınları.

KÖKSAL, F. (2001). Edirneli Nazmi Mecma'ün Nezair. (inceleme-tenkitli metin) (III. Cilt).Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ss.2, Ankara.

KUTLUK, İbrahim (1997). Tezkiretü'ş-Şuarâ, Ankara : Türk Tarih Kurumu Basımevi.

KÜÇÜK, Sabahattin (1994). Bâkî Divanı, Ankara: Türk Dil Kurumu.

MERMER, Ahmet (1991). Mezâkî. Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Müzik Ansiklopedisi (C.II.), (1986). Ankara: Sanem Matbaası.

OKUYUCU, Cihan (1994). Cinânî Hayatı, Eserleri ve Divanı'nın Tenkitli Metni, Ankara : Kültür Bakanlığı.

OLGUN, Z. , DRAHŞAN, C. (1984). Farsça- Türkçe Sözlük (II.Baskı) , Ankara : Elhan Kitabevi.

SAMİ, Şemseddin (1986). Kâmūs-ı Türkî, İstanbul: Endurun Kitabevi.

SİLĀHDĀRZĀDE, M. Emin, Tezkire-i Şuara, Millet Kütüphanesi, Ali Emirî, nr. 770.

ŞÜKÜN, Ziya (1996). Gencine-i Güftar Ferhengi Ziya (Farsça-Türkçe Lûgat), (C. I, II, III), İstanbul : Milli Eğitim Yayınları.

TARLAN, A. Nihat (1949). Divan Şiiri, (C. I, II, III, IV), İstanbul: Üçler Basımevi.

TARLAN, A. Nihat (1992). Hayâlî Divanı, Ankara: Akçağ Yayınları.

TARLAN, A. Nihat (1997). Necātī Bey Divanı, İstanbul: MEB Yayınları

Türk Dili Edebiyatı Ansiklopedisi (C.VI) (1986), İstanbul: Dergâh Yayınları.

Türkçe Sözlük(2005). Ankara : Türk Dil Kurumu Yayınları.

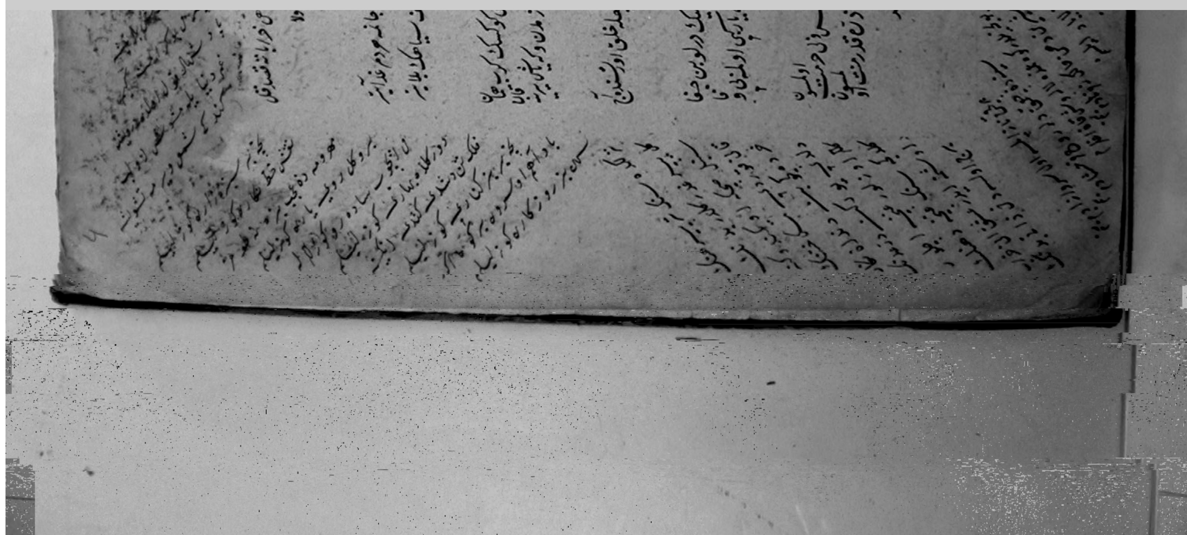
ÜNVER, İsmail (1992). Çeviriyazıda yazım BirliğiÜzerine Öneriler, Türkoloji Dergisi, S. I., C. XI.

ÖZGEÇMİŞ

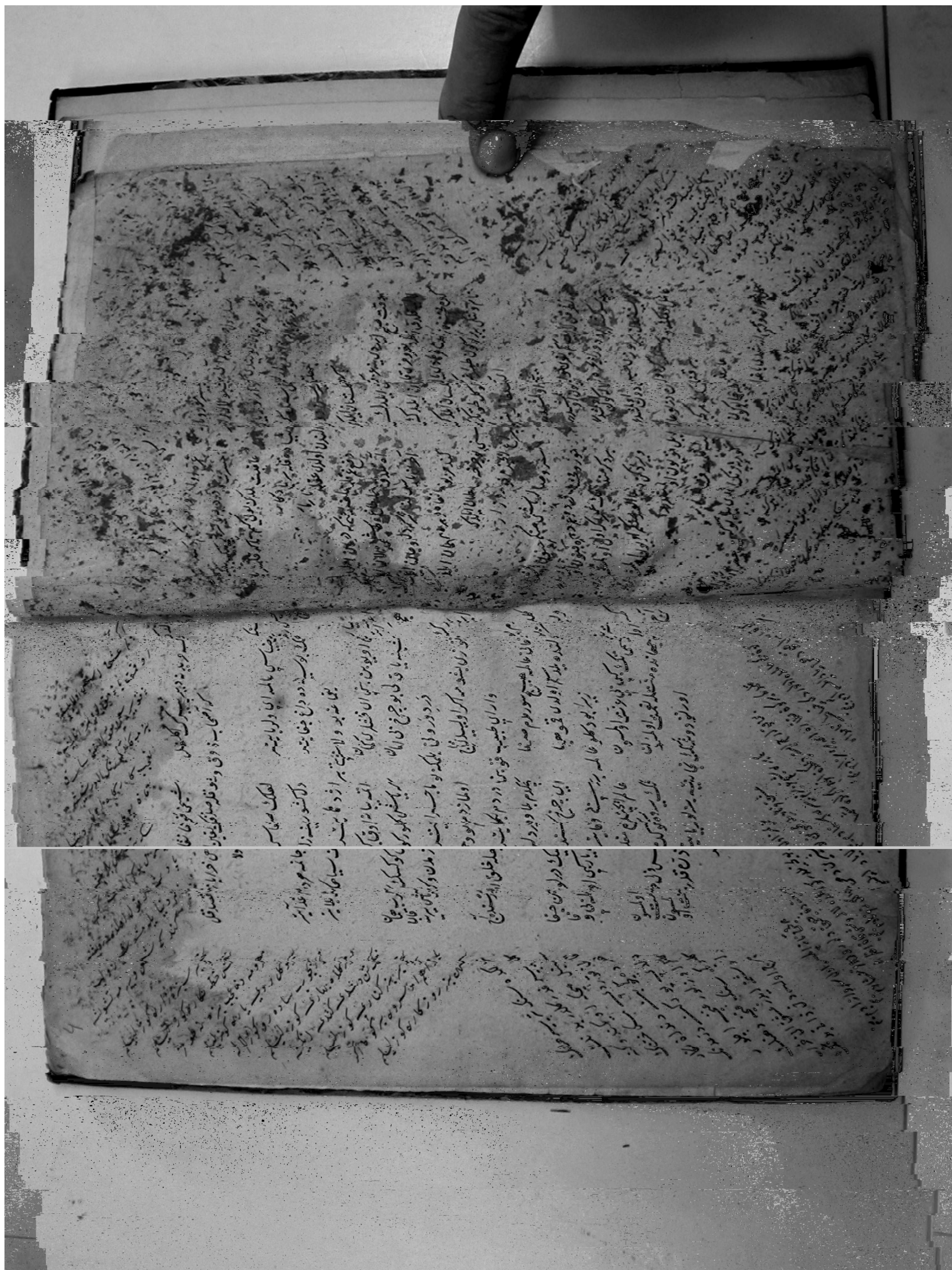
1972 yılında Mersin'in Tarsus ilçesinde doğdum. İlköğrenimimi Şehit Yarbay İlhan Akgün ve Atatürk ilköğretim okullarında tamamladım. Silifke Lisesi'ni bitirdim.1999 yılında Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'Nde yüksek öğrenime başladım. 2003 yılında Niğde Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdim. 2004 yılında Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladım.

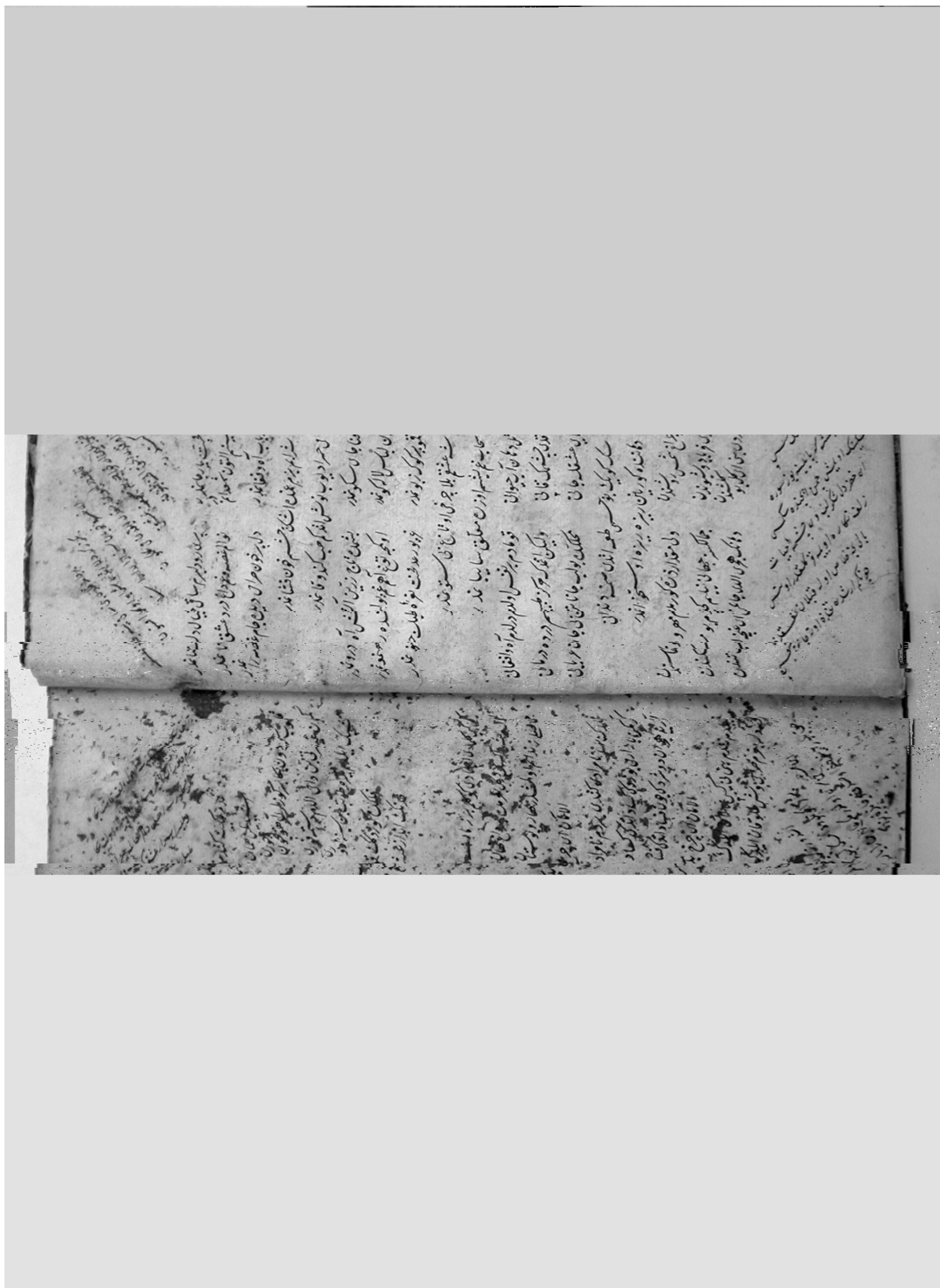

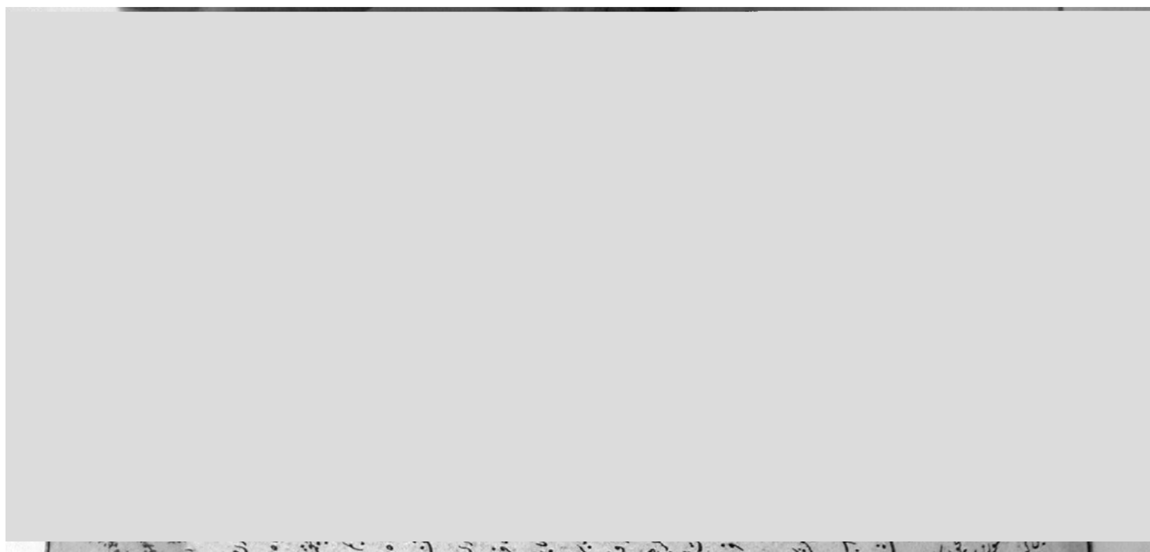
EK I

EK II

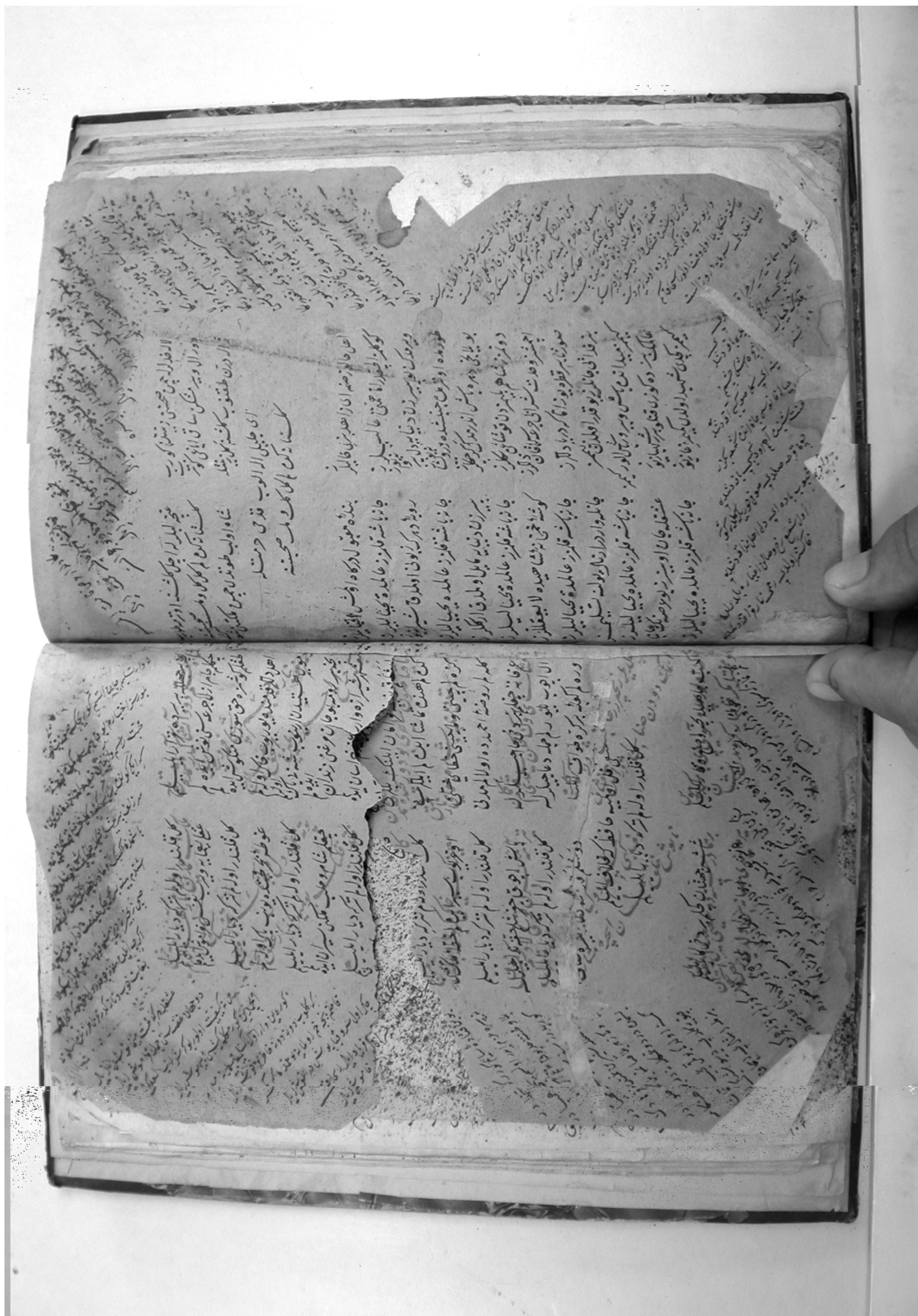

EK III

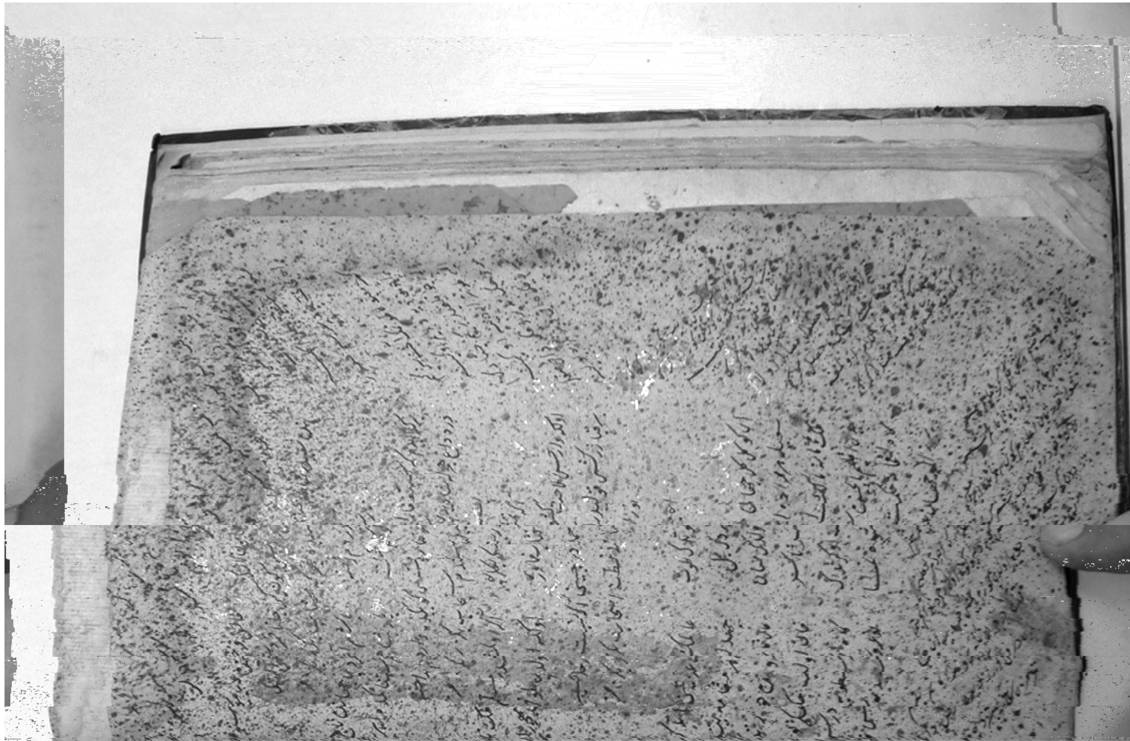
EK V

EK VI

EK VII

EK VIII